BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
30 9 C
6

6-41-e-49

X I D 113 f ca

6-42 c. 52

PHILO BYZANTIVS

DE SEPTEM ORBIS SPECTACVLIS,

LEONIS ALLATII

opera

Nunc primùm Græcè & Latinè prodit, cum Notis .

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

D.PROB.ROM S.J.

ROMAE, Excudebat Maſcardus, MDCXL.

SVPERIORVM PERMISSV.

EMIN.MO PRINCIPI

FRANCISCO BARBERINO,

S. R. E. VICE-CANCELLARIO

Leo Allatius F.

ABHINC annos factum eſt ſexdecim, Eminentiſsime Princeps, cùm fauſto ſanctiſsimi Patrui tui omine extra modum ſumptu, & magnificentia prodiens, Bibliothecam in ſplendidiſsimis Barberinis ædibus extruxiſti, eo conſilio, vt palantia, nec certam incolentia ſedem Scriptorum Ingenia, contra vetuſtatem æui, liberali, ac perenni accepta hoſpitio, mutua familiaritate, veluti ſociali

ſœdere , deuincires ; atque eadem tamquam ſuis in ſcriptis alloquentia , eruditorum omnium commoditati , rem publicam , maximis admirationibus , feciſti. Quì enim fieri potuit , vt tam multa , tam varia , tam rara Volumina , typis , & calamo in omni linguarum genere , hac atque illac diſperſa , tam repentino bono , tam pulcherrimo facinore , in vnum cogerentur ? Non ſolùm immortalitatem , vt rem aperiam , ingenijs dediſti , verumetiam , ipſa cuſtodia , in omnes terras tranſmittis , vt præſentia vbique eſſe , & claudi poſſint . Quod verò tantum opus , præter molis ſtructuram , præter ſubſelliorum artificium , & compactorum Librorum ornamenta , præconium ſibi vendicet , tum ipſæ ſpectantium linguæ teſtantur , quibus id Miraculum planè dicitur , tum laborioſæ Litera-

teratorum chartæ, æquum gratiam referentes, prodent. Sanè Philo Byzantius meus, qui de ſeptem Orbis Miraculis *Libellum elegantem, purum, & eloquentiæ luminibus collucentem conſcripſerat, ſed in tenebris ad illum diem cum tineis colluctatum, moram diuturniorem indignatus, non paſſus eſt, cùm de miraculo ageretur, clanculum ipſe ſilentium facere. Lætus ergo prodijt, tuaque ad genua prouolutus ſupplicatum venit, vt vnà ipſe cum tot alijs admitteretur, & ad ſeptem illius vetuſta, hoc quoque nouum adderetur miraculum; quo comptior, abſolutiorque compareret. Veruntamen, quod optimè tum promeruerat Philo, vario rerum humanarum turbine, poſthac amiſit: namq; inter Typographorum manus cum alijs non breui abhinc tempore fermè ſeneſcens, nunquam ab illis impetrauit,*

uit, vt lucem diutiùs exoptatam typorum beneficio hauriret. Quare, decollante ſpe, vltra in recentiores tenebras raptari non ſuſtinens, hic Romæ, quando inter exteros id non licuit, ſub tui nominis patrocinio emergit; facto ægrè indolens, quòd, cùm hac tempeſtate multa, potioraque tui proſtent miracula, ipſe ætate antiquior, humiliora ſcribere coactus ſit. Eum Romana, vt vt potui, toga indutum, Notisque varijs pro hiſtoriarum varietate colluſtratum, Eminentiæ Tuæ primò addictum, nunc demum iterum ipſe iampridem addictiſſimus offero. Sanè is tua, quam hic experitur, humanitate confiſus exorabit, vt tui beneficio alia quoque ſua doctiſſima, ſummèq; vtilia monumenta, quorum partem etiamnum ætas non inuidit, eaſdem cum Libellulo hocce vices, in publica commoda, luci

tra-

tradita ſortiantur. Tu interim, Eminentiſsime Princeps, ſi per grauiſsima, quibus diſtineris, Chriſtianæ Reipublicæ negotia id licuerit, prodigioſam antiquorum ad faſtum tantummodo enatam magnificentiam ex huiuſce lectione Libelli ſpeculare; dum nos generi humano Maximi tui Patrui, tuamque adeo ampliſsimam, & nunquam ſatis admirandam liberalitatem, ac munificentiam æternùm gratulamur. O Deus, ſerua, obſecro, hæc nobis bona.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſsimo P. M. Sacri Pal. Apoſt.

Io. Bapt. Alt. Epiſc. Cam. Viceſg.

DE voluntate Reuerendiſsimi Patris Fr. Vincentij Firenzolæ Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, vidi Philonis Byzantij *de ſeptem Orbis Spectaculis* Libellum, cum notis eruditiſsimi D. Leonis Allatij, pluribus iam antiquorum monumentis in lucem editis, & edendis ſpectati. Nihil in eo eſt, quod Commentatoris ſui ingenio non ſplendeat, quamuis & domeſtico cenſu locuples ſit, & à ſingulari quadam elegantia, accuratoque ſcribendi modo, meritò commendatus. Ita cenſeo. Romæ in Domo Profeſſa Societatis Ieſu. 20. Martij 1640.

Melchior Inchofer, Societatis Ieſu.

Imprimatur,
Fr. R. Lucarinus Magiſter, Reuerendiſsimi P. S. Pal. Apoſt. Mag. Socius.

ΦΙΛΩΝΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΘΕΑΜΑΤΩΝ.

PHILONIS BYZANTII

De Septem Spectaculis.

LEONE ALLATIO INTERPRETE.

Τῶν ἑπτὰ Θεαμάτων ἕκαστον φήμη μὲν γινώσκεται πᾶσιν, ὄψει δὲ σπανίοις ὁρᾶται. δεῖ γὰρ εἰς Πέρσας ἀποδημῆσαι, καὶ διαπλεῦσαι τὸν Εὐφράτην, καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐπελθεῖν, καὶ τοῖς καλοῖς τῆς Ἑλλάδος ἐνεπιδημῆσαι, καὶ τῆς Καρίας εἰς Ἁλικαρνασσὸν ἐλθεῖν, καὶ Ῥόδῳ προσπλεῦσαι, καὶ τῆς Ἰωνίας τὴν Ἔφεσον θεάσασθαι. πλανηθέντα δὲ τὸν κόσμον, καὶ τῷ κόπῳ τῆς

VNumquodq; è ſeptem Orbis Spectaculis, fama quidem nemini non notum; illud autem oculis vſurpare pauciſſimis datum eſt. Nam adeundi Perſæ, traijciendus Euphrates, peragranda Ægyptus; Græcorum delibandæ delitiæ, Cariæ Halicarnaſſus penetranda, adnauigandum Rhodum, & ad Ionicam Epheſum appellendum: adeò vt quis erroribus varijs actus, fractuſque

ἀποδημίας ἐκλυθέντα, τότε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν, ὅτε καὶ τοῖς ἔτεσι τοῦ ζῆν ὁ βίος παρῴχηκεν. διὰ τοῦτο θαυμαστὸν παιδεία, καὶ μεγαλόδωρον, ὅτι τῆς ὁδοιπορίας ἀπολύσασα τὸν ἄνθρωπον, οἴκοι τὰ καλὰ δείκνυσιν ὄμματα τῇ ψυχῇ προσδιδοῦσα. καὶ τὸ παράδοξον, ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς τόπους ἐλθὼν ἅπαξ ἴδε, καὶ παρελθὼν ἐπιλέλησται. τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῶν ἔργων λανθάνει, καὶ περὶ τὸ κατὰ μέρος φεύγουσιν αἱ μνῆμαι. ὁ δὲ λόγῳ τὸ θαυμαζόμενον ἱστορήσας, καὶ τὰς ἐξεργασίας τῆς ἐνεργείας ὅλον εἰδωλοποιησάμενος τὸ τῆς τέχνης ἔργον ἀνεξαλεί-

peregrinationis laboribus, tunc, quando vnà cũ viuendi tempore vita ipſa præterlapſa eſt, deſiderium expleat. Quãobrem admirabilis eruditio eſt, & valde proficua: itineris enim tædio ſublato, inter domeſticos parietes rerum pulchrarũ aſpectus copiam facit, oculatũ efficiens animum. Et, quod omnium ſuperat expectationem, res eò perueniens aliquãdo contemplatur, ſed inde mox digreſſus earum prorſus obliuiſcitur. Siquidem exquiſita operum ratio latet, labiturque memoria, quæ ſingulas rerum partes conſiderat. Verũ qui oratione, quod in admiratione eſt, conquiſierit, & Artificis in efficiendo opere diligentiam, omnemque conatum veluti in ſpeculo perſpexerit, immortali, perpetuaq;

me-

πῆυς φυλάσσει τοὺς ἐφ' ἑκάστου τῶν εἰδώλων τύπους. τῇ ψυχῇ γὰρ ἑώρακεν τὰ παράδοξα. ὃ δὲ λέγω φανήσεται πιστὸν, ἐὰν τῶν ἑπτὰ Θεαμάτων ἕκαστον, ἐναργῶς ὁ λόγος ἐφοδεύσας, πείσῃ τὸν ἀκροατὴν ἐπινεῦσαι τὴν τῆς θεωρίας κομιζάμενον δόξαν. καὶ γὰρ δὴ μόνον ταῦτα τῇ κοινῇ τῶν ἐπαίνων προσηγορίᾳ καλεῖται, βλεπόμενα μὲν ὁμοίως, θαυμαζόμενα δ' ἀνομοίως. τὸ γὰρ καλὸν ἡλίῳ παραπλησίως οὐκ ἐᾷ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν, ὅτ' αὖ αὐτὸς διαλάμψῃ.

memoria vniuſcuiuſque impreſsā imaginē conſeruabit; quippe qui animo admirabilia illa ſpeculatus eſt. Facilè cuiq; ſuaderi poterit quod dico, ſi vnumquodque ſeptem Spectaculorum oratio dilucidè percurrens Auditorem perſuadebit, his, quæ diximus aſſentiri, cum ea iam ſe vidiſſe cognouerit. Hęc enim ſolùm communi laudum appellatione vocantur, tamquam, quæ ſimiliter omnes videant, admirentur diſſimiliter.

Pulchrum enim,æquè ac Sol ſui luminis irradiatione, ne cætera videantur, prohibet.

Κῆπος Κρεμαστός.

Ὁ Καλούμενος Κῆπος Κρεμαστὸς ὑπέργειον ἔχων τὴν φυτείαν ἐν ἀέρι

Hortus Penſilis.

HOrtus, qui dicebatur Penſilis, ſupra terram conſitus,

Γεωργεῖται, τοῖς ῥιζώμασι τῶν δένδρων ὑπὲρ ἄνωθεν ὀροφωκὼς τὴν ἄρουραν. λίθινοι μὲν γὰρ κίονες ὑφεστήκασι, καὶ πᾶς ὁ κατάγειος τόπος. ἐπὶ διὰ στυλογλύφων. φοίνικες ἰδίᾳ κεῖνται δοκοὶ στενὴν παντάπασι τὴν ἀνάμεσον ἀλλήλων χώραν ἀπολείπουσαι. τὸ δὲ ξύλον τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων οὐ σήπεται. βρεχόμενον δὲ, καὶ τοῖς βάρεσι θλιβόμενον ἄνω κυρτοῦται. τρέφεται τε τὰς διαφύσεις τῶν ῥιζῶν ἑαυτοῦ προσλαμβανόμενον, τοῖς ἰδίοις ἀραιώμασι τὴν ἔξωθεν σύμφυσιν. ἐπὶ τούτων πολλὴ, καὶ βαθεῖα κατακέχυται γῆ, καὶ τὸ λοιπὸν τὰ πλατύφυλλα, καὶ μάλιστα κηπευόμενα τῶν δένδρων ἐπιπέφυκεν. ποικίλαι τε, καὶ παντοῖαι φύσεις ἀνθέων, καὶ πᾶν ἁπλῶς τὸ κατὰ πρόσοψιν ἐπιτερπέστατον, καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν ἥδιστον.

in aëre colebatur. Tegebatur tellus radicibus. Lapideæ columnæ ſuppoſitæ, trabeſque palmeæ, haud longo ſpatio ſubſtratæ, libratam molem ſuffulciebant. Id genus lignũ non imbre putreſcit, nec oneri cedit; quin ſurſum nititur, & incuruatur, fibrasque radicum producit, proprijs raritatibus aliũde accerſitos ſurculos accipiens. Super hæc plurima & alta tellus ingeſta; quæ arbores folijs latè luxuriantes, & in primis hortenſes, flores varios, nec vnius generis, &, vt vno dicam verbo, quidquid aſpectu iucundiſſimum, guſtuq; ſuauiſſimum

σου. Γεωργεῖται δ' ὁ τό-
πος ὡς ἐπ' ἀγροῖς, καὶ
τὰς ἐργασίας τῆς μοχλείας
κομίζεται τῇ χέρσῳ πα-
ραπλησίως. τὴν τε ἀρό-
σιμον ὑπὸ κεφαλῆς εἶναι
τὴν ἐπὶ τοῖς ὑποστύλοις
περιπατούντων. πατου-
μένης δὲ τῆς ἄνωθεν ἐπι-
φανείας, ὡς ἐπὶ τῶν βα-
θυτάτων τόπων ἀκί-
νητος, καὶ παρθένος ἡ
πρὸς τοῖς ὀροφώμασι μέ-
νει γῆ. αἱ δὲ τῶν ὑδά-
των ἀγωγαὶ τὰς πηγὰς
ἐξ ὑπερδεξίων ἔχουσαι
τόπων, τῇ μὲν εὐθύ-
δρομον, καὶ κατάντη ποι-
οῦνται τὴν ῥύσιν, τῇ δ'
ἀναθλιβόμεναι κοχλι-
οειδῶς ἀναθρέχουσιν, ἀ-
νάγκαις ὀργανικαῖς τὴν ἕλι-
κα τῶν μηχανημάτων πε-
ριτροχάζουσαι. εἰς δὲ
πυκνὰς, καὶ μεγάλας ἐ-
ξαιρόμεναι κρήνας ὅλον
ἐπάρδουσι τὸν κῆπον με-
θύσκουσαι τῶν φυτῶν τὰς
τοῦ βάθους ῥίζας, καὶ νο-

eſt, educat. Locus
æquè ac lati campi,
agricolationē ſubit,
admittitque; quem-
admodum & rudis
ager viuiradices. Sub-
acta terra capitibus
eorum impendet, qui
ſubtus inter colum-
nas obambulant: cal-
cata ſuperficie, veluti
in profundiſſimis lo-
cis, immobilis ea eſt,
& virgo, quę cōcame-
rando contignationi
deſeruit. Aquarum
verò ductus dextera
fontes habentes, hàc
rectà curſum tenent,
præcipiteſque agun-
tur, illac organorum
vi adacti cuniculatim
ſurſum tolluntur, ma-
chinarū amfractibus
circumfuſi, ſicque in
magnos, multoſque
fontes aſſurgentes, to-
tum hortum irrigant,
& altas plantarum

τηρὰν τηροῦσι τὴν ἄρου-
ραν. ὅθεν εἰκότως ἀει-
θαλής ἐστιν ἡ πόα, καὶ
τὰ πέταλα τῶν δένδρων
ἁπαλοῖς τοῖς ἀκρέμοσιν
ἐπιπεφυκότα, δροσοπα-
γῆ, καὶ διήνεμον ἔχει
τὴν φύσιν. ἄδιψος γὰρ
ἡ ῥίζα τηρουμένη τῶν πα-
ραξοχάζουσαν τῶν ὑδά-
των νοτίαν ἀναθηλάζει,
καὶ ῥεμβομένη καταγείοις
ταῖς δι' ἀλλήλων ἐμπλο-
καῖς ὀχὸν, καὶ βεβηκυῖαν
ἀσφαλῶς τὴν φύσιν τῶν
δένδρων συμφυλάσσει.
σπάταλον, καὶ βασιλι-
κὸν τὸ φιλοτέχνημα,
καὶ τὸ πλεῖστον βίαιον τὸν
πόνον τῆς γεωργίας ὑπὲρ
κεφαλῆς κρεμάζαι τῶν θεω-
ρούντων.

radices inebriantes, ſolum humore perẽni perfundunt. Hinc igitur herbæ ſemper vireſcunt, & arborum folia teneris ramis adnata, iugi irroratione vegetantur. Radix quippe neutiquam ſitiens, circumfuſum aquarum humorem vberrimè ſufficit, mutuisq; & ſubterraneis aliarum amplexibus vaga, firmiter increſcẽtes arbores conſeruat. Delicioſum atq; Regium artis opus, & vt plurimùm violentum, Agriculturæ laborem ſupra caput appendiſſe aſpicientium.

Αἱ ἐν Μέμφει Πυρα-μίδες.

Memphiticæ Pyramides.

ΤΑ'ς ἐν Μέμφει Πυρα-
μίδας κατασκευά-

MEmphiticas Pyramides, extruere haud.

σαι μὲν ἀδύνατον, ἱστορῆσαι δὲ παράδοξον. ὄρη γὰρ ὄρεσιν ἐπιδέδομηται, καὶ τὰ μεγέθη τῶν τετραπέδων κύβων δυσεπινόητον ἔχει τὴν ἀνάγκην, ἑκάστου διαποροῦντος, τίσι βίαις τὰ τηλικαῦτα βάρη τῶν ἔργων ἐμοχλεύθη. τετραγώνου γὰρ τῆς στάσεως ὑφεστώσης, οἱ μὲν καταρυγέντες λίθοι τὴν θεμελίωσιν ἔχουσιν ἰσομεγέθη τοῖς ὑπεργείοις ὕψεσι τοῦ κατασκευάσματος ἑκάστου, καὶ κατ' ὀλίγον συνάγεται τὸ πᾶν ἔργον εἰς πυραμίδα, καὶ γνώμονος σχῆμα. καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐστὶ πηχέων τριακοσίων. ἡ δὲ περίμετρος σταδίων ἕξ. συνάρμον δὲ καὶ καταξεσμένον τὸ πᾶν ἔργον, ὥστε δοκεῖν ὅλου τοῦ κατασκευάσματος μίαν εἶναι πέτρας συμφυίαν. ποικίλαι δὲ καὶ πορφυραῖ λίθων φύσεις ἀλλήλαις ἐπιδέδομηνται. καὶ τὰ

haud poſſibile, referre ſupra fidē eſt. Montes enim montibus ſuperædificati, immēſitateſque quadratorum lapidum mentis aciem perſtringunt; adeò vt quibus viribus tanta operū pondera ſubuecta ſint, intelligat nemo. Stat quadrata baſis: defoſſi fundamentis lapides vniuſcuiuſque molis, quam terra ſubſtinet, celſitudini reſpondēt: gracileſcit paulatim opus, & in conum, gnomonisq; ſpeciem extenuatur. Trecentorum cubitorum altitudo eſt, ambitusq; ſtadiorum ſex. Ita verò compaginatur arctè ſtructura, leuigaturque, vt ſolidus eſſe lapis videatur. Varius, & purpureus in primis color adaggerata

μὲν ἐστὶν ἡ πέτρα λευ-
κὴ, καὶ μαρμαρείτις, τῇ
δὲ αἰθιοπικὴ, καὶ μέλαι-
να, καὶ μετ' ταύτην ὁ κα-
λούμενος αἱματίτης λί-
θος, εἶτα ποικίλος, καὶ
διάχλωρος ἀπὸ τῆς Ἀρα-
βίας, ὥς φασι, κεκομι-
σμένος. ἐνίων δ' ὑελίζου-
σιν αἱ χρόαι, κυανωγῆ
τὴν φύσιν ἔχουσαι. καὶ
μετὰ τούτους ὡσεὶ μηλοβα-
φὲς ἐστὶν, ἄλλων δὲ πορ-
φυρίζει τὸ χρῶμα, καὶ
τοῖς διὰ τῶν κογχυλίων
θαλασσοβαφουμένοις ἐξο-
μοιοῦνται. προσέτι δὲ
τῷ μὲν καταπληκτικῷ τὸ
τερπνὸν, τῷ δὲ θαυμα-
στῷ τὸ φιλότεχνον, τῷ
δὲ πλουσίῳ τὸ μεγαλεῖον.
καὶ τὸ μὲν τῆς ἀναβάσεως
μέγεθος ὁδοιπορίας ἔχει
κόπον. ἡ δ' ἐπὶ τῆς κο-
ρυφῆς στάσις σκοτεῖ τὰς
ὄψεις τῶν εἰς τὰ βάθη
καταθεωρούντων. τῆς περι-
σκέψεως τῇ χάριτι τῶν
χρωμάτων τὴν πολυτέλειαν τῆς χορηγίας βασιλι-

ſaxa cõmendat. Neq;
hinc cãdidus, & mar-
moreus, neque illinc
Æthiopicus, & niger
abeſt. Ibi non Hæ-
matitem, nec diſco-
lorem, & ſubviridem
ex Arabia, vt aiunt,
aduectum deſideres.
Nonnulli vitro ſimi-
les cæruleum emit-
tunt ſplendorem:
hos excipiunt meli-
ni. Alij itẽ purpurei,
non ſecus, ac quę ma-
rinis cõchylijs infecta
ſunt. Additur præte-
rea ſtupori venuſtas,
admirationi ſtudium,
magnificentiæ ſum-
ptus. Aſcenſus ma-
gnitudo itineris præ-
ſefert laborem. E' fa-
ſtigio ima intuẽtium
oculi caligant. Co-
lorum gratiæ magni-
ficentia, regiæq; di-

κῷ

κῷ πλέτῳ παρύφασκον. καυχάσθω τύχη πιστεύσασα τ͂ ἐξυπηρετουμέναις δαπαναῖς, καὶ τῶν ἄστρων ἐφάψασθαι. ἢ γὰρ ἄνθρωποι διὰ τῶν τοιούτων ἔργων ἀναβαίνουσι πρὸς Θεοὺς, ἢ Θεοὶ καταβαίνουσι πρὸς ἀνθρώπους.

uitiæ innexæ ſunt. Glorietur ars, pro cõperto habens ſe ſubminiſtratis ſumptibus ſidera tangere. Etenim vel homines per hæc opera ad Deos aſcendunt, vel Dij deſcendunt ad mortales.

Ζεὺς Ολύμπιος.

Iuppiter Olympius.

Διὸς Κρόνος μὲν ἐν οὐρανῷ, Φειδίας δ' ἐν Ἤλιδι πατήρ ἐστι. ὃν μὲν γὰρ ἀθάνατος φύσις ἐγέννησεν, ὃν δὲ Φειδίου χεῖρες μόναι δυνάμεναι Θεοὺς τίκτειν. μακάριος ὁ καὶ θεασάμενος τ͂ βασιλέα τοῦ κόσμου μόνος, καὶ δεῖξαι δυνηθεὶς ἄλλοις τ͂ κεραυνοῦχον. εἰ δ' αἰσχυνέται Ζεὺς Φειδίου καλεῖσθαι, τ͂ μὲν εἰκόνος αὐτοῦ γέγονεν ἡ τέχνη μήτηρ. διὰ τοῦτο φύσις ἐνέτεκεν ἐλέφαντας, ἵνα

IOuis quidem in Cælo Saturnus, in Elide verò Phidias pater eſt. Eundem enim immortalis Natura, & Phidiacæ manus, Deorum ſolę effectrices, pepererunt. Illum beatum, qui Orbis dominum ſolus inſpexit, alijsq; oſtendere potuit fulminatorem! At ſi Iouem Phidiæ dici pudet, eius certè imaginis mater Ars fuit. Nec

Φειδίας τεμὼν τοὺς τῶν θηρίων ὀδόντας χορηγήσῃ καὶ τὴν εἰς τὸ κατασκευαζόμενον ὕλην. ἀγέλαις ἐλεφάντων ἡ Λιβύη δαψιλεύεται. τοιγαροῦν τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἑπτὰ Θεαμάτων θαυμάζομεν μόνον, τοῦτο δὲ καὶ προσκυνοῦμεν. ὡς μὲν γὰρ ἔργον τέχνης παράδοξον, ὡς δὲ μίμημα Διός. ὅμοιον ἔχει τοίνυν ὁ μὲν πόνος ἔπαινον, ἡ δ' ἀθανασία τιμήν. ὦ καιρὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ πλουτήσας εἰς Θεῶν κόσμον, ὁπόσον οὐδεὶς ὕστερον ἐπλούτησεν, καὶ τεχνίτην ἔχων δημιουργὸν ἀθανασίας, ὁπηλίκον ὁ μεταγενέστερος βίος οὐκ ἐνήνοχεν. καὶ δεῖξαι δυνηθεὶς ἀνθρώποις Θεῶν ὄψεις, ἃς ὁ μὲν παρὰ σοὶ θεασάμενος παρ' ἄλλοις ἰδεῖν

aliam ob cauſſam Natura Elephantos produxit, quàm vt Phidias harũ belluarum exſectis dentibus materiam haberet, qua, quod prę manibus eſſet, opus perficeret. Exuberet modò Elephantorum armentis Libya. Reliqua nos Orbis Spectacula tãtùm miramur; hoc verò colimus, & adoramus: ſiquidem vt artis opus admirationem, vt Iouis ſignum venerationem excitat. Itaque nec labor gloria, nec immortalitas cultu caret. O' Græciæ tempora, tanto Deorum ſplendore aucta, quãto nec olim vlla; immortalitatis Artificẽ nacta, cui parem poſterius æuum non tulit; oſtentare ſueta diuinos hominibus aſpectus, quos, vt quis ſemel

apud

οὐκ ἂν συνηθείη. καὶ γὰρ δὴ τὸν μὲν Ὄλυμπον πλεῖστον χρόνον Φειδίας νενίκηκεν, τοσοῦτον ὅσον ὑπονοίας μὲν ἐνάργεια, ἱστορίας δὲ γνῶσις, ὄψις δὲ ἀκοῆς ἐστὶ βελτίων.

apud vos vidit, nuſquam ampliùs viſurus eſt. Tantùm igitur Olympum ipſum Phidias ſuperauit, quantò opinione euidentia, inquiſitione agnitio potior, & auribus oculi certiores.

Ὁ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσός.

Coloſſus Rhodius.

Ῥόδος ἐστὶ πελαγία νῆσος, ἣν τὸ παλαιὸν ἐν βυθῷ κρυπτομένην Ἥλιος ἀνέδειξεν αἰτησάμενος παρὰ Θεῶν ἰδίαν γενέσθαι τὴν ἀναφανεῖσαν. ἐν ταύτῃ Κολοσσός ἐστι πηχέων ἑβδομήκοντα διεσκευασμένος εἰς Ἥλιον. ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ μόνοις ἐγνωρίζετο τοῖς ἐξ ἐκείνου. Τοσοῦτον δ' ὁ τεχνίτης ἐδαπάνησε χαλκόν, ὅσος σπανίζειν ἔμελ-

Rhodus Inſula mari alluitur. Eam antiquo æuo in profundo latentem Sol manifeſtauit, Dijs exoratis, vt, quæ iam apparuerat, ſibi concederetur, ipſiuſque eſſet. In illa Coloſſus eſt ſeptuaginta cubitorũ altitudine, Soli ſacer. Imago quippe Dei illius Viris ſolummodo, qui ex eo erant, innotuerat. Tantùm verò Artifex æris conſumpſit, vt metalla cætera, fodinæque imminutæ defice-

λε τὰ μέταλλα. τὸ γὰρ χώνευμα τῆς κατασκευάσματος ἐγένετο χαλκούργημα τοῦ κόσμου. μήποτε δὲ διὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς Ροδίοις θεσπέσιον κατέχευε πλοῦτον, ἵνα τοῦτον εἰς τὴν Ἡλίου δαπανήσωσι τιμὴν, τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τῆς ἐπιβολαῖς ἀπὸ γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβιβάζοντες; τοῦτον ὁ τεχνίτης ἔσωθεν μὲν σχεδίαις σιδηραῖς, καὶ τετραπέδοις ἠσφαλίζατο λίθοις, ὧν οἱ διάπηγες μοχλοὶ Κυκλώπειον ἐμφαίνουσιν ῥαιστηροκοπίαν. καὶ τὸ κεκρυμμένον τοῦ πόνου τῶν βλεπομένων μεῖζον ἐστιν. ἐπαπορεῖ γὰρ ὁ θαυμαστὴς τῶν θεωρουμένων ποίαις πυράγραις, ἢ πηλίκαις ὑποστάσεσιν ἀκμόνων, ἢ ποταπαῖς ὑπηρετῶν βίαις τὰ τηλικαῦτα βάρη τῶν ὀβελίσκων ἐχαλ-

ficerent: namque ipſa conflatura opificij Orbis totius imago fuit. Eòne Iuppiter Rhodijs immenſam diuitiarum vim infudit, vt eam in Solis honorem impendentes, Dei ſimulacrum è terra ad Cælum conarentur educere? Coloſsū Artifex intus pontibus ferreis, & quadratis lapidibus connexuit, quorum conglutinātes vectes Cyclopios malleorum ictus oſtendant. Maius quiddam eſt quod labor obtegit, quàm quod videtur. Hęſitat quippè admirator, ſimul ac ſpectator, quibuſnam forcipibus, aut incudum cōpagibus, aut igneis fabrū viribus ſimiles obeliſcorum moles conflatæ ſint. Baſi enim è candido

κολλήθη. ὑποθεὶς δὲ βά-
σιν ἐκ λευκῆς, καὶ μαρ-
μαρίτιδος πέτρας ἐπ'
αὐτῆς μέχρι τῶν ἀστραγά-
λων πρώτους ἤρεισε τοὺς
πόδας τοῦ Κολοσσοῦ νοῶν
τὴν συμμετρίαν, ἐφ' ὧν
ἔμελλε Θεὸς ἑβδομη-
κοντάπηχυς ἐγείρεσθαι. τὸ
γὰρ ἴχνος τῆς βάσεως ἤδη
τοὺς ἄλλους ἀνδριάντας
ὑπερέκυπτε. Τοιγαροῦν οὐκ
ἐνῆν ἐπιθεῖναι βαστάζαν-
τα τὸ λοιπόν. ἐπιχωνεύειν
δὲ ἀεὶ τὰ σφυρά, καὶ κα-
θάπερ ἐπὶ τῶν οἰκοδο-
μουμένων ἀναβῆναι τὸ
πᾶν ἔργον ἐπ' αὐτοῦ. καὶ
διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλ-
λους ἀδριάντας οἱ τεχνῖ-
ται πλάσσουσι πρῶτον,
εἶτα κατὰ μέλη διελόντες
χωνεύουσιν, καὶ τέλος ὅ-
λους συνθέντες ἔστησαν.
τούτου δὲ τῷ πρώτῳ χω-
νεύματι τὸ δεύτερον μέ-
ρος ἐπιπέπλασται, καὶ τού-
τῳ χαλκουργηθέντι τὸ
τρίτον ἐπιδεδόμηται, καὶ

dido marmore ſup-
poſita, exquiſitiſſi-
ma ſymmetria Co-
loſſi plantas ad calca-
neum vſque primùm
firmauit, quibus ſe-
ptuaginta cubitorum
Deus inniteretur. Nã
baſis veſtigium cæte-
ra Simulacra ſupere-
minebat. Igitur fieri
minimè poterat, vt
reliquum deferendo
apponeret, malleo-
losq; pedum adapta-
ret, & veluti in ædi-
ficijs totum opus ſu-
per eo erigeretur.
Propterea reliqua Si-
mulacra artifices pri-
mùm quidem fingũt,
deinceps in membra
diuiſa conflant, tan-
dem omnia rectè cõ-
poſita erigunt. Huius
autem prima fuſura
perfecta, ſecunda pars
perficitur, qua abſo-
lutâ tertia ſuperædifi-
catur:

τὸ μετὰ τοῦτο πάλιν τὴν αὐτὴν τῆς ἐργασίας ἔσχηκεν ἐπίνοιαν. οὐ γὰρ ἐνῆν τὰ μέλη τῶν μετάλλων κινῆσαι. τῆς χωνείας δὲ γενομένης ἐπὶ τῶν προτετελεσμένων ἔργων, αἵτε διαιρέσεις τῶν μοχλῶν, καὶ τὸ πῆγμα τῆς σχεδίας ἐτηρεῖτο, καὶ τῶν ἐντιθεμένων πετρῶν ἠσφαλίζεζετο τὸ σήκωμα, ἵνα διὰ τῆς ἐργασίας τηρήσῃ τὴν ἐπίνοιαν ἀσάλευτον, ἀεὶ τοῖς οὔπω συντετελεσθεῖσι μέλεσι τοῦ Κολοσσοῦ χοῦν γῆς ἄπλατον περιχέων, κρύπτων τὸ πεπονημένον ἤδη, κατάγειον τὴν τῶν ἐχομένων ἐπίπεδον ἐποιεῖτο χωνείαν, ἐκ δὲ τοῦ κατ᾽ ὀλίγον ἀναβὰς ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ἐλπίδος, καὶ πεντακόσια μὲν χαλκοῦ τάλαντα δαπανήσας, τριακόσια δὲ σιδήρου, τῷ Θεῷ

catur; & quæ tertiam ſequitur ſimilẽ operationem ſortitur. Neque enim concedebatur membra ænea mouere. Fuſura completa, ſuper iam cõfectis operibus diuiſiones vectium, ponteſque nexi obſeruabantur, & lapidum, qui imponebantur, æquipondiũ ſtabiliebatur; adeò vt opus ſeruaret immotum; illis membris Coloſſi, quæ nondum perfecta erant, puluerem immẽſum circumfundens Artifex, quod elaborarat occultans, ſubterraneam, ac firmam conflaturam faciebat. Tandem paulatim ad operis exitũ, vt ipſe ſperauerat, perueniens, & quingentis æris talentis inſumptis, ferriq; trecentis,

τὸν Θεὸν ἴσον ἐποίησεν, μέγα τῇ τόλμῃ βαστάσας ἔργον. ἥλιον γὰρ δεύτερον ἀντέθηκε τῷ κόσμῳ.

tis, Deo Deum ęqualem confecit; audacia magnũ opus adortus: Solem quippe ſecundum mũdo oppoſuit.

Τείχη Βαβυλῶνος.

Σεμίραμις ἐς βασιλικὴν ἐπλούτησεν ἐπίνοιαν. τοιγαροῦν ἀπέθανε θεάματος θησαυρὸν ἀπολείπουσα. Βαβυλῶνα γὰρ ἐτείχισε τριακοσίων ἑξήκοντα σταδίων βαλλομένη θεμελίοισιν, ὥστε τὴν περίμετρον τῆς πόλεως ἡμεροδρόμου κόσμον ἔχειν. ἔστι δ' οὐκ ἐν τῷ μεγέθει μόνῳ τὸ θαυμαστὸν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς οἰκοδομίας, καὶ περὶ τὰ πλάτη τῶν μέσων τόπων. ὀπτῇ γὰρ πλίνθῳ, καὶ ἀσφάλτῳ δεδόμηται. καὶ τὸ μὲν

Muri Babylonij.

Semiramis regium animum diuitijs abundè expleuit. Decedens enim theſaurũ Spectaculi poſteris reliquit. Nam Babylona męnibus cinxit, trecentorum & ſexaginta ſtadiorum iactis fundamentis;ita vt Vrbis ambitum ſolidi diei iter æquaret. Nec tantùm propter magnitudinem mœnia illa admiranda ſunt, ſed etiam propter firmitatem ædificationis, & intermediorum locorum latitudines. Coctilibus namque laterculis, & bitumine fabricata ſunt. Muri altitudo

ὕψος ἐστὶ τοῦ τείχους πλέον ἢ πεντήκοντα πήχεων. τὰ δὲ πλάτη τῶν περιδρομίδων ἅρματα τέσσαρα τέσσαρα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν διϊππεύει. πολύστατοι δὲ, καὶ συνεχεῖς οἱ πύργοι δέξασθαι τοῖς χωρήμασι δυνάμενοι στρατοπέδου πλῆθος. τοιγαροῦν ἡ πόλις ἐστὶ τῆς Περσίδος προτείχισμα, καὶ λέληθεν ἐν αὐτῇ τὴν οἰκουμένην κατακεκλεικυῖα. τοσαῦται μυριάδες ἀνθρώπων τὸν ὅλον αὐτῆς κύκλον κατοικοῦσιν. τηλικαύτην δὲ δυσκόλως ἄλλην χώραν γεωργοῦσι, τηλικαύτην Βαβυλὼν οἰκουμένην ἔχει. καὶ παρὰ μόνοις ἐκείνοις ἐντὸς τείχους ἀποδημοῦσιν κατοικοῦντες.

do quinquaginta cubitorum menſuram excedit, at deambulationum latitudines quadrigas quatuor eodem tempore in equeſtre certamen admittunt. Turrium abundantiſſima copia eſt, nec rara vicinitas, quę iuſti exercitus receptaculum eſſe poſſunt. Eſt igitur Ciuitas Perſidis antemurale, & in ſe ipſa terrarum Orbem includit; tot hominum myriades ambitum eius accolunt. Nec facile eſt tantum terrarũ excoli, quantum in ſe Babylon habitata continet: & inibi ſolùm inter męnia peregrinantur habitantes.

Ὁ ἐν

Ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος.

Ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ναὸς ἐν Ἐφέσῳ μόνος ἐστὶ θεῶν οἶκος. πεισθήσεται γὰρ ὁ θεασάμενος τὸν τόπον ἐνηλλάχθαι, καὶ τὸν οὐράνιον τῆς ἀθανασίας κόσμον ἐπὶ γῆς ἐπερεῖσθαι. Γίγαντες γὰρ, ἢ τῶν Ἀλωέως παίδων, οἱ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐργάσαντο, ὄρεσι χωννύοντες τὸν οὐ ναὸν, ἀλλ' ὄλυμπον. ὥστε τῆς μὲν ἐπιβολῆς τολμηρότερον εἶναι τὸν πόνον, τὸν πόνου δὲ τὴν τέχνην. τὸ γὰρ ἔδαφος τῆς ὑποκειμένης γῆς λύσας ὁ τεχνίτης, καὶ τὰ βάθη τῶν ὀρυγμάτων καταβιβάσας εἰς ἄπειρον ἐβάλλετο τὴν κατώρυγα θεμελίωσιν, ὀρῶν λατομίας δαπανήσας εἰς τὰ

Templum Dianæ Epheſiæ.

EPheſi Dianæ Templum ſola eſt Deorum domus: quicunque enim aſpexerit, facile, mutata eſſe loca, & cæleſtem immortalitatis decorem ſuper terrã accubuiſſe, credet. Gigantes quippe, ſiue Aloidæ, qui in Cælum ſcandere tentarunt, moliti ſunt hoc, non quidem Templum, ſed Olympum; montibus vſque aggeſtis, adeò vt audacior conatu ſit labor, & ars labore. Proſciſſo namque ſubiectæ terræ ſolo Artifex, & profunditatibus excauationũ in immenſum productis, altiùsq; defoſſis, lapidibus, fundamenta ſubſtruxit, montium integras lapidicinas inſumens in opera,

ὑπὸ γῆν καμπτόμενα τῶν ἔργων. ἐρείσας δὲ τὴν ἀσφάλειαν ἀσάλευτον, καὶ προϋποθεὶς τὸν ἄτλαντα τοῖς βάρεσι τῶν μελλόντων ἐπαπερείδεσθαι, πρῶτον μὲν ἔξωθεν ἐβάλλετο κρηπῖδα δεκάβαθμον, διεγείρων πρὸς βάσιν μετεωροφανές, καὶ περὶ * * *

quæ infra terram cõtorta deflectebantur. Inconcuſſa verò ſecuritate ſuffulciẽs, & telamone prę ſuppoſito, ad onera eorum, quæ deinceps incubitura erant, ſuſtinenda, primùm quidem deforis decem graduum crepidinem ſubſtituit, ad baſim eminentem erigens, & * * *

LEONIS
ALLATII
IN
PHILONEM
DE SEPTEM
ORBIS SPECTACVLIS
NOTÆ.

NOTÆ.

PAg. 1. ℣. 1. Φίλωνος. De Philone Byzantio, & alijs. Plura in noſtra de Philonibus Diatriba.

Pag. 1. ℣. 11. Τῶν ἑπτὰ Θεαμάτων. Quæ Græci ἑπτὰ Θεάματα communi vſu commendant, Caſſiodorus, *Septem fabricarum in terris miracula*, Diodorus τὰ ἑπτὰ τὰ περιφανέστατα ἔργα, ea Vitruuius latinè in Prooemio lib.7. *ſeptem Spectacula* nuncupauit. Ideo admiranda, quia longè ſpectentur, nec facilis ad ea omnibus aditus, Excerpta ex Himerio apud Photium. τίς δ' ἂν εἴη Πυραμίδων λόγος, εἰ μὴ πόῤῥω τοῦτο τὸ Θέαμα, ἢ τοῦ κατ' Αἰθίοπας λίθου τοῦ Μέμνονος, εἰ μὴ κἀκεῖνον αὐτῷ τῆς πολλῆς θέας ἡ μήτηρ ἔστησε. Septem tantùm traduntur fuiſſe, & ea quę noſter hic Auctor recenſet, *Horti Penſiles*, *Pyramides Aegyptiæ*, *Iouis Olympici Simulacrum*, *Coloſſus Rhodius*, *Muri Babylonici*, *Dianæ Epheſiæ templum*, *Mauſoli ſepulchrum*. Alij addidere *Cyri regiam*, *Turrim Phariam*, *Labyrinthos*, *Cornutum Ammonem*, *Delium Apollinem*, *Thronum Alexandri*, *Capitolium*, *Hadriani Imperatoris Templum Cyzici factum*, *Molem Tranſtiberinam*, *Syluam Ruſſiniam*. & alia. Vnde nonnulli collegerunt dena quaterna eſſe, non ſeptem. Fama tamen, ſermoneq; communi probatum eſt ſe-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ptenario numero, veluti ſanctiori includi. In quo conueniant licet Scriptores, diſconueniunt tamen in eorum aſſignatione. Vide Antipatrum εἰς ναοὺς, Antholog. epig. 1. Martialem in Amphiteatrum Cæſaris, Caſſiodorum lib. 7. Epiſt. 15. Politianum in Manto, Ioannem Sapidum in Sylua de Labyrintho. Incertus MS. Τὰ ἑπτὰ Θεάματα. α΄. Ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ζεὺς πηχέων λϛ΄. β. Ὁ τῶν Ἐφεσίων Ἀρτέμιδος ναός. γ. Ὁ ἐν Δήλῳ κεράτινος Βωμός, ὃς λέγεται γενέσθαι ἐκ θυμάτων τοῦ Θεοῦ μιᾶς ἡμέρας δεξιῶν κεράτων. δ΄. Τὸ Μαυσώλιον, τὸ ἐν Ἁλικαρνασσῷ. ε΄. Αἱ ἐν Αἰγύπτῳ Πυραμίδες, ὧν ἡ μείζων πήχεις ἔχει τετρακοσίους. ϛ΄. Τὰ Βαβυλώνια τείχη. ζ΄. Ὁ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸς πηχέων ο΄, ὃν ἐποίησε Χάρης ὁ Λίνδιος. τινὲς δὲ τάττουσι καὶ τὸν ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιόν, καὶ τὸν ἐν Παρίῳ Βωμόν, καὶ τοὺς Κρεμαστοὺς Κήπους, καὶ τὸν ἰσαμβύλην Ἀθηνᾶς ἐν Ἀθήναις, καὶ τὰ Κύρου Βασίλεια. Proſtant, Lector, Opuſcula de ſeptem Orbis Spectaculis alias edita.

Pag. 1. ℣. 13. Φήμη μὲν γινώσκεται πᾶσιν. Sumptus quippe immenſi, vitæ perexiguum ſpatium, corporis robur imbecille, natura citiſſimè faſtidiens, & deferueſcens, labores ardui, viarum duriſſimæ viciſſitudines, Dynaſtarum improbitas, & importuna moroſitas, hominum ingenium alieni ſemper auidum, ſemper rapax, latronum beneficium, homi-

homines pronos ad optima quæque vſurpanda, à ſimili prouincia arcent, & oculis veluti nebulam offundunt, ne videant. Quare fama tantùm, quæ pulchra ſunt, dignaq; quæ ſpectentur, ſi acceperimus, ſatis nobis feciſſe opinamur, nec vltra certiſſimum oculorum teſtimonium inquirimus. Diuinæ ſolummodo naturæ datum eſt adeſſe rebus omnibus, ac res ipſæ ſibi ipſis, eaſque penetrare, & diuinæ mentis acie vno ictu deprehendere. Homerus res geſtas Græcorum præteritas, ætate iam ſeneſcentes, & memoriam fugientes narraturus, Muſarum opem implorat, famam negligit à domeſticis emanatam auctoribus Iliad. β'.

Pag. 1. ℣. 15. Δεῖ γὰρ εἰς Πέρσας. Perſæ namque Hortos penſiles, Euphrates Muros, Ægyptus Pyramides, Iouis ſimulacrum Elis in Græcia, Halicarnaſſus Cariæ Mauſolæum, Coloſſum Rhodus, Dianæ templum Epheſus continebant. in quibus enumerandis vide ſis verborum copiam, quam nonniſi in magnis Scriptoribus inuenies.

Pag. 1. ℣. 25. Πλανηθέντα δὲ τὸν κόσμον. Peregrinantium labores, pericula, artes, modos optimè pertractat Iullius Bellus Iuſtinopolitanus, Hilarius Pruchmaius, Salomo Neugebauerus, Henricus Rantzouius. & alij. De obſeruandis in itineribus, adi Synopſim

apud Nathanum Cythrçum in Delicijs variorum in Europa itinerum.

Pag. 12. ℣. 10. Ὄμματα τῇ ψυχῇ προσδιδοῦσα. Scientia quippe, cognitio, rerum apprehenſio, & perceptio, animi oculi ſunt. Sic apud Ciceronem Tuſcul. Quæſt. lib. 1. animus, dum ſe ipſum intelligit, ſe ipſum videt, *Eſt illud quidem vel maximum animo ipſo animum videre.* Certa enim rerum in animo euidentia, & firma, ac conſtans aſſenſio, nec non vis animi, quæ nullo modo dubitat ad res deprehendendas, luminis in ipſo animo vices gerunt. nam quem vſum corpus ex oculis, oculi ex lumine, eundem ex iam dictis, animus, eiusq; facultas habet. Philoſtratus epiſt. ad Athenodorum, οἱ ὀφθαλμοὶ ξύμβουλοι τοῦ ἐρᾷν. σὺ δ᾽ ἀκολῶ σπάζας, ἐρᾷς Ιωνικοῦ μειρακίου οἰκῶν Κόρινθον. τουτὶ δὲ μανικὸν φαίνεται τοῖς οὔπω εἰδόσιν, ὅτι νοῦς ὁρᾷ. & ſicut corporeorum nullæ aliæ epulæ ſunt, quàm ſpectacula, Plautus in Pœnulo 5. 4.

Fuit hodie operæpretium eius, qui amabilitati animum addiceret,
Oculis epulas dare, delubrum qui hodie ornatum eo viſere venit.

& Chryſoſtomus, Τροφὴ ὀφθαλμῶν θεωρία: ita & eorum, qui animi ſunt, μάθησις, καὶ παιδία. μαθήσεις namque, & per illa ἀλήθεια oculos animi, lumen addentes, à tenebris purgant.

Plato lib. 7. de Legibus. Τὸ δ' ἔστιν οὐ πάνυ φαῦλον, ἀλλὰ χαλεπὸν πιστεῦσαι, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν ἑκάστοις ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεταί τε, καὶ ἀναζωπυρεῖται ἀπολλύμενον, καὶ τυφλούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, κρεῖττον ὂν σωθῆναι μυρίων ὀνομάτων. μόνῳ γὰρ αὐτῷ ἀλήθεια ὁρᾶται. Philo Iudæus in Flaccum. Δεινὸς γὰρ ὁ νοῦς τὰ κατὰ μέρος ἐν χρόνῳ μακρῷ γενόμενα πάνθ' ἅμα ἰδεῖν, καὶ πάντων ἀθρόον ἀκοῦσαι. Idem de Legatione ad Caium. Ὀφθαλμοῖς μὲν γὰρ τὰ ἐν φανερῷ, καὶ ἐν χερσὶ καταλαμβάνεται. λογισμὸς δὲ φθάνει καὶ πρὸς τὰ ἀόρατα καὶ μέλλοντα, οὗ τὴν ὄψιν ὀξυωπεστέραν οὖσαν τῆς διὰ ὀμμάτων σώματος ἀμαυροῦμεν, οἱ μὲν ἀκράτῳ καὶ πλησμοναῖς ὑποσυγχέοντες, οἱ δὲ τῷ μεγίστῳ τῶν κακῶν ἀμαθίᾳ. Hæc vis animi in quibuſdam acrior eſt, in alijs hebetior, quemadmodum & aſpectus corporis, his acutior, illis obtuſior. animi tamen cæcitate nihil miſerius. Lactantius lib. 7. cap. 13. contra Ariſtoxenum, qui dicebat animam conſtare dumtaxat harmonia, ille *oculos quidem habuit incolumes, cor tamen cæcum, qui viuere ſe, & habere mentem, qua idipſum cogitauerat, non videbat*. Vide Iacobum Pontanum in lib. 15. Metamorph. 64.

Pag. 3. ℣. 16. Τὸ γὰρ καλὸν ἡλίῳ παραπλησίως. Ampliſſima ſplendoris effuſione luce rebus miniſtrata, ablatisq; tenebris, necnon

& re-

& reliquis luminoſis occultatis in ſe ipſum contuentium animos trahit. Non minus pulchra videntium animos ab alijs abſtrahunt, & in ſemet conuertunt. tantùm illis pulchrum optabile eſt, cætera ſordent, diuitiæ, parentes, amici. illo ſolo immoderatam appetitus ſitim explent, nullo alio quæſtu iuuantur, cæciq; alioquin fiunt oculatiſſimi. Ariſtænetus lib. 1. epiſt. 24. Ἐμὲ γὰρ οὐδὲν θάλπει κέρδος, ἀλλ' ὃ θέλω. θέλω δὲ Λυσίαν. ex Alciphrone, Ἐμὲ δ' οὐθὲν θάλπει τι δόξα, ἀλλ' ὃν θέλω δὸς Τίμαρχον Δάματερ. Elegantiſſimus locus Platonis in Phædro mirum quantum hunc Philonis locum illuminat, quem, quia commentarij loco eſſe poteſt, hic aſcribam. Μνήμην δ' αὖ ἔχουσα τοῦ καλοῦ γέγηθεν. ἐξ ἀμφοτέρων μεμιγμένων ἀδημονεῖ τε τῇ ἀτοπίᾳ τοῦ πάθους, καὶ ἀποροῦσα λυττᾷ, καὶ ἐμμανὴς οὖσα, οὔτε νυκτὸς δύναται καθεύδειν, οὔτε μεθ' ἡμέραν οὗ ἂν ᾖ μένειν. θεῖ δὲ ποθοῦσα ὅπου ἂν οἴηται ὄψεσθαι τὸν ἔχοντα τὸ κάλλος, ἰδοῦσα δὲ, καὶ ἐποχετευσαμένη ἵμερον, ἔλυσε μὲν τὰ τότε συμπεφραγμένα, ἀναπνοὴν δὲ λαβοῦσα κέντρων τε, καὶ ὠδίνων ἔληξεν. ἡδονὴν δ' αὖ ταύτην γλυκυτάτην ἐν τῷ παρόντι καρποῦται. ὅθεν δὴ ἑκοῦσα εἶναι οὐκ ἀπολείπεται, οὐδέ τινα τοῦ καλοῦ περὶ πλείονος ποιεῖται. ἀλλὰ μητέρων τε, καὶ ἀδελφῶν, καὶ ἑτέρων πάντων λέλησται, καὶ οὐσίας δι' ἀμέλειαν ἀπολλυμένης παρ' οὐδὲν τίθεται. νομίμων δὲ καὶ εὐσχημόνων οἷς πρὸ

τοῦ

τῆς ἐκαλλωπίζετο πάντων καταφρονήσασα δουλεύειν ἑτοίμη, καὶ κοιμᾶται ὅπου ἂν ἐᾷ τις ἐγγυτάτω τοῦ πόθου. περὶ γὰρ τὸ σέβεσθαι, τὸν τὸ κάλλος ἔχοντα ἰατρὸν εὕρηκε μόνον τῶν μεγίστων πόνων. Cum vero Prooemium hoc Philonis, maximè cum Dionyſij Byzantij de Boſphoro conueniat, non ingratum me Lectori facturum exiſtimo, ſi illud hic, cum adhuc ineditum ſit, exſcribam. verba mihi illius elegantiſſima Iuuenis ad ſumma quęque imitanda ingenioſus, & in veteri memoria exquirenda curioſus Malateſta Albanus communicauit. Εἰ μόνην συνέβαινε τοῖς ἀνάπλευσιν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον, καὶ καλούμενον αὐτοῦ στόμα τερπνὴν ἅμα, καὶ θαυμαστὴν εἶναι τὴν ὄψιν, δυσχερὴς ἦν ἄλλως ἐπὶ τοῖς ὁρμωμένοις ὁ λόγος. ἀπείργασται γὰρ δὴ τὸ σύμπαν ὑπὸ τῆς ὄψεως, ἀξιοθαύμαστον ἑαυτὴν παρεχομένης κατά τε ἐγγύτητα, καὶ στενοχωρίαν τοῦ πορθμοῦ, καὶ τὴν δι' ὀλίγου τῆς θαλάττης πρὸς ἀμφοτέραν τὴν Ἤπειρον ἐπιμιξίαν ἐγγυβαθῆ κόλπον, καὶ λιμένων ἀνάχυσιν, ὑφ' ὧν οὐχ ἧττον εὐθηρός ἐστιν ἡ σκεπαινή, καὶ τοῦ ῥεύματος τὸ μὲν πλέον κατιόντος, ἔστι δὲ ὅτε κατ' ἐπικράτειαν ἀναστρέφοντος. εἰσιόντων δὲ τῶν ἀκρωτηρίων τὴν διαγωγὴν παρ' ἀλλήλων ἀναπτυσσομένων, καὶ ἐκ τῆς κατ' εὐθυπορίας ἀναλυόντων τοῦ ῥεύματος τὴν βίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐλάττω παρέχεται τῆς ὄψεως τῆς ἀκροάσιν, ἀναγκαῖον ἔδοξέ μοι συγγράψαι περὶ τούτων ὡς τοῖς μὲν ἰδοῦσι μηδὲν ἐνδέοι τῆς ὁλοκλήρου καὶ τηλικαύτης ἱστορίας,

ρίας, οἱ δὲ μὴ θεασάμενοι τὸ γοῦν ἀκηκοέναι περὶ αὐτῶν ἔχοιεν. ἀρχὴ δὲ αὕτη τοῦτε λόγου, καὶ τῆς τῶν χωρίων φύσεως. Πελαγός ἐστιν ὁ Πόντος ὁ Εὔξεινος μεγέθη τῶν ἄλλων πλείστου, ὅσα μὴ πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν ἰσώζεσθαι. μόνη δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἀνακέχυται λίμνη Μαιῶτις, ἣν μητέρα, καὶ τροφὸν τοῦ Πόντου κατεφήμισε λόγος ἐκ παλαιᾶς μνήμης παραδεδομένος. ταύτης τὸ μὲν περίμετρον ἐστὶ δισχιλίων σταδίων, τὸ δὲ πέρας ποταμὸς ὁ Τάναϊς, ὅρος τῶν δυῶν Ἠπείρων.

Hortus Penſilis.

PAg. 3. ℣. 27. Ὁ καλούμενος Κῆπος Κρεμαστός. Hortum hunc Penſilem varijs nominibus maximè admirata eſt antiquitas, vti qui nec munificentia Principis, nec impenſis, nec loci amœnitate, nec deliciarum affluentia ab alijs, quæ ad miraculum vſque laudata ſunt, vinceretur. Plinius lib. 19. cap. 4. *Ab his ſupereſt reuerti ad hortorum curam, & ſuapte natura memorandum, & quoniam antiquitas nihil prius mirata eſt, quàm Heſperidum hortos, & regum Adonis, & Alcinoi, itemq; Penſiles ſiue illos Semiramis, ſiue Aſſyriæ Rex Cyrus fecit, de quorum opere alio volumine dicemus*. & lib. 36. cap. 14. *Legitur & Penſilis hortus immo verò totum oppidum Aegyptiæ Thebæ exercitus armatos ſubter educere ſolitis regibus, nullo oppidanorum ſentiente. Etiam nunc hoc*

minus

minus mirum, quàm quod flumine medium oppidum interfluente. In nimia tamen, certaque ſui admiratione, ac minimè dubia, dubium ſemper, & etiamnum parentem agnoſcit. Teſte namque Plinio modo Semiramim, modo Aſſyriæ regem Cyrum vſurpauit. Diodorus Siculus Biblioth.lib.2. & Q. Curtius lib.5. Non Semiramidem, ſed Syriæ regem Babylone regnantem hoc opus eſſe molitum, amore coniugis victum, quæ deſiderio nemorum, ſiluarumque in campeſtribus locis virum compulit, naturæ genium amœnitate huius operis imitatũ, memoriæ prodiderunt. Georgius Cedrenus in Synopſi hiſtorica Nabuchodonoſori tribuit. Qui Semiramidi referunt, ſuadere poſſunt, non ſolùm propter eius ad ardua, quæq; animum promptum, atque inuictum, omniumque rerum præter laudis prodigum, vt infra dicemus, ſed etiam propter ingenium mulieris, quæ colendorum, extruendorumq; agrorum nimirum fuit ſtudioſa, vt ex eodem Diodoro colligi poteſt. Veriùs tamen duco multis, aſſiduis, perpetuisq; laboribus hortos hoſce Penſiles inceptos, continuatos, atque perfectos fuiſſe. Neque enim vſquam operis alicuius quiſpiam, & primus auctor, & in eo perfectiſſimus præter Homerum, & Archilochum, vt Paterculo placet. Quare non dubito à Semiramide incoatos continuatis

labo-

laboribus ab alio, atque alio abſolutos.

Pag. 3. ℣. 28. Ὑπέρειον ἔχων τὴν φυτείαν. Non alia ratione Plinius lib. 9. cap. 54. Sergij Oratæ Balineas penſiles vocauit. & lib. 36. cap. 12. Soſtrati Cnidij Architecti penſilem ambulationem, *Hic idem Architectus primus omnium penſilem ambulationem Cnidi feciſſe traditur*. & cap. 15. Caij Curionis Theatra penſilia. Et Vrbem etiam ipſam vocauit penſilem, quippe effoſſa terra ad cloacarum ſubſtructiones inſanas Vrbs ipſa ſine ſolo in aëre videbatur pendere fabricis innixa. Quoties enim parietes molis non ſuſtentantur fundamentis, ſed columnis ſuffulti eriguntur penſiles, vel pendentes dicuntur. nam ſpacium illud ſub ſtructura apertum, patenſque omnibus inter ſolum, & ædificium illius continuatam ſeriem interrumpens id facit. Qua verò ratione Martialis *pendentia Mauſolea* appellauerit vide Raderum in Commentarijs, Ramireſium in Hypomnemate, Muſambertium in Ramireſium, & alios. Malmesburienſis refert inſulam Athelney in Sommeſetrenſi comitatu *pontem olim habuiſſe inter duas arces ab Elfredo conſtructas, alnetum etiam permaximum capris, & feris plenum, ſed ſolidam terram vix duobus iugeribus latam, cui impoſuit ille Monaſteriolum, cuius machinam totam quatuor poſtes ſolo infixi ſuſpenderunt, quatuor cancellis opere ſphærico in cir-*

in circuitu ductis. & Camdenus in Britannia ſimile quid narrat in Viltonia. *Septentriones verſus ad* VI. *plus minus ad Sarisburia milliaria in illa planicie, inſana, vt Ciceronis verbo vtar, conſpicitur ſubſtructio. Intra foſſam enim ingentia, & rudia ſaxa, quorum nonnulla* XXVIII. *pedes altitudine,* VII. *latitudine colligunt, coronæ in modum triplici ſerie eriguntur, quibus alia quaſi tranſuerſaria, ſic innituntur, vt penſile videatur opus, vnde* Stonehenge *nobis nũcupatur, vti antiquis hiſtoricis Gigantum chorea à magnitudine. Hoc in miraculorum numerum referunt noſtrates*. Vnde verò eiuſmodi ſaxa allata fuerint, cum tota regione finitima vix ſtructiles lapides inueniantur, diſputat ibidem, quem adi. Fuerunt & Horti penſiles apud antiquos, vt Domitius notat in Mart. lib. 8. epig. 14. qui rotis promouebantur in Solem ab olitoribus, rurſus hybernis diebus ſpecularibus tegebantur, ne ventus læderet. Plinius de cucumeribus Tiberij, *Nullo non die contigit penſiles hortos non promoueri, rotis ab olitoribus in ſolem prorſus hybernis diebus intra ſpecularium monumenta reuocantibus*. Dolet ergo Martialis peius ab amico ipſo horto penſili exceptum, vt qui non haberet in cella ſpecularia, quibus vim ventorum, & iniurias temporum propulſaret.

Pag. 4. ℣. 4. *Λίθινοι μὲν γὰρ κίονες*. Hortorum accuratã deſcriptionem habes ex Dio-

doro

doro Siculo, & Q. Curtio.

Pag.4. ℣.11. Τὸ δὲ ξύλον τοῦτο. Palma valida eſt, & contra ac cæteræ arbores curuatur. nam illæ deorſum flectuntur, palma ſurſum valide ſuſtinens, nec cedens ponderi Theophraſt. de hiſt. plant. lib.6. cap.8. ἰσχυρὸν δὲ καὶ φοῖνιξ. ἀνάπαλιν γὰρ καὶ ἡ κάμψις, ἢ τοῖς ἄλλοις γίνεται· τὰ μὲν γὰρ εἰς τὰ κάτω κάμπτεται. ὁ δὲ φοῖνιξ ἐς τὰ ἄνω. Hæc ita vertit Plinius lib. 16. cap. 42. *Et palma arbor valida; in diuerſum enim curuatur, at populus contra omnia inferiora panduntur, palma è contrario fornicatur.* Aulus Gellius lib. 3. cap.6. *Perhercle rem mirandam Ariſtoteles in octauo Problematon, & Plutarchus in octauo Sympoſiacon dicit, ſi ſupra palmæ, inquit, arboris lignum magna pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas, oneresq; non deorſum palma cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur, recuruaturq. Propterea inquit Plutarchus in certaminibus palmam ſignum eſſe placuit victoriæ, quoniam ingenium eiuſmodi ligni eſt, vt vrgentibus opprimentibusq; non cedat.* Et Maximus Planudes Collect. hiſtoricis. ὅτι ἡ φοινικίνη δοκὸς παλαιουμένη οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνει, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω. Huius cauſam lege apud Plutarchum de cauſis naturalibus Problemate 32. De Palma, & eius natura vide Claudium Minois, & Franciſcum Sanctium in Emblema 36. Alciati, & notas noſtras in

Eu-

Euſtathium Antiochenum, Item Diodorum Siculum lib.2. & 3.

Pag. 4. ℣. 20. Ἐπὶ τούτων πολλὴ, καὶ. Diodorus libro 2. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπεζωκὸς τῆς ἱκανὸν βάθος, ἀρχόμενον τῶν μεγίστων δένδρων ῥίζαις, τὸ δ᾽ ἔδαφος ἐξωμαλισμένον, πλῆρες ἦν παντοδαπῶν δένδρων τῶν δυναμένων κατά τε τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ἄλλην χάριν τοὺς θεωμένους ψυχαγωγῆσαι.

Pag. 4. ℣. 26. Ποικίλαι τε, καὶ παντοῖαι φύσεις αἰθέων. Idem Diodorus infra de Palmis, earumq; fructibus ſermonem habens. Τούτων δὲ πολλῷ μείζους καὶ τὴν Ἀραβίαν, καὶ τὴν Βαβυλωνίαν ὁρᾶν ἐστι γινομένας, καὶ μὲν τὸ μέγεθος ἐξ δακτύλων ὄντας. τῇ δὲ χρόᾳ τοὺς μὲν μηλίνους, τοὺς δὲ φοινικοῦς, ἐνίους δὲ πορφυρίζοντας, ὥστε ὑπ᾽ αὐτῶν ἅμα, καὶ τὴν ὄψιν τέρπεσθαι, καὶ τὴν ὄψιν ψυχαγωγεῖσθαι. Pauſanias in Atticis de Grynæi Apollinis luco. Ἔνθα Ἀπόλλωνος κάλλιστον ἄλσος δένδρων καὶ ἡμέρων, καὶ ὅσα τῶν ἀκάρπων ὀσμήν παρέχεται τινὰ, ἢ θέας ἡδονήν. Hunc locum illuſtrant perfectiſſima cultiſſimi, ac delicatiſſimi horti deſcriptio apud Achillem Tatium lib. 1. Eumathium Macrembolitam l. 1. Conſtant. Manaſſ. princip. Annal. Ariſtænet. lib. 1. Epiſt. 3. Philoſtratum, & alios pluribus locis. locum Philonis ita corrigo. καὶ πᾶν ἁπλῶς τὸ καὶ πρόσωπον ἐπιτερπέστατον.

Pag. 5. ℣. 12. Ἀκίνητος, καὶ παρθένος. Imi-

tatus Plinium, qui terram immotam, nec induſtria excauatam terram Virginem dixit, *Virgo* reddidi, lib. 33. cap. 3. *Iam regnauerat in Cholcis Salauces, & Eſcubopes, qui terram virginem nactus, plurimum argenti, auriq; eruiſſe dicitur.*

Pag. 5. ℣. 14. Αἱ δὲ τῶν ὑδάτων ἀγωγαί. Diodorus. Αἱ δὲ σύριγγες τὰ φῶτα δεχόμεναι ταῖς δι' ἀλλήλων ὑπεροχαῖς πολλάς, καὶ παντοδαπὰς εἶχον διαίτας βασιλικάς. μία δ' ἦν ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιφανείας διατομὰς ἔχουσα, καὶ πρὸς τὰς ὑπαντλήσεις τῶν ὑδάτων ὄργανα, δι' ὧν ἀνεσπᾶτο πλῆθος ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ, μηδενὸς τῶν ἔξωθεν τὸ γινόμενον συνιδεῖν δυναμένου.

Pag. 5. ℣. 20. Κοχλιοειδῶς ἀναβροχάζουσι. Cochlea machina, ſiue hauſtorium organum, quo magna copia extollitur aquæ. Lucretius lib. 5. *hauſtra* vocauit.

Vt fluuios verſare rotas, atque hauſtra videmus. Eius expediendæ ratio pluribus declaratur à Vitruuio l. 10. c. 11. Hac machina etiam Ægyptios irrigaſſe agros ſuos tradit Strabo l. 17.

Pag. 6. ℣. 17. Σπάταλον. Delitioſum, ac voluptuarium, non tantùm quia delicijs, & voluptatibus aptum, ſed etiam, quia luxui dicatum, luxusq; cauſa confectum ſit. in gratiam namque pellicis à Rege Aſſyrio hortum hunc penſilem extructum fuiſſe ex Diodoro & Curtio ſupra tradidimus.

Pag. 6. ℣. 17. Καὶ βασιλικόν. Ob ſumptuum ingen-

ingentem ſummam,ob molis magnitudinem, ob molitionem pluſquam laborioſam,ob claritatem operis, ob delicias denique, ac commoditates Regibus, ac Imperatoribus aptas.

Pag. 6. ℣.19. Βίαιον τὸν πόνον. Fuit enim labor operoſus, & multorum annorum, & ſupra virium humanarum facultatem. Quare non immeritò laborem *aſſiduum* vocauit Martialis.

Aſſiduus iactet nec Babylona labor.

Etſi ſciam, *aſſiduum* à pleriſque non referri ad hortum penſilem, à nonnullis etiam loco illius, *Aſſyrius*, legi. Labor omnis improbus, naturamque humanam quaſi violentus hoſtis diuerberat, cui ſi addas & nimium, & ſupra ipſius naturæ vires exceſſum, næ ille meritò & πόνος, & βίαιος dici debet.

Memphiticæ Pyramides.

PAg. 6. ℣. 28. Τὰς ἐν μέμφει. Ægyptiorum regia Straboni lib. 17. præclariſſima Ægypti Metropolis Stephano de Vrbibus,& Diodoro lib. 1. Arx Ægypti Regum Plinio lib. 5. cap. 9. Ingenio ſoli feraciſſima, & amœniſſima, adeo vt ſylueſtris circa eam regio tam vaſtos proferat arbores, vt terni nequeant circumplecti ſi Plinio credimus lib. 13. cap. 10.& lib. 16. cap. 2. tantam vim eſſe illius loci

 refert,

refert, ſicut etiam in Elephantine Thebaidos, vt follia nulli arborum decidant, ne vitibus quidem. Id ante Plinium Theophraſtus monuerat lib. 1. cap. 6. & cap. 15. Memphis tamen omni poſteritati duratura, vt ſunt rerum vices, tota corruit, nouæq; vrbi ceſſit, quam Cairum vocant. Eam Chriſtophorus Radziuilus in ſuo Itinerario accuratiſſimè deſcripſit, & Petrus Bellonius Variar. Obſeruat. lib. 2. cap. 37. & 38. Primus omnium condidit Vchoreus rex Ægypti, ex Diodoro. Ambitus vrbis ſtadia CL. eodem auctore cōplexus eſt, apud quem plura de eius ſitu, natura, & loci munitione habes. Hinc nonnullorum error corrigitur à Radero in Martialem, qui Græcam vocem ὄγδοος, vt proprium acceperunt, docueruntque ab Ogdoö Rege fuiſſe conditam, cum nomen ὄγδοος ſit numerale, conditorque vrbis Vchoreus audierit. Herodotus in Euterpe, Vrbis parentem, primumq; Ægypti regem nominat Menam. Denominatam item à Conditoris filia Memphi ſunt, qui putarunt, quam Nilus fluuius, vt illi fabulantur, adamatam indelicijs habuit, ſuſcepitq; ex ea Ægyptum virtutum admiratione celebrem, à quo tota regio eſt nuncupata Diodorus libro 1.

Pag. 6. ꝟ. 28. Πυραμίδας μὲν κατασκευάζειν. Pyramidas moles maximas, lapideas ſtruices

ere-

erectas, ita vt elatæ in acutum mira altitudine protenderentur, dictas volunt quidam ab igne πῦρ. Ammianus Marcellin. lib.22. *Quæ figura apud Geometras ideo ſic appellatur, quod ad ignis ſpeciem τοῦ πυρὸς, vt nos diximus, extenuatur in conum*. Nec alia ignis forma eſt, quàm Pyramidis afferente Platone. Alij à genere lapidis πυρροποικίλου, quem Thebaicum dixere, ex quo & Pyramides vt plurimùm fiebant. Alij ἀπὸ τοῦ πυροῦ, hoc eſt tritico: refert namque Nazianzenus Pyramides eas in Ægypto celebriores à Ioſepho Hebræo ædificatas, vt frumenti conditoria eſſent. Item Etymologus Πυραμίδες δὲ πάλιν λέγονται ὡρεῖα βασιλικὰ σιτοδόχα, ἃ κατεσκεύασεν Ἰωσὴφ. Stephanus περὶ πόλεων ait, quod Rex vndique congeſtum triticum in illis conſeruando annonam difficilem fecerit, fameque confecerit Ægyptum. Incertus de ſeptem ſpectaculis. Αἱ γὰρ Πυραμίδες οἰκοδομήματά τινα ἦσαν ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ μὲν ἐνίους ὑπὸ Ἰωσὴφ χάριν ὑποδοχῆς τοῦ πυροῦ, ἤτοι τοῦ σίτου ἀνοικοδομηθέντα. Et adhuc Pyramidas illas vocari *Granaria Pharaonis* ab incolis ſcribit Pierius Valerianus lib.39. Hieroglyph. cap. de Meta. Huic ſententiæ vix tuto ſe poſſe ſubſcribere exiſtimat Henricus Salmuthius notis in Pancirolum. Nam, ait, vt ex Plinio lib. 36. cap. 13. vel vna ex celebrioribus illis Pyramidis viginti annis integris

à trecentis ſexaginta hominum millibus: tres verò aliæ annis ſeptuaginta, & menſibus quatuor fuerunt extructæ, at qui præuiſa à Ioſepho, & mox ſubſecuta illa fertilitas ſeptennio dumtaxat durauit: vt veriſimile non ſit, tam anguſto temporis ſpacio tantas illas moles, quarum vnius ſaltim exædificatio viginti annos deſiderabat, ab ipſo fuiſſe erectas. Sed quid implicat dicere Pyramides illas tritici conſeruandi cauſa non ſine maxima omnium admiratione à Ioſepho ad illam tantùm altitudinem erectas, qua triticum conſeruarent, neceſſitati, periculoque imminenti peropportunas, quas ſeptennij ſpacio infinitorum hominum labore in tantam molem creuiſſe veriſimile eſt. & tandem recepti beneficij non immemores poſt difficillima tempora hortatu, imperioque Ioſephi ad vltimam vſque metam fuiſſe extructas. quin, quas Ioſephus ipſe non abſoluerat, à regibus ſucceſſoribus abſolutas? Quare imprudens ſanè erit, qui imprudentiæ, & ἀνιστορησίας accuſare Nazianzenum tentauerit. Plinius ſcribit non conſtare inter omnes Auctores, qui de ijs ſcripſerunt, à quibus factæ ſint iuſtiſſimo caſu obliteratis tãtæ vanitatis Auctoribus. Diodorus, Περὶ δὲ τῶν Πυραμίδων οὐδὲν ὅλως οὐδὲ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις, οὔτε παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι συμφωνεῖται. οἱ μὲν γὰρ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς κατασκευάσαι

φα-

φασὶν αὐτὰς, οἱ δὲ ἑτέρους τινάς. οἷον τὴν μεγίστην ποιῆσαι λέγουσιν Ἁρμαῖον, τὴν δὲ δευτέραν Ἄμασιν, τὴν δὲ τρίτην Ἰνάρωνα. Ταύτην δ' ἔνιοι λέγουσι Ῥοδώπιδος τάφον εἶναι τῆς ἑταίρας, ἧς φασὶ τῶν μοναρχῶν τινὰς ἐραστὰς γενομένους διὰ φιλοστοργίαν οἰκοδομήσαντας ἐπιτελέσαι κοινῇ τὸ κατασκεύασμα. Vide etiam Strabonem lib. 17. Eas faciendi cauſa alia, atque alia traditur. Plinius lib. 36. cap. 12. Ne pecuniam ſucceſſoribus, aut æmulis inſidiantibus præberent, aut ne plebs eſſet otioſa. Diodorus in honorem ſepulturæ, cuius ſtudioſiſſimi ac curioſiſſimi fuerunt Ægyptij. Incertus, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ καιροὺς βεβασιλευκότων, ὡς φησὶν Ἡρόδοτος, εἰς μνημάτων χώραν κατασκευασθέντα. Vide Herodotum. Adde his regum, ac principum pecuniæ otioſam, vanam, ac ſtultam oſtentationem, & gloriæ apud poſteros nunquam interituræ, vt ipſi opinabantur, affectationem, etſi mauis, æmulationem. qua dum iunior ſeniorem animo, atque operibus vincere nititur in ſtolidiſſimas moles tantarum opum vim erogant: nec animo improbi amplectuntur, etſi non tam cito, ruitura tandem, vti iam vſu comprobatum videmus, excelſa iſthæc faſtigia, vnaque cum ijs generoſam Conditoris famam, & nominis, quam ſibi pollicebantur, immortalitatem inuiolatam, edaci temporis hauſtu in obliuionem

ſubmergendam. Elegantiſſimè Propertius lib. 3. Eleg. 2.

Nam neque Pyramidum ſumptus ad ſidera ducti,
Nec Iouis Elæi cælum imitata domus.
Nec Mauſolæi diues fortuna ſepulchri,
Mortis ab extrema conditione vacant.
Aut illis flamma, aut imber ſubducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.

Nec immeritò Tullius Romanorum Rex ſtructuras haſce parui pendens, ad alia animum intendit. Dionyſius Halic. Antiquit. Roman. lib. 4. Ratio tamen illa fuit potiſſima, quam Ariſtoteles refert Polit. 5. cap. 15. ad confirmandam ſcilicet tyrannidem: quippe ſumptibus immanibus opes ſubditorum, facultateſq; imminuebantur, ſic enim ſubditi eneruati nullum aduerſus principem habent præſidium, & laboribus diuturnis fatigati, vix ſpiritum recipere poſſunt, tributiſque, & exactionibus perſoluendis, exigendiſque continuò intenti, non vacant ad aliquid moliẽdum. Et Theophraſtus lib. 2. Περὶ καιρῶν apud Suidam. Ἕτεροι δ' εἰς ἀνδρωδέστερα καταδαπανῶντες, οἷον στρατείας ἐξάγοντες, καὶ πολέμους ἐπαναιρούμενοι, καθάπερ, καὶ Διονύσιος ὁ τύραννος. ἐκεῖνος γὰρ οὐ μόνον ᾤετο δεῖν τὰ τῶν ἄλλων καταναλίσκειν, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ ὑπάρχειν ἐφόδιον τοῖς ἐπιβουλεύουσι. ἐοίκασι δὲ καὶ αἱ Πυραμίδες ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὁ τῶν Κυψελιδῶν Κολοσσὸς

καὶ

καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τὴν αὐτὴν καὶ παραπλησίαν ἔχειν διάνοιαν. Sic enim opibus conſumptis, & mentibus operum atrocitate in aliud occupatis omnis ſtruendarum inſidiarum occaſio tollitur. Simonides apud Xenophontem in Hierone, non lætari, inquit Tyrannum opibus ſubditorum, cum ſubditi equorum naturam habeant, qui quo plus auenæ vorarunt, eo ſunt petulantiores. Habet & Plato 8. de Repub. Iouem Gigantum petulantiam opum imminutione repreſſiſſe. Complurium incohatarum veſtigia, extare tradit Plinius, complures item abſolutas. Vna eſt in Arſenoitæ Nomo, duæ in Memphite non procul à Labyrintho. Totidem vbi fuit Mæridis lacus, hoc eſt foſſa grandis. Has quinquaginta paſſus ſuper aquam extitiſſe, totidemque aqua occultas Coloſſo lapideo ſuper vtraque in ſolio ſedente commemorat Herodotus. & Strabo lib. 17. τετταράκοντα δ' ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίους ὀρεινή τις ὀφρύς ἐστιν ἐφ' ᾗ πολλαὶ μὲν Πυραμίδες εἰσὶ τάφοι τῶν βασιλέων. Quod reges Ægyptios ideo feciſſe exiſtimat, neſcio quis, vt teſtarentur corpore ſoluto, & corrupto animam ſupereſſe: quæ cum ſummo opifici viſum eſſet, hoc eſt circulo illo triginta ſex millium annorum circumacto (hoc enim euoluto ſpacio omnia in eundem ſtatum redacta iri opinabantur) aliud

cor-

corpus genitura; ac ſibi factura eſſet. Tres autem memorabiles fuere inter miracula connumeratæ. Plinius lib. 36. cap. 12. *Reliquæ tres, quæ orbem terrarum impleuere fama, ſanè conſpicuæ vndique adnauigantibus, ſitæ ſunt in parte Africæ monte ſaxeo, ſterilique inter Memphim oppidum, & quod appellari diximus Delta à Nilo minus quatuor millia paſſuum, à Memphi ſex, vico appoſito, quem vocant Buſirim, in quo ſunt aſſueti ſcandere illas*. Et infra, *Qui de ijs ſcripſerunt, ſunt Herodotus, Euhemerus, Duris Samius, Ariſtagoras, Dionyſius, Artemidorus, Alexander Polyhiſtor, Butorides, Antiſthenes, Demetrius, Demoteles, Apion. Inter omnes eos non conſtat à quibus factæ ſint, iuſtiſſimo caſu obliteratis tantæ vanitatis Autoribus*. Vide Strabonem, Diodorum, Herodotum. Lapides ad has Pyramides extruendas exciſi ſunt à monte Arabiæ, qui ab Aquilone fertur ad meridiem, atque ad auſtrum ſemper ſurſum tendens ad mare rubrum; Herodotus, & Diodorus. Plinius, *ſed Pyramis ampliſſima ex Arabicis lapidicinis conſtat*. Marmore ſcilicet, ebori maculoſo ſimili, vt ex Dioſcoride adnotauit Dalechampius in hunc locum.

Pag.7. ℣.2. Ὄρη γὰρ ὄρεσι. Reſpexit Homericum illud de Oto, & Ephialte.

Ὄσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσσῃ
Πήλιον εἰνοσίφυλλον, ἵν' οὐρανὸς ἀμβατὸς εἴη.

Et

Et quotieſcunque aliquid immane proponit, aptiſſimè illo ὄρει ἴσον declarat. Saxorum autem dolatorum, referente Herodoto, decentiſſimèque coagmentatorum nullum fuit minus triginta pedum.

Pag.7.℣.7. Τίσι βίαις τὰ τηλικαῦτα βάρη. Conatibus ſane pluſquam humanis, impenſa, tempore, & multitudine hominum, quæ nec verbis explicari, vix intellectu percipi poteſt. ideo non contemnenda fuit multorum admiratio. *Quæſtionum ſumma eſt*, ſcribit Plinius, *qua nam ratione in tantam altitudinem ſubuecta ſunt cæmenta*. Diodorus. Λέγεται δὲ τὴν μὲν λίθον ἐκ τῆς Ἀραβίας ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος κομισθῆναι. τὴν δὲ κατασκευὴν διὰ χωμάτων γενέσθαι, μήπω τῶν μηχανῶν εὑρημένων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Hominum multitudinem ad ducenta ſeptuaginta ſex millia adnumerat Plinius; temporis ſpatium, quo vna extructa fuit, annorum viginti concludit, tres alias annis LXXVIII. & menſibus quatuor. Diodorus ad trecenta & ſexaginta millia aſcendiſſe prodit eos, qui hiſce miniſterijs incubuerunt, totumque opus vix viginti annorum ſpatio conſumatum fuiſſe. Herodotus ad trahenda ſaxa ducenta millia deſcripta fuiſſe, quæ ex lapidicina Arabici montis ſaxa exciperent, protraherentque illinc ad Nilum vſque, & tranſmiſſo flumine deueherent ad

Li-

Libycum montem, decenneque tempus tritum in conuehendis lapidibus, decenne in extruendis lib. 2. & ſubdit in ipſa Pyramide literis Ægyptiacis indicatum, quantum ſit erogatum in operarios, pro apio, cæpis, & alijs, fuiſſeque mille, & ſexcenta talenta pecuniæ, ex quibus maioris ſummæ argumenta, eaque certiſſima producit. credibile enim eſt potiorem pecuniæ vim conſumptam fuiſſe in ferramenta, in cibos, in veſtiaria operariorum, eoque maximè dum opinatur alio tempore lapides eſſe exciſos, alio ſubterraneam foſſam effectam. & ex Herodoto Diodorus, & ex his Antonius Mizaldus Cent. 7. num. 16. qui talentorum ad noſtros aureos numos reuocatorum ſummam ex Budæo refert. Porrò in tantam altitudinem cæmenta, & lapides ſubuecta ſunt, non alia ratione, vt videtur Herodoto. Primo Pyramis extructa eſt in ſpeciem graduum: dein breuibus machinis è ligno factis lapides attollebant ex humo in primum ordinem graduum leuantes. Tertio lapis ita ſubleuatus imponebatur alteri machinæ, quæ in ipſo primo gradu ſtabat, & ſic deinceps. gradibus enim machinæ reſpondebant, vel eandem machinam ad ſingulos gradus transferebant, quoties ammouebant ſaxum, & fama tradebatur in Pyramide prima effecta quæ altiſſima, poſteriora

gra-

gradatim ſequentia, nouiſſima omnium quæ infima, & ſolo iungebant, Ægyptij aſſerebant Pyramidum aggeres ex ſale, & nitro conſtitiſſe, immiſſumque fluuium ea liquaſſe diſſoluiſſeque: ſed hæc nugamenta eſſe, & meras fabulas contendit Diodorus. Verùm eam hominum multitudinem, quæ aggeres ex ſale, & nitro conſtruxerat, eandem in priſtinum locum congeſta regeſſiſſe. Et veriſſimile eſt materiam illam effoſſam à multitudine illa hominum poſt Pyramidum ſtructuram in Nilum ipſum deportatam, ſubmerſamque, aquarum profluuio diſſolutam, ac diſſipatam, vel in mare, vel in alium locum aduectam; vt etiam factum eſſe de terra à Mœridis ſtagno effoſſa, & ex Theſauris ſubterraneis Sardanapali: illam enim in Nilum Ægyptios, hanc in Tigrem fures extuliſſe prodit. Nec illud prætereundum eſt, quod ſcribit idem Auctor, valdeq; mirum eſſe dicit, ſtructuræ Pyramidum nullum veſtigium apparere, cum nec aggeris, nec cæſi, & politi lapidis reliquum aliquod vſpiam appareat. Diodorum refellit Strabo, qui ſcribit ante Pyramides iacere aceruos lapidum, fruſtulis dolando detritis, in eos lapillos inueniri formam, & magnitudinem lentis, quoſdam vt hordei grana, quæ ſemidecorticata eminent. reliquias illas tradunt ciborum, qui operarijs

dati

dati fuerant, in lapides induruiſſe. Caſaubonus Commentarijs in Strabonem, ait authoritatem Strabonis, qui præſertim vidiſſe ſe dicit, multis Siculis præualere; &,ne Diodoro videretur impoſuiſſe, ſubdit, Diodori verba de vnica tantùm accipienda Pyramide. Quod de Strabone dicit, æquum eſt. Certè Diodorum dum explicat,inſcitiæ arguit. Quì enim fieri poteſt, vt catus, prudenſque in eadem ſcripturæ facie, quod tamquam valde mirum in vna Pyramide commendarat, in alia ſi non eſſet, ſiluiſſet? nunquam ſanè potiorem admirationis cauſam tacuiſſet. Si tacuit, quod iam de ſuperioribus innuit, id idem & de alijs intelligi vult. Videbatur Pyramis Chembæ, ſiue Chemmìdis in magnam molem extructa, neque veſtigium tritorum lapidum, & dolatorum, neque aggerum apparebat. & hoc in maxima admiratione erat. In eodem campo reliquæ duæ ſpectabantur, etſi minoris, improbioris, difficiliorisque ſtructuræ, huius ſi veſtigia eſſent, quæ de admiratione non minimum tollerent, ſicut & alia, quibus inter ſe differebant,apertiſſimis verbis inſonuit, ita & hæc non præterijſſet. Quid tum Strabo? ſcribit aceruos illos lapidum, & inter eos lapillos ſimilitudine lentis ante Pyramides iacere, et ſe vidiſſe; narrarique ab Incolis in lapides induruiſſe cibos operariorum. non

tamen cauſam aceruorum veram eſſe affirmat. vt enim mendacium eſt cibum lapidem factum fuiſſe, ita & aceruos eſſe reliquos ex ſtructura Pyramidum. Dubium namque eſt, acerui illi à quonam ibi producti, aut congeſti fuerint. non eſſe autem induſtria humana congeſtos, vel illo conuincitur, quod etiam alijs in locis ſimile quid reperiatur, nec reliqua dicuntur eſſe aut ciborum, aut ædificationis. οὐκ ἀπέοικε δέ. καὶ γὰρ οἴκοι παρ' ἡμῖν λόφος τις ἐςὶν ἐν πεδίῳ παραμήκης, οὗτος δ' ἐςὶ μεςὸς ψήφων φακοειδῶν λίθου πωρείας. καὶ αἱ θαλάττιαι δὲ, καὶ αἱ ποτάμιαι ψῆφοι σχεδόν τι τὴν αὐτὴν ἀπορίαν ὑπογράφουσιν. ἀλλ' αὗται μὲν ἐν τῇ κινήσει τῇ διὰ τοῦ ῥεύματος εὑρεσιλογίαν τινὰ ἔχουσιν, ἐκεῖ δ' ἀπορωτέρα ἡ σκέψις. Hoc ſi non ſenſiſſet Strabo exempla allata, præter tanti Philoſophi expectationem nihil probarent. Potuerunt enim ſicut, & in alijs regionibus loci natura quadam occulta lapides illi aceruatim concreſcere, qui figuram lentis geſtarent. Naturæ vero ignari, ac rudes, dum eorum cauſam aſſequi non poſſent, ciborum reliqua, fruſtulaque delatorum lapidum eſſe aſſeuerarunt: quod fama diuulgatum in aduenas etiam, ac exteros homines decantari cæplt, monimentiſque Sophorum commendari.

Pag. 7. ℣. 19. Καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐςὶ. De altitudine Pyramidum vix certi quid definiri poteſt,

teſt; ita ſcriptores variant. Diodorus, τὸ δ' ὕψος ἔχει πλείω τῶν ἓξ πλέθρων. Strabo σταδιαίας. Mella ad quatuor iugera in altitudinem erigi. Solinus, *Pyramides turres ſunt in Aegypto faſtigiatæ vltra excelſitatem omnem, quæ fieri manu poſſit. Itaque menſuram vmbrarum egreſſæ nullas habent vmbras.* Ammianus Marcellinus, *Pyramides ad miracula ſeptem prouectæ, quarum diuturnas ſurgendi difficultatis ſcriptor Herodotus docet, vltra omnem omnino altitudinem, quæ humanis confici poteſt, erectæ ſunt turres, ab imo latiſſimæ in ſumitates acutiſſimas deſinentes.* Caſſiodorus, *Pyramis in Aegypto, quarum in ſuo ſtatu ſe vmbra conſumens vltra conſtructionis ſpacia, nulla parte conſpicitur.* Auſonius Idyllio 3.

Quadro cui in faſtigia cono
Surgit, & ipſa ſuas conſumit Pyramis vmbras.

Vide plura apud Raderum in Mart. is notat recentiores, qui eas dimenſi ſunt, anguſtiora ſpacia ponere, ideo quia rudera, & Nili alluuionibus ſaxorum fragmina circumiacentia, & terra ipſa creſcente obducta, inferiores, & latiores Pyramidis partes tegant. Thaletem ex earum vmbra illas menſuraſſe ex Hieronymo animaduertit Laertius lib. I.

Pag. 5. ℣. 18. Εἰς πυραμίδα, καὶ γνώμονας σχῆμα. Maxima ſanè Pyramis in ſumitatem acutiſſimam non deſinit, ſed in modicam planiciem, ſi vera eſt emendatio Pliniani textus, quam Ra-

Raderianus habebat. nam quod alij legunt, *Altitudo à cacumine pedes XXV*. Raderianus Codex legit, *Latitudo à cacumine*: ſiue, *in cacumine pedes XXV*. Quamuis in apicem deſinere videatur procul aſpicientibus.

Pag. 7. ℣. 21. Ἡ δὲ περίμετρος σταδίων ἕξ. Neque in latitudine conueniunt Auctores. Vide quæ adnotauit Raderus in Martialem. vbi etiam plethri, & iugeri differentiam exponit. habes etiam deſcriptionem Pyramidum ex Bellonio lib. 2. cap. 42. 43. & 44. & alijs, quos ille refert.

Pag. 7. ℣. 26. Ποικίλαι δὲ καὶ πορφυραῖ. Herodotus. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου. & infra de Mycerini Pyramide. λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. Concordat Diodorus, Plinius. Pyramidem tamen, quam extruxit Aſychis lateritiam, ſed cæteris præſtantiorem fuiſſe ex Epigrammate, quod ibi inciſum erat, ſatis liquet, narrante Herodoto.

Pag. 8. ℣. 15. Καὶ ταῖς διὰ τῶν κογχυλίων. Colore ſcilicet oſtrino, conchyliato, muriceo, purpureo ab Hercule, vt fabulantur, primùm inuento. Fabulam fusè proſecutus eſt, Iulius Pollux Onomaſt. lib. 1. & ex eo Antonius Thyleſius libello de Coloribus carminibus Choriambis, & Nonnus Dionyſ. lib. 40.

Pag. 8. ℣. 28. Τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων. Hæc

etenim opera cæteris Ægyptijs præcellebant, mole, impenſis, artificumq; induſtria, quos magis, quàm reges ipſos admirata eſt antiquitas. iſti namque proprio ingenio; reges diuitijs hæreditariò acceptis, alieniſque moleſtijs ſimiles machinas perfecere, Diodorus. locum autem Philonis ita lego, τὴν ἐς τὰ βάθη κάτω θεωρουμένων τῆς προσόψεως, τῇ χάριτι τῶν χρωμάτων, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς χορηγίας βασιλικὸν πλοῦτον παρεμφαινούσης. vel quid ſimile.

Iuppiter Olympius.

PAg.9.℣.14. Διὸς Κρόνος μὲν ἐν οὐρανῷ. Quemadmodum de parentibus Iouis inter ſcriptores non conuenit, ita diu, longèque certatum eſt de eius patria. quamuis Philo vti certiſſimum illum Saturno in cælo ſatum fuiſſe afferat. Alij enim illum Ætheris, & Diei filium fecerunt. ita etiam multi populi illum ſibi vindicarũt; inter eos præcipui Cretenſes, Thebani, Arcades, Meſſenij. Callimachus Hymno primo.

Πῶς καί νιν Δικταῖον ἀείσομεν, ἠὲ Λυκαῖον;
Ἐνδοιῷ μάλα θυμὸς ἐπεὶ γένος ἀμφήριστον.

Et Pauſanias in Meſſeniacis refert, difficile eſſe eos omnes enumerare, qui apud ſe natum Iouem, & educatum contendunt. Euſebius Cæſarienſis lib. 3. Euang. Præparat. pro-

dit

dit, nationes omnes Deum ſibi Iouem conſtituiſſe diuerſis nominibus appellatum. eundemque apud ſe natum dixiſſe. Sine dubio plures fuerunt Ioues nomine eodem, alijs atque alijs, forſan etiam ijſdem temporibus, præcipui tamen tres memorati ſunt. Vnus, qui patre Æthere in Arcadia naſcitur, fratre Libero, ſorore Proſerpina. Alter patre Cælo in Arcadia, qui Mineruam genuit. Tertius Cretenſis Saturni filius, cuius in Creta ſepulchrum viſebatur, & ad quem omnia prope aliorum facinora referuntur.

Pag. 9. ℣. 18. Φειδίας δ' ἐν Ἤλιδι. Phidias Athenienſis, familiaris & amicus Periclis, Hippi diſcipulus, pictor eximius, nec minùs ſculpendo, fundendoque nobilis. Huius ſimulacris nihil perfectius viderunt homines, ſi Ciceroni credimus in Oratore. Diodorus Biblioth. 12. eum inter præſtantiſſimos artifices ponit, Plinius eum, Artificem nunquam ſatis laudatum vocat. Non ſolum ex ebore, & auro, ſed ex ære etiam Signa fecit. Plura commemorat Plinius lib. 34. cap. 8. & lib. 36. cap. 5. Signo Veneris extra muros, quod fuerat Alcamenis Athenienſis eius diſcipuli opus, apellabaturque Aphrodite ἐν κήποις. Præter hæc quæ hic numerantur à Plinio, plura recenſet Pauſanias. Cæleſtem Venerem è Pario marmore, & Nemeſim

D 2 Athe-

Athenis: ex ære Mineruam, & Apollinem Parnopium, ibidem lib. 1. In puteali ſolis Iouis Olympij tres Horas, & totidem Gratias, lib. 5. Puerum tænia redimitum, Cæleſtem Venerem, & Mineruam ex ebore apud Eleos lib. 6. ex ebore Mineruam ad Pellenem lib. 7. Ligneam Mineruam pedibus ac manibus è Pentelico marmore Platæenſibus, Mercurium Thebanis lib. 9. ſigna Mineruæ, Apollinis, Miltiadis, & Athenienſium multorum Delphis lib. 10. Mineruæ Phidiæ meminit Cicero. *Non enim eſt tale, vt in arce poni poſſit, quaſi Minerua Phidiæ, ſed tantùm, vt ex eadem officina exijſſe videatur.* & Ouidius.

Arcis vt Actææ vel eburnea, vel ærea cuſtos
Bellica Phidiaca ſtat Dea facta manu.

Simulacro tamen Iouis Olympij clariſſimus. Plinius lib. 7. cap. 38. *Phidiæ Iupiter Olympius quotidie teſtimonium perhibet, Mentori Capitolinus, & Diana Epheſia, quibus fuere conſecrata artis eius vaſa.* & lib. 34. cap. 8. *Minoribus ſimulacris, ſigniſque innumera prope Artificum multitudo nobilitata eſt. Ante omnes tamen Phidias Athenienſis Ioue Olympiæ facto ex ebore quidem & auro.* Lucianus in Somnio, Philoſtratus de Vita Apollonij lib. 4. cap. 2. Photius in Excerptis ex Himerio. Strabo lib. 8. μέγιστον δὲ τούτων ὑπῆρξε τὸ τοῦ Διὸς ξόανον, ὃ ἐποίησε Φειδίας Χαρμίδου Ἀθηναῖος ἐλεφάντινον. Martialis libro 8.

Ep. 55.

Ep. 55. Auſonius in Occaſionis Signo. *Eo ſimulacro nihil præſtantius, aut admirabilius humanæ fabricatæ ſunt manus*, ſcribit Valerius Maximus lib. 3. cap. 7. Luculentam Signi narrationem habes apud Pauſaniam Eliac. 1. Vide, ſi lubet, apud ipſum. In eo autem conficiendo Colotas eius diſcipulus adiutor, non minimam opem tulit, Plinius lib. 34. cap. 8. & lib. 35. cap. 8. Strabo Panænum Phidiæ conſobrinum, fratrem Plinius, & Pauſanias, Πάναινος μὲν δὴ οὗτος, ἀδελφός τε ἦν Φειδίου, faciũt, & fuiſſe adiutorem ſcribit, πολλὰ δὲ συνέπραξε τῷ Φειδίᾳ Πάναινος ὁ ζωγράφος ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ, καὶ συνεργὸς πρός τε τὴν τοῦ ξοάνου κατασκευὴν διὰ τὴν τῶν χρωμάτων κόσμησιν, καὶ μάλιστα τῆς ἐσθῆτος. & falluntur qui Panænum hunc in Pantænum, vel Pandænum mutarunt, affirmaruntque fuiſſe filium Phidiæ. Præter Colotam, & Panænum, adiutorem etiam habuit populum vniuerſum, eiuſque conſilio vſus eſt in eo abſoluendo. Quippe primùm hominibus viſendum propoſuit, latens ipſe; quid vnuſquiſque in illo repræhenderat, vel laudarat auſcultabat, illis digreſſis emendabat, corrigebatque ad multorum opinionem, Lucianus in Imaginibus. Optimum conſilium, reique perficiendæ, abſoluendæque valde vtile. Cicero tamen in Bruto Phidianam ex populi ſententia corre-

ctionem nō agnoſcit; ait quippe hoc Signum ſimul aſpectum, & probatum fuiſſe. *Nam Q. Hortenſij admodum adoleſcentis ingenium vt Phidiæ ſignum, ſimul aſpectum, & probatum eſt*; Caius Caligula ſimulacrum hoc Romam aduehere conatus, vt ſuum ibi caput imponeret, operam luſit: Quippe nauis ad vehendum parata fulminibus abſumpta fuit, multuſque riſus exauditus, quoties quis ſacrarium eius tacturus accederet, Dio Caſſius lib. 59. & Suetonius in Caligula. Studuit item Phidias, vt non ſolùm ſimulacrum eximium ſpecie, ac magnificum eſſet, ſed etiam immortalitatem, vti potuit, procurauit, quare ad pedes ante ſtatuam oleum effundi iuſſit, Methodius ſub perſona Procli apud Epiphanium aduerſus hær. l.2.Tom.1. Hær.64.in Origenē. oleum enim ebur à carie vindicat. Plinius lib. 15. cap. 7. *Exiſtimatur & ebori vindicando è carie* oleum *vtile eſſe. Certè ſimulacrum Saturni Romæ intus oleo repletum eſt.*

Pag. 9. ℣. 16. Πατὴρ ὄζων. Elegantiſſima metaphora. Eiuſdem farinæ cum illa, ὃν δὲ Φειδίου χεῖρες μόναι δυνάμεναι Θεὸς τίκτειν. Quemadmodum enim parentes creant, & faciunt, ita & artifex parturit, generatque. vnus animus in vtriſque, idem dolor, & labor. Himerius Sophiſta Declamat. in Inſidiantes, & in Proconſulem Baſilium nondum edita.

δὲ

διὰ τοῦτο τοὺς λόγους ἔπεισα καὶ τεκεῖν, καὶ δεῖξαι τοῖς ἄλλοις τὰ κυήματα, καὶ ἀναφλῦσαι τοῖς σοῖς σηκοῖς ἐναυλίζεσθαι ὥσπερ τοὺς ὄρνις τοὺς ἱεροὺς τῶν Θεῶν ἐν τοῖς ἄλσεσιν. Michaël Pſellus Epiſt. ad Magnum Drungarium. Πάλαι ποτὲ ἀπέτεκον ἐγὼ ἄγαλμα σοφίας ἐπίρρατον, ὡραίας Ἐπιστολάς. αἷς δὴ σὺ περιτυγχάνων πολλάκις, εἶτα δὴ καὶ θαυμάζων ἴσως τῆς χάριτος, οἴει τοιαύταις με καὶ αὖθις ἐπιτεκεῖν δύνασθαι. Διὰ τοῦτο σὺ μὲν ἐρᾷς τῶν ἐμῶν ὠδίνων. ἐγὼ δέ σοι ἐκφλῦσαι τὸν τόκον οὐ βούλομαι. & Ariſtoteles Ethic. Nicomach. lib. 9. cap. 7. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβέβηκεν. πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπηθείη ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου. μάλιστα δ᾽ ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες ὥσπερ τέκνα. De hoc genere Metaphoræ tractat Ariſtoteles lib. de Poëtica, & cum eo Robortellus, Caſteluetrius, & alij. Vide quæ nos in Epiſtolam Socraticam 6. adnotabamus.

Pag. 9. ṽ. 19. Μακάριος ὁ καὶ θεασάμενος. Strabo ſcribit hoc ſcitè κομψῶς dictum fuiſſe, κομψῶς δ᾽ εἴρηται καὶ τὸ, ὁ τὰς τῶν Θεῶν εἰκόνας, ἢ μόνος ἰδὼν, ἢ μόνος δείξας. in hoc loco intelligendo, mirum vt cæcutiat Gulielmus Xylander, & Iſaacus Caſaubonus, ille in verſione, *Scitè etiam dictum eſt de Homero, ſolum hunc Deorum formas, aut vidiſſe, aut oſtendiſſe.* hic in Comment. & Caſtigation. *Conqueritur hoc nomine Herodo-*

rodotus de Heſiodo, & Homero: quos ait omnium primos εἴδεα Θεῶν σημῆναι, eorumque ἐπωνυμίας, τιμὰς, & *τέχνας tradidiſſe hominibus*. Nihil minùs. Etſi namque de Homero ſupra verba fecerat Strabo, tamen dictum hoc ſcitum neque de Homero, neque de Heſiodo dictum eſſe ex verbis Strabonis colligere poſſumus, quinimo potius de Phidia, de quo quemadmodum & de alijs ſculptoribus, vel pictoribus dici ſolet, imagines dumtaxat, vel ſimulacra confecta, adeo primo exemplari aſſimilari, vt neceſſe fuerit Artificem exemplar illud vidiſſe, & quod viſu in animum adiecerat, coloribus, alijſque imitatum. Quæ ſanè non minima erit laus, ita concinnè, & affabre Signum factum fuiſſe, ac ſi ante oculos res illa fingenda fuiſſet poſita. Antholog. lib.4. tit.6.

Ἢ θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα δείξων,
Φειδία, ἢ σὺ γ' ἔβης τὸν Θεὸν ὀψόμενος.

In eadem Antholog. Plato de Venere Cnidia Praxitelis, Incertus, Lucianus; & de Iunone Polycleti Parmenio ſimilia habent. Pulchritudine itaque Iouis Olympij homines attoniti beatum Phidiam exiſtimarunt, qui viderat tonantem, alijſque oſtendere potuit, quod vt ſcitè dictum laudat Strabo: Sed corruptus locus alijs errandi cauſa fuit, quæ enim vſquam ſententia ex verbis ſic, vt iacent, prolatis

tis elici poteſt? quæ ſi ſedulò explicanda eſſent, eſſet etiam & aliquid addendum, vt ſenſus abſolutus haberi poſſit. Quare ita reſtituo, κομψῶς δ' εἴρηται καὶ τὸ, Μακάριος ὁ τὰς τῶν Θεῶν εἰκόνας, ἢ μόνος ἰδὼν, ἢ μόνος δείξας. niſi velis ita intelligendum, Deorum imagines, qui ſolus vidit, & ſolus oſtendit, Signum Iouis Olympici, neque alius conficere potuit.

Pag. 9. ℣. 23. Εἰ δ' αἰσχύνεται Ζεὺς. Summa namque laus Artificis, ex cuius opere ornamentum ipſe quærat Iupiter. Coquus Plautinus in Pſeudolo.

Eum odorem cœnat Iupiter quotidie. Et Cicero in Bruto. *Iouem ſi Græcè loquatur Platonis ſermone loqui.* Quintilianus Inſtit. Orat. lib. 10. cap. 1. *In Comœdia maximè claudicamus: licet Varro dicat Muſas Aelij Stolonis ſententia Plautino ſermone locuturas fuiſſe, ſi latinè loqui vellent.*

Pag. 9. ℣. 27. Διὰ τοῦτο φύσις ἀνέσχεν. Vide quæ de Elephantum dentibus diſcurrit Pauſanias dicto loco. vbi liberalitatis & munificentiæ, & in Deos pietatis Græcos laudat, Φιλότιμοι δὲ ἐς τὰ μάλιστά μοι, καὶ ἐς Θεῶν τιμὴν οὐ φειδωλοὶ χρημάτων γενέσθαι δοκοῦσιν οἱ Ἕλληνες, οἷς γε παρὰ Ἰνδῶν ἤγετο, καὶ ἐξ Αἰθιοπίας ἐλέφας εἰς ποίησιν ἀγαλμάτων.

Pag. 7. ℣. 13. Ὀδόντας χορηγήσῃ. Multi dentes eſſe contendunt, alij cornua. Vide notas noſtras in Euſtathij Antiocheni Hexahem.,

pag.

pag. 180. ibi enim vtriuſque ſententiæ Auctores commemorantur.

Pag. 10. ỽ. 9. Τοῦτο δὲ καὶ προσηκόντως μὲν. Phidias interrogatus in Ioue Olympio exprimendo, quod nam exemplar eſſet imitaturus, reſpondit, propoſitum ab Homero illis verſibus.

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. &c. In illis namque magna quædam vis, & diuina maieſtas continebatur, Strabo lib. 8. Dio Chryſoſtomus Orat. Olympica, aut de prima Dei cognitione, Valerius Maximus libro 3. cap. 7.

Pag. 10. ỽ. 10. Ὡς μὲν γὰρ ἔργον. Laudatiſſima apud omnes Phidiaca ſemper ars habita, eſt; palmaque illi omnium conſenſu tributa. Phidiam tamen Quintilianus lib. 12. cap. 10. meliorem artificem aſſerit Dijs quàm hominibus efficiendis. Deorum auctoritate illius ars in Signo Olympio fuit comprobata. Expolito enim ſimulacro, vt ſibi ſignificaretur, an gratum eſſet & acceptum illud opus, Deos exorat. ideoque terra illa repente tacta eſt, Pauſanias. Mirum quibuſdam videri poterit, in præſtantiſſimo, perfectiſſimoq; hoc Signo Iouis Olympij, quod antiquitas venerata eſt, coluitque vt numen propter pulchritudinem mirum in modum eum reprehendi à Strabone ob non ſeruatam συμμετρίαν ſimulacri, & tem-

templi: fecerat enim tam altum ſedens, vt videretur ei perpetuo neceſſitas ſedendi impoſita. nam ſi ſurgeret tectum templi ſecum auferret.

Pag. 10. ℣. 12. Ὅμοιον ἔχει τοίνυν. Quintilianus d.loco. *Phidias tamen Dijs, quam hominibus efficiendis melior artifex traditur. in ebore verò longè citra æmulum. vel ſi nihil niſi Mineruam Athenis, aut Olympium in Elide Iouem feciſſet. cuius pulchritudo adieciſſe aliquid etiam receptæ religioni videtur. adeò maieſtas operis Deum æquauit.*

Pag. 10. ℣. 17. Ὁ πηλίκον ὁ μεταδένεστερες. Simile Homeri præconium legitur apud Velleium Paterculum lib. 1.

Pag. 11. ℣. 6. Ὄψις δ' ἀκοῆς. Hic oculorum ſenſum auditui præfert. ſupra aures potiores eſſe faſſus eſt. διὰ τοῦτο θαυμαστὸν παιδεία, &c. In pauciſſimis verbis ita ſui oblitum Philonem? Controuerſia non caruit, viſus, an auditus præſtaret. Tritum illud Heracliti. ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων ἀκριβέστεροι μάρτυρες. Plautus Milite glorioſo act. 2. ſcen. 3.

Volo ſcire vtrum ego, id quod vidi viderim.
An illic faciat, quod facturum dicit, vt ea ſit domi,
Nam ego quidem meos oculos habeo, nec rogo vtendos foris.

Herodotus lib. 1. ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. Herodoti verba expli-

plicat Lucianus de Domo. Polybius in Excerptis è lib. 12. Δυοῖν γὰρ ὄντων κατὰ φύσιν ὡσανεί τινων ὀργάνων ἡμῖν, οἷς πάντα πυνθανόμεθα, καὶ πολυπραγμονοῦμεν, ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, ἀληθινωτέρας δ' οὔσης οὐ μικρῷ τῆς ὁράσεως κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὤτων ἀκριβέστεροι μάρτυρες. τούτων Τίμαιος τὴν ἡδίω μὲν, ἥττω δὲ τῶν ὁδῶν ὥρμησε πρὸς τὸ πολυπραγμονεῖν. τῆς μὲν γὰρ διὰ τῆς ὁράσεως εἰς τέλος ἀπέστη, τῆς δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς ἀντεποιήσατο. Nicetas Choniates Annal. lib. 1. in Alexio Comneno. τὰ γὰρ ὦτα οὐκ οἶδε τὰ δρώμενα ἀλλὰ γλώττης ὄχλον εἰσοικιζόμενα, φύλακές εἰσιν ἀλλοτρίων, καὶ τούτων ἐναντίων πολλάκις ἐνηχημάτων. ἀσφαλὴς δὲ ἐστὶ τῶν γινομένων διαιτητὴς ὀφθαλμός, καὶ μάρτυς ὢν τεθέαται ἀπαραλόγιστος, οὐχ ἑτέρωθεν εἰσχεομένην ἔχων τὴν πίστιν, ὡς τὴν τῶν λεγομένων εἰς ἐνοίκησιν ἀκοήν. Hinc oculorum teſtimonium certiſſimum, pluriſque eſt oculatus teſtis, quam auriti decem. Qui enim audiunt audita dicunt: qui vident planè ſciunt. Plautus Pœnulo. 3. 3. ℣. 93. *Quid ſi euocemus hìc foras Agoraſtoclem, vt ipſe ſit teſtis certiſſimus*. Rudenti. 4. 4. ℣. 23. *Hic eius eccillum vidulum. Gr. Non habeo. Ir. Negas quod oculis video?* Sic & Milite. 2. 3. ℣. 60. 74. 75. & 2. 4. ℣. 15. *Mihi ego video, mihi ego ſapio, mihi ego credo plurimùm*. Ioannes Chryſoſtomus. Homil. 14. in Epiſt. ad Hebræos. ἡ ἀκοὴ ἡμῶν ἀμαθεστέρα τῆς ὄψεως ἐστίν. οὐ γὰρ οὕτως ἅπερ

ἴδο-

ἴδουμθυ ὤτ ὄψεσιν. Seneca Epiſt.6. *Plus homines oculis, quàm auribus credunt*. Id idem in iure Ciuili vſui eſt. Non enim creditur teſti ſe audiſſe dicenti, ſed ſe vidiſſe. Nec immeritò. nam viſus ipſis viſis concurrit, at auditus fieri poteſt, vt verbis immiſſis quaſi carminibus incantatis eleuetur, & decipiatur. Dio Chryſoſtomus Oratione Olympica. καὶ δὴ τὸ λεγόμθυον ὡς ἐστὶν ἀκοῆς πιςότερα ὄμματα ἀληθὲς ἴσως. πολὺ γεμλῶ δυσπιςότερα, καὶ πλείονος δεόμθμα ἐνεργείας. ἡ μθὺ γὸ ὄψις. αὐτοῖς ὀρωμθύοις ξυμβάλλει. τὴν δὲ ἀκοὴν ἐκ ἀδυνάτον ἀναπτερῶσαι, καὶ παραλογίζεσθαι, ῥήματα εἰσπέμποντα γεγοντὰ μθὺ μέτροις καὶ ἤχοις. Oppoſitum, vt videtur, ſentit Strabo lib.2. vbi fusè ſuæ ſententiæ rationes explicat, & noſter hic Philo. Veriſſima vtraque ſententia, & poteſt ita conciliari. Certior eſt auditu viſus, longè viſu vtilior eſt auditus ad parandas ſcientias. Innuit Strabo, ὁ δ' ἀξιῶν μόνες εἰδέναι τὲς ἰδόντας ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον. ἥτις πρὸς ἐπιςήμlw ὀφθαλμῶ πολὺ κρεῖττον ἐστὶν. Affirmaſſeque Philonem noſtrum quis neget. Vide Ioannis Ferrerij Academicam diſertationem de Viſu, & Auditu.

PAg. 11. ℣. 18. Ῥόδος ἐστὶ Πελαγία. Prius ὀφιοῦσσαν, & σταδίαν dictam tradit Stephanus, τελχινίδα Strabo, & Euſtathius. alia item eius nomina vide apud Hortelium; πελαγία eſt Philoni non ſolum, quod mari vndique cingatur, ſed etiam pronomine, Antonino referente. Rhodi nomine dignatam ſcribit Diodorus à Sole, amore Rhodes filiæ Neptuni, quam ex Halia Telchinum ſorore acceperat. Plura habes apud ſcholiaſtem Pindari Olymp 7. Rhodiorum vſque ad ſuam memoriam diſciplinam naualem, & gloriam remanſiſſe teſtatur Cicero pro lege Manilia. Strabo lib.decimo quarto nullam Rhodo meliorem Ciuitatem, ſed ne parem dicere ſe poſſe affirmat, ita cæteris Vrbibus præſtabat rebus omnibus. Sanè Nauticarum legum apud Rhodios ea fuit præſtantia, vt etiam apud Iuris-Conſultos Romanos Leges Rhodiæ appellentur αἱ περὶ τὰ ναυτικά.

Pag. 11. ℣. 19. Ἦν τὸ παλαιὸν ἐν βυθῷ. Fabulam Pindarus proſequitur Olymp.7. Heraclides Ponticus in Excerptis de Politijs, Ῥόδον τὴν νῆσον τὸ παλαιὸν κεκρύφθαι λέγουσιν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἀναφανῆναι δὲ ὕστερον ξηρανθεῖσαν. ἐκαλεῖτο δὲ Ὀφιοῦσσα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων ὄφεων. Quo autem res ſe habuerit explicat

Dio-

Diodorus. ait enim ſub primam rerum omnium conſtitutionem inſulam cœnoſam fuiſſe, & mollem, ſolemque deſiccato humore terram fæcundaſſe, lib. 5. Ariſtides orat. Ῥοδίοις περὶ ὁμονοίας. Ἥλιον τὸν Ῥόδου ἀρχηγέτην ἐκ τῆς θαλάσσης τὴν νῆσον ἀνεῖναι δῶρον τῷ Θεῷ ſcribit, & Scholiaſtes in eundem locum. ὅτε ὁ Ζεὺς κλῆρον ἐποίει ὑπὲρ τοῦ παντὸς κόσμου, καὶ ἄλλῳ τῶν Θεῶν ἄλλο μέρος ἐδίδου, ὁ Ἥλιος οὐδὲν ἐκληρώσατο διὰ τὸ μὴ δὲ εἰσκεῖσθαι ἐν τῇ διανομῇ, ἀλλὰ τὴν αὐτοῦ πορείαν ἀνύτειν. μέλλοντι οὖν τῷ Διῒ ἐκ δευτέρου κλῆρον ποιεῖν οὐ συνεχώρησεν Ἥλιος, εἰπὼν ὡς ἡ μέλλουσα νῆσος ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνήχθειν, ἣν δὲ ἡ Ῥόδος, ἔστω ἐμή. κατένευσε τοίνυν ὁ Ζεὺς καὶ ἐξ ἐκείνου τὴν νῆσον ὁ Ἥλιος ἐκληρώσατο. συμμιγεὶς δὲ ἐνταῦθα νύμφῃ τινὶ Ῥόδῳ καλουμένῃ Ῥόδον τὴν νῆσον καλεῖσθαι ἐποίησεν.

Pag. 11. ✠.24. Ἐνταύτῃ Κολοσσός ἐστι. Inde & Colaſſaẽs Rhodij dicti ſunt. Suidas Ῥόδος ἡ νῆσος, ἥτις καὶ Λίνδος καλεῖται, καὶ Κολασσαεῖς οἱ οἰκήτορες διὰ τὸν Κολοσσόν. Euſtathius in Perijgetem, διὰ δὲ τὸν ἀνώτερον ῥηθέντα μέγαν Κολοσσὸν, καὶ Κολασσαεῖς ὡς ἐκ μεγάλου παρασήμου ἐκαλοῦντο οἱ Ῥόδιοι. Ioannes Antiochenus in Archæologia, οἱ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες στήλην ἔστησαν, ἣν διὰ τὸ μέγεθος Κολοσσὸν ἔλεγον. καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν Κολασσαεῖς. Similia habet Cedrenus, in Synopſi, & Zonaras. Coloſſi huius meminere, cenſuereque inter

miracula. Strabo. Ἄριςα δὲ ὅτε τοῦ ἡλίου, ὅν φησὶν ὁ ποιήσας τὸ Ἰαμβεῖον, ὅτι ἑπτάκις δέκα Χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος. κεῖται δὲ νῦν ὑπὸ σεισμοῦ πεσὼν, περικλασθεὶς ἀπὸ τῶν γονάτων. οὐκ ἀνέστησαν δ᾽ αὐτὸν κατά τι λόγιον τοῦτο δὲ δὴ τῶν ἀναθημάτων τὸ κράτιςον. καὶ τῶν γοῦν ἑπτὰ θεαμάτων ὁμολογεῖται. Philoſtratus de vita Apollonij lib.5. cap.7. Suidas, Euſtathius. Habitus itaque fuit hic Coloſſus ante omnes alios in admiratione, etſi non defuerint alij minores, & in eadem inſula, & alibi. de Rhodijs & alijs, Plinius lib.34.cap.7. de Coloſſo Herculis Tarenti, Strabo lib. 6. Præterea Coloſſos adnotabam ex Strabone ibidem,Iouis, omnium Coloſſorum, qui tunc extabant; poſt Rhodium maximum in foro Tarentinorum poſitum. Herodotus lib. 2. Coloſſorum circiter viginti in vrbe Sai apud Regiam, qui erant concubinarum Mycerini, meminit. Necnon aliorum duodenum cubitorum, qui ſtabant loco columnarum in Aula in Memphi à Pſamiticho extructi. Ameſis quoq; vt ipſe refert, Coloſſos, & immanes Androſphingas in veſtibulo Mineruæ apud Saitas poſuit. Pauſanias item in Atticis Coloſſi Memnonis meminit apud Thebas Ægyptias. Et in Eliacis prioribus, Iouis ærei pedum XXVII. altitudine. Nec non in Boeoticis Herculis, & Mineruæ Thebis à Thraſybulo,reliquaque Athe-

nien-

nienſium exulum manu poſitorum Coloſſi ſpecie è Pentelico lapide. Erat etiam in Vrbe Coloſſus Domitiani, quem equeſtri habitu ipſemet ſibi poſt victoriam Germanicam, ſupra ingentem molem columnarum pulcherrimis marmoribus conſtructum dicauit in Foro. Papinius.

Quæ ſuper impoſito moles gemmata Coloſſo
Stat Latium complexa forum: & Martialis.
Inde ſacro veneranda petes palatia cliuo
Plurima, qua ſummi fulget imago ducis.

Coloſſum nomen dicunt habuiſſe ab Auctore, inter eos Feſtus, *Coloſſus à Coleto artifice, à quo formatus eſt, dictus: fuit enim apud Rhodum inſulam ſtatua Solis alta pedes centum, & quinque.* Alij ab effectu, quod ſpectantium oculos diſſipat, quando præ molis magnitudine non liceat vnico aſpectu Coloſſum totum amplecti, diceretur que vnico vocabulo apud Latinos, vt lib. de Verborum Vitruuianorum ſignificatione animaduertit Bernardinus Baldus *Frangioculus.* Hinc *Coloſſea,* & *Coloſſicotera* apud Vitruuium.

Pga. 11. ỷ. 25. Πηχέων ἑβδομήκοντα. Et infra, ἐφ' ὧν ἔμελλε Θεὸς ἑβδομηκοντάπηχυς ἐγείρεσθαι. Plinius lib. 34. cap. 7. *Septuaginta cubitorum altitudinis fuit.* Iambici carminis Auctor.

Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ἑπτάκις δέκα
Χάρης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

E Ma-

Maior illi vaſtitas tribuitur à Simonide in Epigrammate, niſi mendum ſit. ita enim legitur.

Τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα
Λάχης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος.

Et forſan Auctor ſcripſerat ἑπτάκις δέκα. Conſtantinus tamen Porphyrogen. De adminiſtrando imperio ex Theophanis Chronico ὀκτάκις agnoſcit cap. 31. ἐλθὼν δὲ τῇ Ῥόδῳ καθεῖλε τὸν Κολοσσὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἱστάμενον. ἄγαλμα δὲ ἦν Ἡλίου, χαλκοῦν, κεχρυσωμένον, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν ἔχων ὕψος πήχεις π΄. καὶ πλάτος ἀναλόγως τοῦ ὕψους, καθὼς μαρτυρεῖ τὸ ἐπίγραμμα τὸ πρὸς τὴν βάσιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ γεγραμμένον, τὸν ἐν Ῥόδῳ Κολοσσὸν ὀκτάκις δέκα Λάχης ἐποίει πηχέων ὁ Λίνδιος. Cedrenus in Synopſi hiſtorica ὀκτάκις etiam agnoſcit in Conſtante Heraclij nepote. Anonymus de ſeptem orbis miraculis ex Ariſtotele modum excedit, qui DC. cubitorum facit, ἕτεροι δὲ φασὶ τοῦτον κίονα χαλκοῦν παμμεγέθη πηχῶν, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης, ἑξακοσίων. Eadem repetit Nicetas. Feſtus pedum centum & quinque. *Fuit enim apud Rhodum inſulam ſtatua ſolis alta pedes centum & quinque*. In quibus maximè fallitur Iacobus Dalecampius in Plinium, dum aſſerit idem eſſe, *Septuaginta cubitorum*, &, *pedum centum, & quinque*, ſiue enim cubitus geometricus intelligendus ſit, qui tantùm valet, quantùm

ſex

ſex noſtra cubita, vt Origenes, Auguſtinuſque tradiderunt: ſiue regius, qui maior eſt communi tribus digitis, vt refert Herodotus lib. 1. ſiue communis, qui tantum duobus pedibus menſuratur, adhuc ſeptuaginta cubita excedunt, nec centum, & quinque pedes ſeptuaginta cubitorum menſuram explent, ſed arctioribus terminis vinciuntur. quippe ſeptuaginta cubita pedes faciunt centum quadraginta, vt minimo, quamuis communi, cubito, altitudinem metiamur. Fœdiùs in hoc eodem lapſus eſt Dionyſius Gottofredus, qui Feſtum ita corrigit. *Centum & quinque, Imo* 70. *tantùm, vt ipſe met Chares ſcripſit*. Qui enim adeo rudis eſt, qui ignoret, pedem diuerſum eſſe à cubito, nec cubitorum numerum reſpondere pedum numero? Septuaginta cubita ſunt, non dubito. ideo ne & ſeptuaginta pedes? aliud πούς eſt, aliud πῆχυς. Si Feſtus dixiſſet cubita fuiſſe centum & quinque, optimè Gottofredus animaduerteret. Sed cubitorum nulla mentio. tantùm pedes commenſus eſt.

Pag. 11. ꝟ. 27. Ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. Probabili ſane ratione. Grandia quippe patrare, & aggredi, & ſublimia tentare, aſſequique, quæ vires humanas excedunt, non hominis eſt, non mortalis, ſed Herois cuiuſpiam, & diuinæ naturæ. Quis imaginem Dei vel in-

tellectu amplecti, vel verbis exprimere, vel ære, lapidibuſque effingere potuiſſet, niſi ab ipſo Deo ducens originem, ſpiritu quoque diuino inflammaretur? Perfectior enim natura, perfectiorá aſſequitur. Rhodij itaque Dei à nullo alio quàm à Rhodio quopiam extruenda erat imago. cum Rhodijs tamquam affinibus, *καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος ἐκγεγαῶσιν* innotuiſſe omnibus alijs clariùs, veroſimillimum, & certiſſimum ſit. Chares namque, vt placet Straboni, Plinio, Sexto Empirico, Euſtathio,& alijs, ſiue Laches, vt Simonidi, & Cedreno, Lindius fuit. Lindus vna eſt ex Rhodi ciuitatibus. Scylax Caryandenſis in Periplo, *Ῥόδος κατὰ τοῦτο νῆσος τρίπολις, ἀρχαία πόλις, καὶ ἐν αὐτῇ πόλεις αἵδε Ἰάλυσος, Λίνδος, Κάμειρος*. Vide Euſtathium in Perijgetem. Plinium lib. 5. cap. 31. Diodorum. Locus Plinij, vt intelligi debeat, exponit Caſaubonus in Strabonem, pag. 196.

Pag. 11. ℣. 28. *Μόνοις ἐγινώσκετο τοῖς ἐξ ἐκείνου.* Dio Chryſoſtomus Oratione Corinthiaca. *αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι λήξεις τε, καὶ κτήσεις τῶν Θεῶν κατὰ μόνας εἰσίν. Ἄργος μὲν Ἥρας, Ἀθηνᾶς δὲ Ἀθῆναι, καὶ αὐτῶν γε τούτων τῶν Θεῶν, Ῥόδος μὲν Ἡλίου, Ὀγχηστὸς δὲ Ποσειδῶνος, Κόρινθος δὲ ἑκατέρων.* Qua verò ratione Rhodus Soli fuerit conſecrata, ibique nati perpetuò Solem præ cæteris Dijs tamquam ſui generis auctorem colue-

luerit, & de Heliadarum ortu, & progreſſu, vide Diodorum lib. 5. & nos ſupra ad naturalem cauſam cum Diodoro ipſo retulimus. Altera & ſatis probabilis ex Plinio lib.2.c.62. eſſe poterit, nullum inter annum eſſe diem nubilum licet, in quo aliqua hora ſol non appareat. Quod de Rhodo dicit Plinius, in Chio inſula vſu etiam eſſe, multi experimento comprobarunt. Alij Delum Apollini ſacram, ipſumque Delium appellarunt, quòd omnia per ipſum patefiant, & in apertum veniant, & colluſtrentur, Phurnutus de nat. Deorum in Apolline. καὶ Δήλιον δὲ αὐτὸν ὠνόμασαν, καὶ Φαναῖον ἀπὸ τοῦ δηλοῦσθαι δι' αὐτοῦ τὰ ὄντα, καὶ φωτίζεσθαι τὸν κόσμον, ὡς καὶ Ἀναφαίου Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἱδρύσαντο τοῦ ἀναφαίνοντος τὰ πάντα. τούτῳ δ' ἠκολούθησε, καὶ τὸ τὴν Δῆλον, καὶ Ἀνάφην ἱερὰς αὐτοῦ νομισθῆναι. διὰ δὲ τὸν εἰρημένον σαφηνισμὸν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν μαντικὴν αὐτοῦ προσῆψαν.

Pag.11. ℣.29. Τοσοῦτον δ' ὁ τεχνίτης. Zonaras narrat Agarenos Rhodo ſubacta Coloſſum demolitos, æs vendidiſſe cuidam Iudæo, quod nongentorum camelorum iuſtum onus fuit, Conſtante Heraclij nepote regnante. Cedrenus etiam in Synopſi. Eadem repetit Incertus. Conſtantinus item Porphyrogenneta de Adminiſtrando Imperio c. 20. ὁ Μαυΐας τὴν νῆσον Ῥόδον καταλαβὼν καθεῖλε τὸν ἑαυτοῦ Κολοσσὸν μετὰ χίλια τξ ἔτη τῆς αὐτοῦ ἱδρύσεως, ὃν

Ἰουδαῖος τις ἔμπορος ὠνησάμενος Ἐδεσηνὸς τριάκοντα χιλιάδας καμήλους ἐφόρτωσεν αὐτοῦ τὸν χαλκόν. & cap.21. è Chronico Theophanis de eodem Mauia. ἔλαβε δὲ τὸν χαλκὸν αὐτοῦ καὶ διεπέρασεν ἐν τῇ Συρίᾳ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν εἰς ἀγορὰν παντὶ τῷ βουλομένῳ. ὠνήσατο δὲ αὐτὸν Ἑβραῖος Ἐμεσηνὸς ἐπιφορτώσας αὐτὸν ἀπὸ θαλάσσης καμήλους λπʹ. Codex antiquiſſimus MS. Theophanis Græcus legit Ἐδεσηνός. Landulphus lib.19. *Imperij Conſtantis Muhauias Rhodum rediens, deſtruxit Coloſſum eius poſt mille trecentos ſexaginta ſtabilitatis ipſius annos*. In qua narratiuncula vide quot Auctorum diſſidia. Conſtantinus, Landulphus, poſt mille trecentos & ſexaginta annos narrant Coloſſum ſublatum: Cedrenus poſt mille trecentos ſexaginta quinque. Theophanes, & Conſtantinus triginta millia Camelorum: Landulphus, Cedrenus, Zonaras tantùm nongentos ære illius oneraſſe. Conſtantinus, Zonaras, Cedrenus narrant Hebræum Mercatorem è Rhodo Inſula cum camelis aſportaſſe: Theophanes in Syriam Mabiam æs tranſportaſſe, ibique venale propoſuiſſe. Scaliger in Euſebij Chronicon, molis huiuſce pondus inquirens ſcribit 720. millia pondo, vel 144. quintalia fuiſſe. *Iacuit*, inquit, *in ſolio illa ingens ænea moles annos 977. donec Mauia Arabs Rhodo capta mercatori cuidam hunc Coloſſum vendidit, qui nongentos Camelos illius fragmentis* one-

oneravit. Cameli vero onus eſt duplum ad onus muli: eſt enim 800. *pondo. Itaque ſecundum hanc rationem materia illius Coloſsi fuerit* 720. *millia pondo, vulgò vt mercatores noſtri loquuntur eſſent* 144. *quintalia. Aſportata fragmenta fuiſſe ſcribit Cedrenus anno Chriſti vulgari* 655. *milleſimo verò* 305. *vt ipſe nugatur, poſtquam erectus fuit. Quod ſi verum eſſet, erectus fuiſſet anno ſecundo Olympiadis XVII. quo nihil vanius.* In quibus multa Scaligeri peccata conſiderantur à multis. Primò quòd mala fide Cedreni verba refert, vt videatur aliquid in Auctorem illum adnotaſſe. ſanè nugatur ipſe, & vanus eſt pluribus modis. Nam Cedrenus dicit, poſtquam erectus eſſet ille Coloſſus, annos 1365. non 1305. elapſos fuiſſe. Secundò non rectè Coloſſum iacuiſſe tot annos dicit, vt enim dicemus erectus fuit, vt alia omittam, temporibus Titi Veſpaſiani. Nam poſt primam illam ruinam ſæpiùs reſtitutum legimus. Tertiò annos illos non rectè ſupputat. Nam ſi Chriſti annis 655. ſiue 652. annos ante Chriſtum 222. addas, erunt anni 874. An Scaligero centum, & trium annorum ſpacium pro momento temporis ſunt, ideoque cum reliquis annis non computandi? Quartò quia 720. millia pondo non efficiunt 144. quintalia, ſed quinquagies plura nimirum ſeptem millia & ducenta. Quintò ad 144. quintalia ferenda tantùm

 ſuffi-

ſufficerent Cameli octodecim, quorum ſinguli ferent octingentas libras, ideſt octo quintalia, nec neceſſarij fuiſſent nongenti. Sextò quòd hanc æneam molem credidit fuiſſe ſeptingentorum, & viginti millium pondo, quaſi ſolido ex ære conflata eſſet, cum legamus in Plinio, *Vaſti ſpecus hiant defractis membris, & ſpectantur intus magnæ molis ſaxa, quorum pondere illud ſtabiliuerat conſtituens*. & Philo noſter, τοῦτον ὁ τεχνίτης ἔσωθεν μὲν σχεδίαις σιδηραῖς, καὶ τετραπέδοις διησφαλίσατο λίθοις, ὧν οἱ ἐξέχοντες μοχλοὶ κυκλώπιον ἐμφαίνουσι ῥαιστηροκοπίαν, καὶ τὸ κεκρυμμένον τοῦ πόνου τῶν βλεπομένων μεῖζον ἐστὶν. niſi forte mercator ſaxis quoque Camelos ſuos onerauit. Ita Scaliger, cum nimis ſe in alios Auctores acuens, ſubtiliſſimè ſe opponit, ignorantiæ, malitiæque iaculis facilè perforatur, & ni plenus rimarum exorbitet, nihil ſibi dixiſſe videtur. Et ſimilia monſtra ab Heröe iſto, qui etiam in errando neſcit ſeruare modum, inter homines vel paululum eruditos diſſeminari, illius ſapientiæ admiratores patiuntur? Qui verò Camelos ad triginta millia æſtimant, ridiculi mihi videntur. Eoque præcipuè cum Codex antiquiſſimus Græcus manuſcrip. Theophanis expanſo numero ἐννακοσίας legat. Vnde verò numerum Conſtantinus hauſit tam immanem? alij quærant.

Pag.

Pag. 12. ℣. 4. Μήποτε δὲ διὰ τοῦτο. Fabulantur namque Poëtæ quondam Rhodum aureo imbre irrigatam fuiſſe, Pindarus d.loco. Ex Pindaro ſua pinxit Philoſtratus in Imaginibus, in Ἀθηνᾶς γοναῖς. Himerius Oratione Propemptica, Ῥοδίους μὲν δὴ λόγος ὑεθῆναι χρυσῷ, χρυσὸν ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Διὸς νεφέλην ῥήξαντος. Ingentem inſulæ fortunam, ac diuitiarum copiam fabulæ locum dediſſe, narrat Strabo l. 14.

Pag. 12. ℣. 12. Τοῦτον ὁ τεχνίτης. Plinius lib. 34. cap. 7. *Ante omnes autem in admiratione fuit Solis Coloſſus Rhodi, quem fecerat Chares Lindius, Lyſippi ſupradicti diſcipulus, ſeptuaginta cubitorum altitudinis fuit. Hoc ſimulacrum poſt quinquageſſimum ſextum annum terræmotu proſtratum, ſed iacens quoque miraculo eſt. Pauci pollicem eius amplectuntur. Maiores ſunt digiti, quàm pleræque ſtatuæ. Vaſti ſpecus hiant defractis membris, ſpectantur intus magnæ molis ſaxa, quorum pondere ſtabiliuerat conſtituens. Duodecim annis tradunt effectum CCC. talentis, quæ contulerant ex apparatu regis Demetrij relicto moræ tædio*. Plinium in ſupputatione annorum falli deprehendit Salianus. neque enim poſt quinquageſimum ſextum, ſed vnum & octogeſimum corruit.

Pag. 12. ℣. 17. Κυκλώπιον ἐμφαίνουσι ῥαιστηροκοπίαν. Vt immanem laborem oſtenderet, immanis artificis mentionem fecit, Cyclopes enim montes magnitudine æquant, viri-

bus

bus Dijs non diſſimiles, quare barbari, enormeſque à Poëtis exprimuntur. Luculenter Homerus Odyſſ. κ. ex eo Virgilius 3. Æneidos, & Eurypides in Cyclope. Cyclopios conatus in elaborandis operibus feliciſſimè imitatus eſt Callimachus hymno in Dianam.

Ἔνθ' οἵγε ῥαιστῆρας, audi malleorum ictus, & incudum ſonitus, ἀνενεγκάμενοι ὑπὲρ ὦμον,

Ἢ χαλκὸν ζείοντα καμινόθεν, ἠὲ σίδηρον,

Ἀμβολαδὶς τετύποντες ἐπεὶ μέγα μοχθήσειαν.

Vide Virgilium Georg.4. & Æneidos lib.8.

Pag. 13. ꝟ.7. Νοῶν τὴν συμμετρίαν. Nomine Symmetriæ vſi ſunt etiam Latini. Gellius lib.1. *competentiam* vocauit. *Comprehenſa autem menſura Herculani pedis, ſecundum debitam membrorum omnium competentiam, modificatus eſt*. Vitruuius lib. 1. cap. 1. & alibi feliciſſimè expreſſit latinè, *Commenſum*. *Vt etiam in operum perfectionibus ſingulorum membrorum ad vniuerſam figuræ ſpeciem habeat commenſus exactionem*. Plinius lib.34. cap.8. de Lyſippo ſtatuario verba faciens, negauit Symmetriam habere nomen latinum, *Non habet latinum nomen ſymmetria, quam diligenter cuſtodiuit*. Vt à multorum reprehenſione defendatur Plinius, lege Bernardinum Baldum de Verborum Vitruuianorum ſignificatione, voce *Symmetria*; ex quo hæc excerpebamus.

Pag. 14. ꝟ.14. Τὴν ἐπίνοιαν ἀζάλωτον. Cecidit

cidit tamen terræmotu, nec denuo poſtea ad multum tempus erectus, Strabo lib. 14. Polybius hiſtor. lib. 5. terræmotum, & damna, quæ inde Rhodijs prouenere narrat, inter ea *πεσεῖν συνέβη τόντε Κολοσσὸν τὸ μέγαν*, ad quem reficiendum tria millia talentum promiſerat Ptolomæus, *εἰς τὴν τοῦ Κολοσσοῦ κατασκευὴν τάλαντα τρισχίλια*. Addit præterea Rhodios in ea calamitate tam prudenter, ac ſolerter ſe egiſſe, vt emolumento potiùs, quàm damno is caſus illis fuerit. In quibus, vt vides, tempus non notat, notat tamen Euſebius, qui terræmotus & ruinæ Coloſſi meminit anno ſecundo Olympiadis CXXXIX. Chronicum verò Alexandrinum vna Olympiade priùs eueniſſe tradit. *Καρία, καὶ Ρόδος ἐσείσθη, ὡς καὶ τὸ Κολοσσὸν ἐν Ρόδῳ πεσεῖν*. Fuſiùs Iuſtinus hiſt. lib. 30. Neque tum ſolùm ſed aliàs etiam refectum procubuiſſe, & in aliam formam mutatum colligimus ex Chronico Alexandrino ſub Veſpaſiano VII. & Tito IV. Coſſ. pedum centenum ſeptenum. *Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων ἐν Ρόδῳ ὁ Κολοσσὸς ἀνεστάθη μῆκος ἔχων πηχῶν ρζ*. Georgius Syncellus triginta addit, *ὁ Κολοσσὸς Ρόδου ἀνεστάθη μῆκος ποδῶν ρκζ ἐκ χαλκοῦ*. ex eodem habemus Commodum ſublato illius capite ſuum impoſuiſſe. *τοῦ ἐν Ρόδῳ ἡλιακοῦ Κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν ἀφελὼν κόμμοδος τὴν ἑαυτοῦ ἔστησεν*. qui

po-

poſtea ab Agarenis, ſiue Arabibus, ſubacta Rhodo, vt ſupra diximus, difractus aliò venalis tranſportatus eſt Heraclij nepote imperante.

Pag. 14. ℣. 23. Ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς ἐλπίδος. Philo Byzantius, alijque innuunt Charetem, ſiue quis alius fuerit Coloſſi auctor, eundem, & initium feciſſe, & finem operi impoſuiſſe. Sextus Empiricus aduerſus Mathemat. lib. 7. ſcribit Auctorem ſibi manus conſciuiſſe, cum in initia tantùm Coloſſi impendiſſet, quod illi fuerat datum, datum autem fuerat quod ipſe petierat. Cum enim Rhodij rogaſſent, quantùm impenderetur pecuniæ ad conſtruendum Coloſſum; ille definijt. rurſus rogarunt, quantùm autem, ſi vellent eum duplo maiorem conſtituere, duplum poſtulauit, quod tamen ad perficiendum opus non ſuffecit. θανόντος δὲ αὐτοῦ, ſubdit, συνεῖδον οἱ τεχνῖται, ὡς οὐ διπλάσιον ἐχρῆν, ἀλλ' ἑκατονταπλάσιον αἰτῆσαι. οὐ γὰρ μῆκος μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσας διάστασιν ὤφειλε μεγεθοποιεῖν τοῦ δημιουργήματος. ὥστε ἀναλογία τὶς ἐστὶν ἐν πλαστικῇ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ζωγραφίᾳ. δι' ἣν ὁμοιότητα κατ' ἀπαραλλαξίαν κατορθοῦται. Hic memineris lector antiquiſſimæ Epheſiorum legis, qua Architectorum imprudentia puniebatur, impenſarumque largiſſimæ profuſiones compeſcebantur. Vitruuius lib. 10. in proœmio. *Nobili Græcorum,*

& am-

& ampla ciuitate Epheſi lex vetuſta dicitur à maioribus dura conditione, ſed iure eſſe non iniquo conſtituta. Nam Architectus cum publicum opus curandum recipit, pollicetur quanto ſumptu id futurum: tradita æſtimatione magiſtratui bona eius obligantur, donec opus ſit perfectum. Eo autem abſoluto, cum ad dictum impenſa reſpondet, decretis, & honoribus ornatur. Item ſi non amplius, quàm quarta in opere conſumitur, ad æſtimationem eſt adijcienda, & de publico præſtatur, neque vlla pœna tenetur. Cum verò amplius quàm quarta in opere conſumitur ex eius bonis ad perficiendum pecunia exigitur. Addit. *Vtinam Dij immortales feciſſent, quod ea lex etiam populo Romano non modò publicis, ſed etiam priuatis ædificijs eſſet conſtituta: namque non ſine pœna graſſarentur imperiti, ſed qui ſumma doctrinarum ſubtilitate eſſent prudentes, ſine dubitatione profiterentur Architecturam.*

Muri Babylonÿ.

PAg. 15. v. 9 *Σεμίραμις ἐς βασιλικὴν ἐπλούτησεν*. Rerum enim amplitudine atque induſtria partum imperium ad admirationem vſque auxit, anteiuitque virtute, & præclaris facinoribus non feminas modò, & viros, ſed etiam Reges reliquos, quibus expulſis, occiſiſque ſuo imperio adiecit, & deuicta Æthiopia, Indiam ipſam, quo præter illam, vt Iuſtinus

nus refert lib. 1. & Alexandrum magnum nemo intrauit. Hæc decantatiſſima ſunt. Vide Herodotum lib. 1. Diodorum lib. 2. Neque his cōtenta magnificentiſſimis fabricis, etiam regio faſtui ſuperioribus, memoriam ſui quāmaximè longam, & glorioſam effecit. Ideoque virtus eius clara, fluxis, atque fragilibus ſpretis, æternaque habetur, Strabo lib. 16. Iulianus Apoſtata Oratione in Imperatricem Euſebiam de Semiramide. ὑπὲρ γὰρ δὴ ταύτης πολὺς μὲν λόγος, ὡς ἐναυμάχει ναυσὶ τρισχιλίαις, καὶ πεζῇ παρετάττετο μυριάδας ὁπλιτῶν τριακοσίας ἄγουσα. τότε ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ᾠκοδόμει πεντακοσίων σταδίων μικρὸν ἀποδέον. καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν ὀρύγματα, καὶ δαπανηρὰ κατασκευάσματα ἐκείνης ἔργα γενέσθαι λέγουσιν. Iure ergo *βασιλικὴ* dicitur Dioni Chryſoſtomo Orat.2.de Fortuna. *ἐπέδειξεν ὁ παλαιὸς βίος καὶ ἐνδόξους γυναῖκας Ῥοδογούνην πολεμικὴν, Σεμίραμιν βασιλικὴν, Σαπφὼ μουσικὴν, Τιμάνδραν καλήν.*

Pag. 15. ℣. 20. Βαβυλῶνα γὰρ ἐτείχισεν. Adi Diodorum. Babylonis primùm Aſſyriorum, deinde Medorum, poſtremò Perſarum arcis, Regumq; domicilij primus conditor, Moſi in Geneſi, Ioſepho Antiquit. Iudaic. lib. 1. Cedreno in Hiſtor. Synopſi, Zonaræ tom. 1. Hiſtor. fuit Nembrotus, ſiue Nembrodes, nepos Chamæ, pronepos Noachi. Stephanus dicit fuiſſe conditam à Babylone Medi filio.

Eu-

Euſtathius in Perijgetem, ἕτεροι δὲ Σελεύκειαν ποτὲ καλεῖσθαι τὴν τοιαύτην Βαβυλῶνα φασὶν, καὶ κτίσμα εἶναι Βαβυλῶνος ἀνδρὸς σοφωτάτου, παιδὸς Μήδου, καὶ ἀρχαιοτέραν τὴν πόλιν ταύτην τῆς Σεμιράμιδος λέγουσιν ἔτεσι χιλίοις ὀκτακοσίοις. Ammianus Marcellinus lib. 23. Mœnia quidem à Semiramide fatetur ſtructa, ſed arcem à Belo rege. Herodotus lib. 2. à multis Aſſyriorum regibus conditam paulatim. Semiramidem extruxiſſe volunt Propertius lib. 3. eleg. 11.

Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis vrbem.

Theocritus in Gratijs, vel Hierone. Q. Curtius lib. 5. Iuſtinus lib. 6. Suidas verbo, *Semiramis*. Diodorus Siculus lib. 2. Solinus cap. 60. Plinius lib. 6. cap. 26. Plutarchus in Alexandro. Strabo lib. 2. Ouidius 4. Metamor. Claudianus in Ruffinum lib. 1.

Creditur & centum portis Babylona ſuperbam
Femineus ſtruxiſſe labor.

Raderus in Mart. epig. 1. ſcribit Dionyſium de ſitu Orbis Belum facere vrbis parentem, Semiramidem mœnium, quod falſum videtur. Dionyſius namque Semiramim & mœnia, & arcem Babylonis, etſi arcem in honorem Beli, extruxiſſe fatetur.

Πρὸς δὲ νότον Βαβυλὼν ἱερὴ πόλις. ἣν ῥά τε πᾶσαν
Τείχεσιν ἀῤῥαγέεσσι Σεμίραμις ἐστεφάνωσεν

Αὐ-

Αὐτὰρ ἐπ' ἀκροπόλῃϊ μέγαν δόμον εἵσατο Βήλῳ,
Χρυσῷ τ' ἠδ' ἐλέφαντι, καὶ ἀργύρῳ ἀσκήσασα.

Et explicat Euſtathius, καὶ ἐπὶ τῇ ἀκροπόλει δέ φησὶ βωμὸν τοῦ Βήλῳ ἡ Σεμίραμις ἵδρυσεν. Dices templum Belo, non arcem extruxiſſe ex Dionyſij verbis inferri. Fateor. Non tamen facit vrbis parentem Belum.

Pag. 15. ℣. 21. Τριακοσίων ἑξήκοντα. Immenſum Babylonis ambitum variè ſcriptores literis prodidere. Dio Chryſoſtomus Athenis duplo ampliorem eſſe; Athenas verò adiuncto Pireæo, & mœnibus intermedijs ſtadia ducenta ambitu continere, Oratione Diogenes, ſiue de Tyrannide, dicit. Herodotus, quadringentorum octoginta ſtadiorum circuitum facit, lib. 1. Herodotum videtur ſecutus Plinius lib. 6. cap. 26. Strabo lib. 15. ſtadiorum trecentorum octuaginta quinque. Diodorus ex Clitarcho, & alijs trecentorum ſexaginta quinque, terdecies centenis hominum millibus ad opus conuocatis, & quolibet anni die ſtadio vrbis abſoluto. Q. Curtius lib. 5. *Totius operis ambitus CCCLXVIII. ſtadia complectitur, ſingulorum ſtadiorum ſtructuram ſingulis diebus perfectam eſſe memoriæ proditum eſt. Aedificia non ſunt admota muris, ſed ferè ſpatium iugeri vnius abſunt.* Qui locus omnino corrigendus eſt, *Totius operis ambitus CCCLXVI. ſtadia.* Sic enim ſingula ſingulis anni diebus re-

reſpondebunt. Ampliſſima hæc vrbs à poſteris neglecta, poſtquam Seleucus Nicator, & ſucceſſores in Seleuciam ab ſe conditam imperium tranſtulit, conſumpta euanuit, non niſi tantæ molis reliquijs ſuperſtitibus, Strabo. Plinius d. loco. *Cætero in ſolitudinem rediit, exhauſta vicinitate Seleuciæ, ob id conditæ à Nicatore intra nonageſimum lapidem, in confluente Euphratis foſſa perducti, atque Tigris: quæ tamen Babylonia cognominatur, libera hodie, ac ſui iuris, Macedonumque moris.* Et Pauſanias in Arcadicis, Βαβυλῶνος δὲ ταύτης, ἣν τινα εἶδε πόλεων τῶν τότε μεγίστην ἥλιος, οὐδὲν ἔτι ἦν εἰμὴ τεῖχος.

Pa. 15. ℣. 20. Ἔστι δὲ οὐκ ἐν τῷ μεγέθει μόνον. Ipſa enim magnitudine, quæ præter vſum, hominumque expectationem illi obtigerat, admirationem ciebat: incredibilia namque videntur, Iulianus Imperator Oratione in Euſebiam.

Pag, 15. ℣. 25. Ὀπτῇ γὰρ πλίνθῳ, καὶ ἀσφάλτῳ. Theocritus in Gratijs.

Ὑψηλὸν δ' Ἱέρωνι κλέος φορέοιεν ἀοιδοὶ,
Καὶ πόντου Σκυθικοῖο πέραν, καὶ ὅπῃ πλατὺ τεῖχος
Ἀσφάλτῳ δήσασα Σεμίραμις ἐμβασίλευεν.

Nec diſſentit Propertius lib. 3. Eleg. 11. Ouidius 4. Metamorph. Lucanus lib. 6. Diodorus, Iuſtinus lib. 1. Q. Curtius lib. 5. Vitruuius lib. 1. cap. 5. Modum verò, & materiam lapidum vnde habuerint, explicat Herodotus.

Pag.15. ℣.25. Καὶ ἀσφάλτῳ. De Aſphalto, eiuſque natura, origine, vide plura apud Diodorum Biblioth. lib. 2. Præbuiſſe verò vſum calcis præter iam dictos, Plinius lib. 35. cap.40. *Calcis quoque vſum præbuit, ita ferruminatis Babylonis muris*. Eam à flumine, cuius nomen Is erat, deductam narrat Herodotus.

Pag.15. ℣.26. Καὶ τὸ μὲν ὕψος ἐπὶ τοῦ τείχους. Curtius, *Altitudo muri L. cubitorum eminet ſpatio*. Strabo, ὕψος δὲ τῶν μὲν μεσοπυργίων πήχεις πεντήκοντα. Herodotus, ὕψος δὲ διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήϊος πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Plinius, *Muris ducenos pedes altis, quinquagenos latis in ſingulos pedes ternis digitis menſura ampliore, quàm noſtra*. Diodorus, τὸ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φησὶ, πεντήκοντα ὀργυῶν, ὡς δὲ ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα. Solinus cap. 60. *Quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in ſingulos pedes ternis digitis, vltra quàm menſura noſtra eſt, altioribus.*

Pag. 16. ℣. 3. Τὰ δὲ πλάτη τῶν περιδρομίδων. Diodorus, τηλικοῦτον δ' ἦν τὸ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τῶν τειχῶν ἐξ ἅρμασιν ἱππάσιμον, τὸ δὲ ὕψος ἄπιστον τοῖς ἀκούουσιν, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος. & infra, τὸ δὲ πλάτος πλεῖον, ἢ δυσὶν ἅρμασιν ἱππάσιμον. Herodotus. μετὰ δὲ τεῖχος πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληΐων ἐὸν τὸ εὖρος. Plinius, & Solinus,

quin-

quinquagenos pedes attribuunt. Strabo pedes triginta duos. Curtius cum Strabone, *Spatium triginta & duorum pedum latitudinem amplectitur*. παραδρομὶς eſt Philoni, quod Straboni πάροδος, ſpatium ſcilicet inter eminentes vtrinque muros, quaſi vallis excurrens, ambulationibus deſtinatum. ἡ δὲ πάροδος ἐπὶ τοῦ τείχους ὡς τέθειπαπα ἐναντιοδρομεῖν ἀλλήλοις ῥαδίως. Diodorus, τὸ δὲ πλάτος πλεῖον ἢ δυσὶν ἅρμασιν ἱππάσιμον. Propertius.

Et duo in aduerſum miſit per mœnia currus,
Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus.

Curtius, *Quadrigæ inter ſe occurrentes ſine periculo commeare dicuntur*. Hos tamen muros Pauſanias ſcribit neque ſe vidiſſe, neque ab alio, qui viderit, audiſſe in Meſſeniacis.

Pag. 16. ℣. 17. Πολύσταλοι δὲ καὶ συνεχεῖς. Diodorus turres ducentas, & quinquaginta, quas tamen in tanto ambitu paucas fuiſſe narrat. Sed paludes loco turrium ciuitatem munijſſe: qui tamen ſupra dixerat turres crebras fuiſſe, & magnas. Strabo ſcribit turres altas fuiſſe cubitos quinquaginta.

Pag. 16. ℣. 13. Καὶ λέληθεν ἐν αὐτῇ τῆς οἰκουμένης. Immenſa Vrbis magnitudo, vaſtiſſimo territorio ſe diffundens, pluribus hominum myriadibus culta, in qua hoſpes ciuis, & peregrinus quilibet habitator eſſe poteſt, ſingulare caput admirationis, an laudis? dubium:

Magnitudo quippe, quæ modum excedit, & multitudo, quæ numerum, immanitas illa, confuſio hæc erit. Ciuium enim multitudine indefinita, rectè ciuium munia non obeuntur. Qui Magiſtratus tribuit, iuſque curat exercendum, in tanta multitudine ciues ſuos non nouit. Quod reipublicæ benè gerendæ impedimento eſt. Et ſicut aliarum rerum, ita & Ciuitatis debet eſſe magnitudinis modus. ſicut enim nimis paruum, ita & nimis magnum in vitio eſt. Quare Ariſtoteles lib. Polit. 7.cap.4. iuſtum,verumque multitudinis ciuium modum determinat, nimirum, qui rerum neceſſariarum copia ſit inſtructus: deinde vt ciues inuicem ſe noſcant; ne ignoti viuant inter ignotos. Plutarchus item Sympoſiacorum 5. cap.5. *Plato*, inquit, *curam de augmento vrbium poſſe referri ad conuiuia putabat. Magnitudo enim Conuiuij iuſta eſt, quamdiu conuiuium manere poteſt. Vbi ob conuiuarum multitudinem numerum excedit, vt iam compellationes, mutua comitas, & notitia excludantur, nec conuiuium quidem eſt.* Tacitus lib. 14. Ariſtotelis ſententiam miro artificio expreſſit, cum de Colonijs in Italia deductis ageret. Babylonis itaque immenſitas admirationem omnibus mouet. Incommoda tamen ſenſiſſe, quæ ex immodica magnitudine Ciuitatibus accidere adnotauit Ariſtoteles, ipſa hi-

ſtoria

ſtoria manifeſtum eſt. Quippe illius imperium, cum non poſſet tantam molem ſuſtinere, & multitudinis impetum frænare, citiſſimè corruit, alioque tranſlatum, miſeram, exhauſtamque Babylona reliquit, cuius ruinæ ingentes, & emortua faſtigia ſua magnitudine ad hæc tempora ſtuporem contuentibus mouent. Hæc quæ diximus omnia carminibus ex Cteſia, Clitarcho, Diodoro, Dione Caſſio, Herodoto, Philoſtrato, & alijs complexus eſt Ioannes Tzetzes Chiliad. 9. Hiſt.275.

Templum Dianæ Epheſiæ.

PAg. 17. ℣. 4. Ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ναός. Hoc quoque inter ſeptem Orbis miracula connumeratum, magnitudine, impenſa, opibus, immunitate, ſumma Græcorum omnium, exterarumque gentium admiratione, & conſenſu. Herodotus lib. 2. Ariſtophanes in Nubibus. Callimachus Hymno in Dianam. Stephanus de Vrbibus, Pauſanias in Meſſeniacis. Eius opum meminit Trebellius Pollio in Gallienis, *Tunc etiam templum Dianæ Epheſiæ diſpoliatum, & incenſum eſt, cuius opes fama in populos ſatis notæ.* In eo ſecuritatis gratia omnium gentium pecunias fuiſſe congeſtas tradit Dio Chryſoſtomus Oratione Rhodia-

 ca.

ca. ἴστε που τοὺς Ἐφεσίους ὅτι πολλὰ χρήματα παρ' αὐτοῖς ἐστι, τὰ μὲν ἰδιωτῶν ἀποκείμενα ἐν τῷ νεῷ τῆς Ἀρτέμιδος οὐκ Ἐφεσίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ξένων, καὶ τῶν ὁπουθεν δήποθεν ἀνθρώπων, τὰ δὲ καὶ δήμων, καὶ βασιλέων. τιθέασι πάντες οἱ τιθέντες ἀσφαλείας χάριν, οὐδενὸς οὐδεπώποτε τολμήσαντος ἀδικῆσαι τὸν τόπον, καίτοι πολέμων ἤδη μυρίων γεγονότων, καὶ πολλάκις ἁλούσης τῆς πόλεως. Illud verò neminem auſum templum iniuria afficere, tametſi plurima iam bella geſta ſint, & ciuitas fuerit capta, vt verum ſit, vide Gyraldum de Hiſtor. Deorum Symtag. 12. qui copiosè de eius conditoribus, & inſtauratoribus, tum de illis, qui illud incenderunt, alijſque templi memorabilibus diſputat. Omnium ſanè conflagratio illa admirabilior, item & ſtultior, Heroſtrati ſcilicet, qui gloriæ cupiditate templum incendit, vt opere illo, licet nefario nomen illius vulgaretur. Strabo. ὡς δὲ τοῦτον Ἡρόστρατος ἐνέπρησεν. Valerius Maximus lib. 8. cap. 14. *Illa verò gloriæ cupiditas ſacrilega: inuentus eſt enim, qui Dianæ Epheſiæ templum incendere vellet, vt opere pulcherrimo conſumpto, nomen eius per totum terrarum orbem diſſereretur. Quem quidem mentis furorem, aculeo impoſitus detexit. At benè conſuluerant Epheſij, decreto memoriam teterrimi hominis abolendo: niſi Theopompus magnæ facundiæ ingenium in hiſtorijs eum ſuis comprehendiſſet.* Similia habet Euſta-

ſtathius in Perijgetem. Eadem nocte conflagraſſe, qua natum Alexandrum Magnum, tradunt Zonaras tom. 1. Cicero lib. 2. de nat. Deorum, qui & dicterij de ea re Timæi hiſtorici meminit. *Concinnèque vt multa Timæus: qui cum in hiſtoria dixiſſet, qua nocte natus Alexander eſſet, eadem Dianæ Epheſiæ templum deflagrauiſſe, adiunxit, minimè id eſſe mirandum, quòd Diana, cum in partu Olympiadis adeſſe voluiſſet, abfuiſſet domo.* Dictum hoc ad Hegeſiam refert Plutarchus in Alexandro, mirèque hominem exagitat. ἐγεννήθη δ᾽ οὖν Ἀλέξανδρος ἱσταμένου μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος, ὃν Μακεδόνες Λῷον καλοῦσιν, ἕκτῃ καθ᾽ ἣν ἡμέραν ὁ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἐνεπρήσθη νεώς. ὡς Ἡγησίας ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώνημα κατασβέσαι τὴν πυρκαϊὰν ἐκείνην ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον. εἰκότως γὰρ ἔφη καταφλεχθῆναι τὸν νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαίωσιν. ὅσοι δὲ τῶν Μάγων ἐν Ἐφέσῳ διατρίβοντες. &c. Reſtauratum tunc ab Epheſijs collatis proprijs facultatibus, non è Perſarum depoſitis, vt calumnioſè volebat Timæus, refert Strabo lib. 14. Certè Epheſiorum ſummum in ſeruandis depoſitis ſtudium mirum in modum commendat Dio Chryſoſtomus Orat. dicta.

Pag. 17. ℣. 5. Ἐν Ἐφέσῳ. Vrbem optimam, & nobiliſſimam vocat Strabo. Stephanus. Ἔφεσος πόλις Ἰωνίας ἐπιφανεστάτη, καὶ λιμὴν ἐν κόλπῳ. Pauſanias in Achaicis. Ἴωσι δὲ ἔχει

μὲν ἐπιτηδειότατα ὡρῶν κράσεως ἢ χώρα, ἔχει δὲ καὶ ἱερὰ οἷα οὐχ ἑτέρωθι, πρῶτον μὲν τῆς Ἐφεσίας μεγέθους τε εἵνεκα, καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ πλούτῳ. A` Smyrna Amazone, quæ eam occupauerat. Smyrnam etiam dictam ab Amazone Smyrna ex Callino, & Hipponacte refert Stephanus, & Strabo. verba Hipponactis,

Ὤικει δ' ὄπισθε τῆς πόληος ἐν Σμύρνῃ
Μεταξὺ Τρηχείης τε, καὶ Λεπρῆς ἀκτῆς.

Sic enim diſtinguenda ſunt Hipponactis verba. quod miror alios latuiſſe. Porrò Smyrnam Lydiæ fuiſſe aſcriptam pluribus probat Ianus Rutgerſius Var. Lect. lib. 2. cap. 1.

Pag. 17. ℣. 11. Γίγαντες γὰρ. Non vnum omnes Templi conditorem agnoſcunt. Ab Amazonibus extructum fuiſſe, refert Callimachus Hymno in Dianam. Et Dionyſius Perijgeta. His ſubſcribunt Plinius lib. 5. cap. 29. Solinus cap. 43. Mela lib. 1. cap. 17. Pauſanias in Achaicis multis diſputat, non ab Amazonibus, ſed à Creſo, Epheſoque Iſtiæi filijs fuiſſe extructum, fallique Pindarum, qui id aſſeruerit. Refert item in Meſſeniacis ex aliorum ſententia Amazonas illud feciſſe, τὰ δὲ αἴτια, ἐμοὶ δοκεῖν, Ἀμαζόνων τε κλέος, αἳ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἱδρύσασθαι. Dionyſius Halicarnaſſeus Antiquit. Roman. lib. 4. Iones tradit Auctores. Ἴωνες μὲν ἐν Ἐφέσῳ τὸ Ἀρτέμιδος, Δωριεῖς δὲ ἐν Τριοπίῳ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ijque Apem, qua præeunte Colonias duxere, Dianæ Epheſiæ dedicarunt, vt ex Philoſtrato in Imaginibus, & poſt Philoſtratum Himerio in Declamationibus adnotabam. Architectum vocat Strabo Cherſiphronem, vel vt alij legunt, Archiphronem, τὸν δὲ νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος πρῶτος μὲν Χερσίφρων ἠρχιτεκτόνησεν, εἶτ' ἄλλος ἐποίησε μείζω. Vitruuius Cteſiphontem Cnoſſium, & filium eius Metagenem, Demetrium, & Pœonium Epheſium lib. 7. in proæmio. *Primùmque ædes Epheſiæ Dianæ Ionico genere ab Cteſiphonte Cnoſſio, & filio eius Metagene eſt inſtituta, quam poſtea Demetrius ipſius Dianæ ſeruus, & Pœonius Epheſius dicuntur perfeciſſe*. Poſt Heroſtrati deflagrationem reſtituit Chirocrates, ſiue Dinocrates Architectus, referente Strabone. Vide Plutarchum in vita Alexandri, & de eiuſdem fortuna. Nota Nicodemum Friſchlinum in Callimachum Architectos templi huius, vna cum Auctoribus, qui ope collata, vt extrueretur, curarunt, confundere. Secundò malè Pauſaniam inconſtantiæ arguere: quippe in Achaicis ex propria ſententia rem definit de Amazonibus, in Meſſeniacis ex aliorum loquitur; ideoque addidit, id fama eſſe peruulgatum, Ἀμαζόνων τε κλέος, ἣ φήμην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἱδρύσασθαι. Adde, licet Amazones ſimulacrum Dianæ Epheſiæ confecerint; ideo

ne

ne & templum? Tertiò nimis inſulsè Pauſaniæ imponere, Xenophontem Grylli filium templum condidiſſe, cùm tantùm Pauſanias ſcribat, Xenophontem Grylli filium templum erexiſſe Dianæ Epheſiæ nuncupatum, idque in Scillunte vrbe, non Epheſo. quod & Maſſalianos, alioſque plures feciſſe, Hiſtoria traditum eſt. κατοικήσας δὲ ἐν Σκιλλοῦντι τέμενός τε, καὶ ἱερὸν καὶ ναὸν Ἀρτέμιδι ᾠκοδομήσατο Ἐφεσίᾳ, in Prioribus Eliacis. Vide Xenophontis de hoc ſuauiſſimas Epiſtolas, quas inter Socraticas edidimus. Simulacri auctorem lib. 8. cap. 38. Plinius Mentorem facit. *Phidiæ Iupiter Olympius quotidie teſtimonium perhibet, Mentori Capitolinus, & Diana Epheſia, quibus fuere conſecrata artis eius vaſa*. & lib. 16. cap. 40. Canetiam memorat. Simulacrum Dianæ ex cedro, quemadmodum & templi lacunaria fuiſſe facta docet Vitruuius lib. 2. *Epheſi in æde ſimulacrum Dianæ, & etiam lacunaria ex ea*, cedro, *& ibi, & in cæteris nobilibus fanis propter æternitatem ſunt facta*. Plinius lib. 16. cap. 40. ait ambigi de ſimulacro, quamuis conueniat tectum eius eſſe è cedrinis tabulis. *Buxum maximè æternam putant, ebenum, & cupreſſum, cedrumque claro de omnibus materijs iudicio in templo Epheſiæ Dianæ, vtpote cum tota Aſia extruente, quadrigentis annis peractum ſit. Conuenit tectum eius eſſe è cedrinis trabibus. De ipſo ſimulacro Deæ*

ambi-

ambigitur. Cæteri ex ebeno eſſe tradunt. Mutianus ter Conſul ex his, qui proximè viſo eo ſcripſere, vitigineum, & nunquam mutatum, ſepties reſtituto templo. Hanc materiam elegiſſe eandem, Canetiam nomen Artificis nuncupans: quod equidem miror, cum antiquiorem Mineruæ quoque, non modò Libero patre vetuſtatem ei tribuat. Adijcit multis foraminibus nardo rigari, vt medicatus humor alat, teneatque iuncturas, quas & ipſas eſſe modico admodum miror. Valuas eſſe è cupreſſo, & iam quadringentis prope annis durare materiam omnem nouæ ſimilem. Id quoque notandum valuas in glutinis compage quadriennio fuiſſe. Cupreſſus in eas electa, quoniam præter cætera vno in genere materiæ nitor maximè valeat æternus. De Gigantibus, & Aloëi filijs vide Libanium in Narrationibus, Nicephorum Baſilacem in Progymnaſmatis, quos propediem edemus, & alios Fabularum Scriptores.

Pag. 17. ℣. 19. Τὸ γὰρ ἔδαφος τῆς ὑποκειμένης. De Templo illo, eiuſque cæteris ornamentis, *quæ plurium librorum inſtar obtinent*, vt ait Plinius, Cteſipho, & Metagenes Vitruuio Auctore lib. 7. volumen ediderunt. Plinius l. 36. cap. 14. *Græcæ magnificentiæ vera admiratio extat templum Epheſiæ Dianæ ducentis viginti annis factum à tota Aſia. In ſolo id paluſtri fecere, ne terræ motus ſentiret, aut hiatus timeret. Rurſus ne in lubrico, atque inſtabili fundamenta tantæ molis locarentur,*

cal-

calcatis ea ſubſtrauere carbonibus, dein velleribus lanæ. Vniuerſo templo longitudo eſt CCCCXXV. pedum, latitudo ducentorum viginti, columnæ centum viginti ſeptem à ſingulis regibus factæ LX. pedum altitudine, ex ijs XXXVI. cælatæ, vna à Scopa. Operi præfuit Cherſiphron Architectus. Summa miracula epiſtylia tantæ molis attolli potuiſſe. Id conſecutus eſt ille peronibus harena plenis molli poluino ſuper capita columnarum exaggerato, paulatim exinaniens imos, vt ſenſim totum inſideret. Difficillimè hoc contigit in limine ipſo, quod foribus imponebat. Etenim ea maxima moles fuit: nec ſedit in cubili, anxio artifice mortis deſtinatione ſuprema. Traduntque in ea cogitatione feſſum nocturno tempore in quiete vidiſſe præſentem Deam, cui templum fiebat, hortantem, vt viueret; ſe compoſuiſſe lapidem, atque ita poſtero die apparuit, pondereque ipſo correctus videbatur. & infra cap. 23. de Columnis. *In Epheſiæ Dianæ æde, de qua prius fuit ſermo, primùm columnis ſpiræ ſubditæ, & capitella addita. Placuitque altitudinis octaua pars in craſſitudine, & vt ſpiræ haberent craſſitudinis dimidium, ſeptimæque partes detraherentur ſummarum craſsitudini*. Et notandum eſt, quod Plinius tradit, ne in lubrico, atque inſtabili fundamenta tantæ molis locarentur calcatis ea ſubſtrauiſſe carbonibus, dein velleribus lanæ, idque Theodoro Samio Auctore, vt tradit Laertius lib. 2. in Ariſtippo. Heſychius de viris Illuſtribus eadem ex Laërtio exſcri-

ſcripſit. De Carbonibus nullo humore corrumpi ſolitis Auguſtinus de Ciuitate Dei lib. 31. cap.4. *Quid in Carbonibus? Non ne miranda eſt, & tanta infirmitas, vt ictu leuiſſimo frangantur, preſſu facillimo conterantur, & tanta firmitas, vt nullo humore corrumpantur, nulla ætate vincantur, vſque adeo vt eos ſubſternere ſoleant, qui limites figunt ad conuincendum litigatores, quiſquis poſt quantalibet tempora extiterit, fixumque lapidem non eſſe contenderit. Quis eos in terra humida effoſſos, vbi ligna putreſcerent, tandiu durare incorruptibiliter poſſe, niſi rerum ille corruptor ignis effecit?* Et in libris de Limitibus paſſim fit mentio Carbonum ſub terminis poſitorum. Epheſini nihilominus templi magnitudinem à Vaticana Baſilica, tempore Siluestri Papæ extructa, nec non à Florentino templo D. Virginis, *Floris* nuncupatæ vinci, Franciſcus Albertinus lib.3.de mirab.Nouæ & Veteris Vrbis: Et Robertus Cenalis Abricenſis Epiſcopus in Hiſtor. Gall. vt mihi retulit Naudæus noſter, templum B. Virgini Lutetijs dicatum maius eſſe, & ſplendidius, vtriuſque menſuris inter ſe collatis,magiſque operosè fabricatum probare conantur.

Pag.17. ℣.25. Ο'ρῶν λατομίας. De Pyxodoro inuentore Lapicidinæ, qua templum Dianæ Epheſiæ conſtructum eſt hæc Vitruuius lib. 10. cap. 7. *Puſillum extra progrediar, & de*

his

his lapicidinis, quemadmodum ſunt inuentæ, exponam. Pyxodorus fuerat paſtor, is in his locis verſabatur. Cum autem ciues Epheſiorum cogitarent fanum Dianæ ex marmore facere, decernerentque à Paro, Proconeſo, Heraclea, Thaſo vti marmore, per id tempus propulſis ouibus Pyxodorus in eodem loco pecus paſcebat, ibique duo arietes inter ſe concurrentes, alius alium præterierunt, & impetu facto vnus cornu percuſsit ſaxum, ex quo cruſtam, quæ candidiſsimo colore fuerat, deiecit. Ita Pyxodorus dicitur oues in montibus reliquiſse, & cruſtam curſim Epheſum, cum maximè de ea re ageretur, detuliſſe. Ita ſtatim honores ei decreuerunt, & nomen mutauerunt, vt pro Pyxodoro, Euangelus nominaretur: hodieque quot menſibus magiſtratus in eum locum proficiſcitur, & ei ſacrificium facit, & ſi non fecerit, pœna tenetur. Præterea cap. 6. habes Cteſiphontis ingenioſam inuentionem ad ſcapos columnarum deportandos ad Dianæ fanum propter magnitudinem onerum, & viarum campeſtrem mollitudinem, non confiſus carris. quem cum adſimilia onera deportanda non imitatus fuiſſet Paconius, ſed diuerſa ratione aggreſſus, re non proficiente pecuniam ita contriuit, vt ad ſoluendum non eſſet. *Vtinam multos Paconios noſtris temporibus non haberemus*, exorauit olim Daniel Barbarus. & nunc exorare, quid vetat?

Mau-

PHilonis de Mauſoli Sepulchro caput, ſicuti & de Dianæ Epheſiæ templo poſteriorem partem, iniuria temporis amiſimus. Si quid ex alijs Auctoribus decerpſimus, in legentium vſum conferamus in medium.

Ecatomnus Cariæ Rex, Epiſtathmus, id dignitatis nomen erat, vt ſcribit Iſocrates in Panegyrico, Ἑκάτομνος δ᾽ ὁ Καρίας ἐπίσταθμος τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκεν. ὁμολογήσει δὲ ὅταν ἡμεῖς βουληθῶμεν. & Harpocratio in Lexico. tres habuit filios Mauſolum, Idrieum, Pyxodarum, filias Artemiſiam, & Adam. Idriei meminit Harpocratio, δυνάστης τῶν ἐθνῶν ἐν Καρίᾳ υἱὸς Ἑκατόμνου, ἀδελφὸς δὲ Μαυσώλου, καὶ Ἀρτεμισίας. & Iſocrates in Philippica tamquam omnium opulentiſſimi, Regique Perſarum infenſi. καὶ μὴν Ἰδριέα τὸν εὐπορώτατον τῶν νῦν περὶ τὴν ἤπειρον προσήκει δυσμενέστερον εἶναι τοῖς βασιλέως πράγμασι τῶν πολεμούντων: quòd fratrem Mauſolum excruciauerit, bellum contra ipſum geſſerit, perpetuòque illi ſtruxerit inſidias, vt corpore, & rebus eius potiretur. Idrieus poſt Artemiſiam regnum tenuit, Ada ſorore ducta. Diodorus lib. 16. βραχὺ δὲ περὶ τούτων τῶν χρόνων Ἀρτεμισία μὲν ἡ Καρίας δυναστεύουσα μετήλλαξεν ἄρξασα ἔτη δύο. τὴν δὲ δυναστείαν Ἰδριεὺς ἀδελ-

φὸς

φὸς διεδέξατο καὶ ἦρξεν ἔτη ἑπτά. Ada illi morbo extincto ſucceſſit. Eam Pyxodarus tertius Ecatomni filius Regno expulit, Aphneide Cappadoce ſibi in matrimonium iuncta, ex qua filiam ſuſcepit, Adam nomine. Pyxodaro de medio ſublato, Satrapes, qui in ſocietate Regni erat accerſitus, Adam iuniorem duxit vxorem, regnumque obtinuit. Senioris Adæ precibus ab Alexandro Macedone eijcitur. Natu maximus filiorum Ecatomni Mauſolus primus omnium rerum in Caria potitus Artemiſiam ſororem ſibi in matrimonio collocauit, quæ proſequitur Strabo lib. 14. de Halicarnaſſo verba faciens.

Mauſolus non minùs opibus, quàm prudentia bellica celebris, aduerſus Græcos Perſarum partes tutatus, maximis damnis Athenienſes, & reliquam Greciæ oram afflixit, Artemiſia vxore, non conſilio modò, ſed manu etiam vires ſupp editante, Vlpianus in Demoſthenis Oratione de Rhodiorum libertate. Ἀρτεμισία δὲ Μαυσώλου μὲν γέγονεν ἀδελφὴ καὶ γαμετὴ, Καρίας δὲ ἐμβασίλευε. φιλίαν δὲ ἔπραττε βασιλεῖ, διὰ τὸ οἰκεῖον συμφέρον αὐτῶν θεραπεύουσα, καὶ ἄρχουσα μὲν τῶν οἰκείων, οὐδὲν δὲ ἧττον φυλαττομένη βασιλεῖ προσκροῦσαι. ἔστι δ' ὅτε αὐτῷ συλλαμβανομένη. Rhodios ad defectionem compulit, ijſque libertatem ademit, Demoſth. Orat. d. φανήσεται δὲ ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα,

Ταῦτα, καὶ πείσας Μαύσωλος φίλος εἶναι στάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀφῃρημένος. Homo fuit hiante auaritia, atque imminente, quare nullum fuit officium tam ſanctum, atque ſolemne, quod proditione, auaritiæ cauſa non imminuerit, atque violarit, & pecuniarum cauſa nihil intentatum reliquerit. Harpocratio ex Theopompo, & ex Harpocratione Suidas. Varios illius modos pecuniæ extorquendæ habes apud Ariſtotel. Oecon. lib. 2. & Polyænum Stratag. lib.7. Amicos æquè, ac inimicos fæda proditione deceptos confecit. Hinc lucro inhians à Perſis ipſis defecit contra Artaxerxem, vnà cum cæteris Græcis militans; Diodorus lib.15. Annis XXIV. regnum tenuit.

Illi ſucceſſit Artemiſia ſoror, & vxor, Diodorus lib. 16. Mulier Mauſolo ipſo neque ingenio, neque conſilio, neque viribus inferior, priuatæ vtilitatis cauſa æqua, & iniqua omnibus, gloriæ auidiſſima, quando etiam ex herbis illam quæſierit. Plinius lib.15.cap.7. *Mulieres quoque hanc gloriam affectauere, in quibus Artemiſia vxor Mauſoli, adoptata herba, quæ anteà Parthenis vocabatur. Sunt qui ab Artemide Ilithya cognominatam putant, quoniam priuatim medeatur feminarum malis.* In Plinij verbis duo ſunt notatione digna; vnum eſt, Artemiſiam ab Artemide cognominatam, quòd feminarum

malis mederetur, idque nonnullorum opinione. Ita eſt. Inter alios Auctor carminum de Herbis.

> Ἀρτέμιδος βοτάνην τε συνώνυμον, ἥρ' ἐπιφώσκειν
> Ἠοίη μέλλοντος ἐπὶ χθόνα φέγγος ἐρυθρὸν,
> Ἥντινα τοξῖτιν ἄνδρες ἐφήμιζαν, ἢ βοτρυΐτην. &c.

His vides ſine ratione Plinium à Dalecampio accuſari, quaſi cum Artemiſia Botryn confudiſſet, cùm hoc quoque nomine Artemiſiam cognominatam hic Auctor dicat. Sic etiam Vegetius lib. 3. Hippiatric. cap. 39. radicem Artemiſiæ *Dianinam* vocat, & à nonnullis Dianium inſula *Artemiſium* dicitur. Alterum eſt Artemiſiam ab Artemiſia Mauſoli vxore fuiſſe adoptatam, ab eaque nomine Artemiſiæ inſignitam. Artemiſiam tamen ſic ab Hippocrate nuncupatam ante dictæ Artemiſiæ tempora in eodem Hippocrate reperio. Artemiſia namque Mauſoli vxor Hippocrate poſterior eſt, cum Iſocratis, Demoſtheniſque temporibus floruerit. Quare herbam hanc ſi ab Artemiſia Regina nomen habuit, non ab ea, quæ Mauſoli fuit, ſed ab Artemiſia Lygdamidis filia, quæ Perſico bello viuebat, nomen vſurpaſſe veroſimilius eſt. Error Plinij ex eo potuit eſſe, quòd plerique Scriptores has Artemiſias confunderent, & earum actiones, & res geſtas vnius per ſummam imprudentiam alteri tribuentes non inter diſtin-

guerent. Stratagema Artemiſiæ contra Rhodios habes apud Vitruuium lib.2. cap.8.

Amore tamen extincti mariti celeberrima: quippe illo mortuo cineres illius ebibit, diuiſioniſque moram non ferens contabuit, ſepulcro memoratiſſimo, quod ab illo Mauſoleum vocauit, extructo: Strabo, Harpocratio, & Cicero Tuſculan. Quæſt. lib.3.

Græciæ præcipuos oratores, & magni nominis conuocauit, vt mariti laudes poſteritati oratione etiam commendarentur; quæ, vt accuratiores exiſterent, præmijs propoſitis laudatorum ingenia exercuit. Plutarchus in vita Iſocratis de eodẽ: Anonymus in Olymp. Deſcrip. ad Olymp. CIII. annum I. Iſocrati Theopompum Gellius lib. 10. cap. 18. Theopompo Theodectem Naucratitem adnectit, narratque in eo certamine Theopompum viciſſe, & Theodectæ Tragædiam, *Mauſolum* extare; in qua eum magis quàm in proſa placuiſſe ex Higino in Exemplis refert. Suidas in Theodecte non Iſocratem Oratorem, ſed alium quendam Apolloniatem in Mauſoli laudes funebrem Orationem habuiſſe cum alijs tradit, illiſque addit Erythræum Naucratem, & viciſſe Theodectem in Tragædia, quamuis alij Theopompum dicant. Et neſcio quanam ratione Theopompum hunc Chium celebrem hiſtoricum, qui cum Theo-

 de-

decte, & Naucrate, ſiue Iſocrate in certamen eloquentiæ venit, inter Tragædiæ Auctores referat Martinus Delrius Prolegom. lib. 1. de Tragædia in Senecam, cap. vltimo.

Sepulcrum tamen Mauſoli maximè admirata eſt antiquitas, interque Septem Orbis Spectacula annumerauit; Strabo lib. 14. Propertius lib. 3. Eleg. 11. Martialis lib. 1. Epig. 1. Mela lib. 1. cap. 16. Gellius lib. 10. cap. 17. Pauſanias in Arcadicis. Valerius Maximus lib. 6. cap. 6. Caſſiodorus lib. 8. 15. Valerius Maximus lib. 4. cap. 6. Ex hoc etenim ſumptuoſiſſimo Sepulcro reliqua ſepulcra immania Mauſolea nominabantur. Martialis lib. 5. Epig. 65.

Iam vicina iubent nos viuere Mauſolea,
Cùm doceant ipſos poſſe perire Deos.

De Mauſoleo Auguſti, Strabo lib. 5. Suetonius in Octauiano Auguſto. Marlianus lib. 6. cap. 18. Ioſephus in Antiquitatibus Iudæorum, Danielem Ecbatanis Mauſoleum fabricaſſe perhibet, in quo Medorum, Perſarum, Parthorumque Reges ſepelirentur.

Tempus iam eſt Mauſoleum ipſum aſpiciendi, quæque fuerit eius facies aperiendi cum Vitruuio, & Plinio. Vitruuius lib. 2. cap. 8. de Mauſoleo. *In media* platea Halicarnaſſi *Mauſoleum, ita egregijs operibus eſt factum, vt in ſeptem Spectaculis numeretur. In ſumma*

arce

arce media Martis fanum habens ſtatuam Coloſſi, quam Acrolithon dicunt, nobili manu Leocharis factam. Hanc autem ſtatuam alij Telocharis, alij Timothei putant eſſe, in cornu autem ſummo dextro Veneris, & Mercurij fanum ad ipſum Salmacidis fontem. & infra. *Relinquitur nunc quoniam ad explicationem mœnium eorum ſum inuectus, tota, vti ſunt, definiam. Quemadmodum enim dextra parte fanum eſt Veneris, & fons ſupraſcriptus; ita in ſiniſtro cornu regia domus, quam Rex Mauſolus ad ſuam rationem collocauit. Conſpicitur enim ex ea ad dextram partem forum, & portus, mœniumque tota definitio, ſub ſiniſtra ſecretus, ſub montibus latens portus, ita vt nemo poſſit, quid in eo geratur aſpicere, nec ſcire, vt rex ipſe de ſua domo remigibus, & militibus ſine vllo ſciente, quæ opus eſſent, imperaret.* Plinius lib. 36. cap. 5. *Scopas habuit æmulos eadem ætate Bryaxin, & Timotheum, & Leocharem, de quibus ſimul dicendum eſt, quoniam pariter cælauere Mauſoleum. Sepulcrum hoc eſt ab vxore Artemiſia factum Mauſolo Cariæ regulo, qui obijt Olympiadis centeſimæ anno ſecundo. opus id, vt eſſet inter ſeptem miracula, ij maximè artifices fecere: patet ab Auſtro & Septentrione ſexagenos ternos pedes, breuius à frontibus, toto circuitu pedes quadringentos XI. attollitur altitudine XXV. cubitis; cingitur columnis XXXVI. Ab Oriente cælauit Scopas, à Septentrione Bryaxis, à Meridie Timotheus, ab Occaſu Leochares, priuſquequàm peragerent, Regina Artemiſia,*

miſſa, quæ mariti memoriæ id opus extrui iuſſerat, obijt. Non tamen receſſerunt, niſi abſoluto iam, id gloriæ ipſorum, artiſque monumentum iudicantes; hodieque certant manus. Acceſſit & quintus Artifex. Namque ſupra pteron pyramis altitudine inferiorem æquauit XXIIII. gradibus in metæ cacumen ſe contrahens. In ſummo eſt quadriga marmorea, quam fecit Pythis. Hæc adiecta CXL. pedum altitudine totum opus includit. Hæc poſtrema Dalecampio ſuſpecta ſunt, nam cùm altitudo inferioris ædificij fuerit XXXVII. pedum cum dimidio, pyramidiſque par celſitas, numerus is geminatus efficit pedes LXXV. quos ſi ab altitudine totius operis, quæ fuit CXL. pedum auferas reſtabunt pedes LXV. tribuendi quadrigæ impoſitæ, & viginti gradibus ad pyramidis baſim collocatis. Non eſt autem probabile altitudinem tantam fuiſſe quadrigæ, & graduum. Tantum opus præter vni Anaxagoræ omnibus admirationi fuit, Laertius in eius vita. Ἰδὼν τὸν Μαυσώλου τάφον, ἔφη, τάφος πολυτελὴς λελιθωμένης ἐστὶν οὐσίας εἴδωλον.

Finem hic facerem, niſi viderem multos Artemiſiæ nomine deceptos, vnam tantùm fuiſſe, eamque Mauſoli ſororem opinari, in eamque omnia, quæ ſub Artemiſiæ nomine circumferuntur, referre. inter eos præcipuus eſt Robertus Stephanus in Lexico Hiſtorico, *Artemiſia Regina Halicarnaſſi in auxilium Xerxis*

con-

contra Græcos venit, inter primores duces bellum acerrimè ciebat, quippe, vt in viro muliebrem tunc rem, ita in muliere virilem audaciam cerneres. Hæc extincto viro Mauſolo, ſepulcrum fecit inter ſeptem Orbis miracula connumeratum à Græcis Poëtis: ad funus quoque ornandum primos Græciæ Oratores acerſiuit. Non libet hic alios referre. Vides Lector Artemiſiam Mauſoli ſub Xerxis tempora ponere, quam illis temporibus nec natam quidem certum eſt. Fuit itaque alia Artemiſia antiquior etiam Cariæ Regina, Lygdamidis filia, paterno genere ex Halicarnaſſo, materno è Creta, quæ conſilio, & armis Xerxis copias, dum Græciam inuaderet, tutata eſt, virili ſanè audacia, prudentiaq; plus quam Græca. Eius in rebus bellicis facinora fusè proſecutus eſt Herodotus lib.7. & 8. Illius in bello audaciam, prudentiamque Xerxes expertus exclamauit, mulieres viros, viros autem mulieres factos. Illius quoque res nonnullas tam pace, quàm bello præclarè geſtas præter Herodotum refert Polyænus in Stratag.lib.8. & Pauſanias in Laconicis. Pugnam naualem, dum gerebatur, Draco Eupompi filius viſus acutiſſimi Xerxi ſub platano aurea aſſidenti, narrabat, vt narrat Ptolemæus Hepheſtio apud Photium. Tandem Dardani Abydeni amore correpta, dormientis oculos eruit, verùm cum amor illius in dies magis,

ac

ac magis creſceret Deorum ira, è Leucade petra ſe præcipitauit, extinctaque eſt;

Duas item Artemiſias agnouit Harpocratio. Ἀρτεμησία. δύο γεγόνασιν αὗται, Καρικαὶ γένος, καὶ βασιλίδες ἀμφότεραι, ἡ μὲν πρώτη κατὰ τὰ Περσικά, θυγάτηρ δ' ἦν Δάμιδος. ἧς καὶ Ἡρόδοτος μνημονεύει. ἡ δὲ νεωτέρα, ἧς ὁ Δημοσθένης. θυγάτηρ μὲν ἦν Ἑκατόμνω, &c. In his verbis mendum grauiſſimum non eſt ſubodoratus Philippus Mauſſacus, cùm in Notis verterit. *Et filia fuit Damidis, de qua loquitur Herodotus*. Damis is nullus in hiſtoria eſt. Quare illius loco, Auctorum laudatorum conſenſu, & præcipuè Herodoti, ad quem reſpexit Harpocratio, dum hæc ſcriberet, Λυγδάμιδος reponendum eſt. & in verſione, *Et filia fuit Lygdamidis, de qua, &c.* & Theſſalus Hippocratis F. Orat. ad Athenienſes. An de eadem intelligendus Ariſtophanes in Lyſiſtrata eſt?

Εἰ γὰρ ἐνδώσει τις ἡμῶν τοῖσδε κἂν σμικρὰν λαβήν,
Οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὗται λιπαρᾶς χειρουργίας,
Ἀλλὰ καὶ ναῦς τεκτανοῦνται. κἀπιχειρήσουσ' ἔτι
Ναυμαχεῖν, καὶ πλεῖν ἐφ' ἡμᾶς ὥσπερ Ἀρτεμησία.

ΛΕΟΝΤΟΣ

ΤΟΥ ΑΛΛΑΤΙΟΥ

ΒΑΡΒΕΡΙΝΟΚΩΜΙΣ.

Μεθεὶς ζάπλουτον δῶμα, καὶ Λατινίδος
Ὕψιστον ἄστης ὄγκον, ἅτ' ὀπηδεῖ κράτει,
Δεινὰς μερίμνας, καὶ πολυστρεφῆ σάλον
Νοὸς, σκυθρωπὰς καὶ κυβερνήσεις χθονὸς,
Ἀμφοῖν ποδοῖν ἀπόπρο κοιράνου Πόλεως
Θύρης ἀφόρμα προσβόρου, κἀξ Ἀγγέλων
Ἐπωνύμοιο πρὸς Βατικανοῦ πέδας.
Ἔνθ' ἐκ μιᾶς σχισθεῖσα πρὸς δύο τρίβος
Διπλοῖς κελεύθοις ἐμπορεύεται ξένοις.
Ἡ μὲν πεδιάσι, πρηέσι τ' ἀμαξιτοῖς
Ἰθὺς πλατείαις εἰς γέφυραν Μιλβίου.
Ἄλλη δ' ἐν οὔρει καμπίμοις ἕρπει δρόμοις
Πλάκεσσ' ὑποστραφεῖσα πρῶνας εἰς ἄκρους.
Ἔνθεν τ' ἔπειτα πουλὺς ἡμεροδρόμους
Τμηθεῖσ' ὁδίτας ἀλλεπάλληλος πλανᾷ,
Κλεινῶν θριάμβοις τίμιος παλαιτέρων.
Σὺ δ' ἄρα δρυμοὺς καλλιπών, λείην ταχὺς
Πέραινε λειμώνεσσιν ἐξηπλωμένην,
Τὴν καὶ κίειν ἔσωθεν οὑμὸς Δεσπότης.
Ἐπεὶ δέγ' ἑξήκοντα προσβαλὼν πλέθρα,

Λαιᾶς ὁδοῖο στεινὸς ἐντεύξει, προὔφερεν
Οἴμοιο πρῆσε, πρός τε τ' οὖρος εἰκόνι.
Ἀμβὰς δὲ βαιὸν στῆθι, καὶ κτέαρ πατεῖς
BAPBHPINON, μικρὸν μὲν, εἰ πρὸς ὀλβίους
Ἕδρας ἰσώσαις, ἀφνεῶν τ' ἀνάκτορα
Πλούτων, γεράων τ' ἀπερχὲς ἐμβριθεῖς χέρας
BAPBHPINAΣ, ἧς προυβέβηκεν ἐξόχως
Τοῖσδεσσιν, ὅσσοι φέρτατοι βροτοῖς ἔμεν
Ἔδοξαν ἀπλέτοισι δόξαις ἐμπρεπεῖς,
Ἄναξ, ἁπάντων, ἐμὸς, εἴκων οὐδενί.
Μικρὸν μέν ἐστι κτῆμα, μικρὸν, ἀλλ' ὅμως
Χάριτος, Παφίης τε, καὶ τερασίων πλέων,
Μουσῶν τε δῶμα, Παλλάδος θ' ἱερὸν κλέτας,
Καὶ προσδεομοῖσι πᾶσι φροντιστήριον
Νόου, μεριμνῶν, καὶ πεπνυμένων λόγων.
Τί δ' οὐ πέλωρον κτῆσις ἐκφέρει μικρά;
Σὺ γοῦν ἀπ' ἄκρης, ἧς ἐέλδεαι πάτου,
Στεινωπὸν ἀθρεῖ, πυκνὰ θ' αὖσιν ἀζαπίτοι
Φρίττουσ' ἀκάνθαις, καὶ δυσαίτητον τόπου.
Εὖτ' ἂν τίς ὧν ἔωργεν αἰσχρῶν, φροντίδας
Πρῶτον μεθεῖναι, καὶ μεταλλάξαι τρόπον
Πρὸς φέρτερον προέρχησιν ἦθος τοῦ βίου,
Κἄκτοις συναντᾷ μυρίαις, γυμνὸν κέαρ,
Οὗ προσπέφυκε, κωλύσαι πειρωμέναις.
Σὺ δ' εὖ φρονούντων μήδεσ' ἐμπεφρασμένος
Ἄζωτος ἐκβὰς πρὸς χθόνα στήσεις πόδα,
Βρίθουσαν ἀμπέλοισι, κ' εὐκάρποις φυτοῖς.
Καὶ γὰρ προσῆκε νυμάτων τόσων μέτα,
Εἰς καλὸν ὁρμαίνοντας ἀμπαῦσαι μικρὸν
Μό-

Μόχθων, ὅπως ἔπειτα προθυμότεροι πάλιν
Αὐτὴν ἔχοιντο, μηδὲ κόπτοιντο δρόμου.
Οἵνας περήσας ὁ δρόμος, οὐδ᾽ αὖ πόνου,
Σκόπει κέλευθα δυσβάτοισιν ἐν νάπαις,
Τά σοι βροτῶν λείωσε μηχανορράφος
Στάθμαις πολυγνάμπτοισιν ἰθύνασα χείρ,
Καὶ τειχέων στήριξεν ἁρμογαῖς, τὰ μὲν
Ξύλοις κρατύνουσ᾽, ἄλλα δ᾽ ἁπλῷ χερμάδων
Σωρῷ. ῥεῦσαν ὄφρα συνδήσῃ κόνιν.
Ὅπως δὲ μᾶλλον ἐμμένει προσαπόρπαιτος,
Ζώναις κόλοψ᾽ ἐπεῖρξεν οἷον καγκαίοις,
Ῥίζαισι τ᾽ ἐμπέδωσε πυκναῖς δενδρέων·
Καὶ γὰρ φύτευθεν εἰν ἀποκρήμνοις λόφοις
Ἐλάαι, πτελέαι θ᾽, Ἡρακλεωτικαὶ γύαι,
Τάτ᾽ Εὐβοεῖς, Πόντος τε, καὶ Σινωπίδος
Ἡμῖν ἄχρις ἧκε κάρυα, βαθυσκίων
Δενδρέων γονάς. περὶ δ᾽ ἀμφιθάλλει μυρία
Φύλλοις πνέουσα λαρὸν εὐόδμοις πόη,
Ἄλλων τ᾽ ἐπ᾽ ἄλλοις δενδρέων φυτεύματα.
Ψαφαρὸν τὶ δείδεις ὄχθον; ἢ δ᾽ ἀδένδρεον;
Ἔσται ποτ᾽ ἔσται, ὁ ἐν μέσῳ δὲ χρόνος βραχύς,
Εὖτ᾽ αὖ τανυπρέμνοισιν ὀζωτικωμένα
Ὅρπηξι δένδρα, ἡ δὲ νῦν ἐμφῦσα γῆ
Κλώνεσσι δενδρωθεῖσα φυταλιά, μέγα
Ῥάχιν σκιάσῃ, καὶ πνοαῖς εὐκραέσι
Μόχθους ἀναψύξῃσιν ἱδρώτων καλῶν.
Εἰ δ᾽ οὐ τοσοῦτον μῆκος ἄξαπου δρόμῳ
Ταυτῷ δραμεῖν πάρεστι προσκεκμηκότι,
Ἴσχου, μέσῳ τ᾽ ἄμπνευσον, ἵζου, ὡς φίλον,

Δισ-

Διωσοῖς ὑπὸ πρίνοισι μειλίσσων φλόγα.
Εἶδ' εἰς ἔρον πέπτωκας ἱερὸν φροντίδων,
Πηγασίδος τε μέμνη, ἧς ποτ' ἤρυζας
Νέκταρ, νόῳ λόχευζον ἥδυμον γόνον,
Ἔπος χαράξας δύλοιον μυστοπλόκοις.
Αὖθις δ' ὁδὸν δίωκε. μὴ τείνειν μακρὰν.
Ἐπεὶ δ' ἵκανες τέκμαρ, ἐς τ' ὄρους ἄκρον,
Ἣ νῶτα γαίης ἐξαπλοῦται περισφυῶς,
Πλάνης μεταλλάχθητι, καὶ πολλὴν μέθες
Ἄντλην καμάτων, τὴν τ' αὖ μηρέων ἱδρῶτ' ἄπο
Ῥέοντα μόρξον, καὶ πολύκλειτον κόνιν.
Σὺ μὲν μόγησας, πολλὰ δ' ἐκτήσω φίλος,
Γεράων ἀνάριθμον προσλαχὼν παμπησίαν.
Δίκην τε λάμψας ἀστέρων, βροτῶν ὕπερ
Ἄλλων προκύπτων, βάθει πανθηγὲς πέδον.
Σύ μοι τε χῶρον ἀμπόλει. ὡς ἐξάλμενος
Πάντων περιβαίνει κῦφα, καὶ κυκλούμενος
Μοῦνος παρ' ἄλλων πολλὸν ἐξέχει λόφων.
Φαίοις κεν ἐν μέσσοισιν ἀρχὸν μυρίοις
Ὑπέρβαλον δέλοισιν ὀφρὺν ἐς χθόνα
Πήξασι, καὶ σέβουσιν ἀξίωμ' ἔχειν.
Νόει δὲ λοιπὸν ἀμπέλους οἰνοτρόφους,
Βότρυι γέμοντα, καὶ φερέσβιον γύην,
Καρποῖς ἐπιβρίθουσαν ὡραίοις χρόνοις.
Νῦν γὰρ κυάμοις, νῦν ἐρεβίνθοις ἀφθόνως,
Πυροῖσι τ' ἄλλοτ', ὄφρα μὴ λέγω μικρά,
Πόνων ἀμοιβαῖς ἀντιδωρεῖτ' ἐργάτην.
Δένδρη δὲ τ' ἄλλα πανταχῇ ἐσπαρμένα,
Ἰδεῖν τὰ μὲν κάλλιστα πρὸς τέρψιν μόνην,

Τὰ

Τὰ δ' εἰς ὄνειαρ, καὶ βροτοῖσι ξύμφορα
Πλῆθος πανακαρπὲς, οὐδ' ἀριθμητὸν λόγῳ,
Πάντη συναντᾷ ξυγκαλοῦντα πρὸς βορὰν.
Πολλαὶ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀτραποὶ πρὸς ὀρχάτους,
Δι' ἃς φορεῖς στείχουσι τετρυγημένας
Οἴνας ταλάροις ἄγοντες ἐς ληνούς. λόγοις
Εἴπερ δὲ λιτοῖς θυμὸν εὐφραίνει, ποσὶ
Κάββαινε μικρὸν αἶπος ἀλλ' ἀντίζυγον,
Ἔνθεν τὸ πρῶτον σὴν ἐπεγκόνεις βάσιν.
Θᾶσαι καλύβην εὐεργιῶσαν, οὐδεῒ
Στέγην θιγοῦσαν, καὶ κατημελημένην,
Εἰκῆ χαμαὶ ῥέπουσαν, ἀνθρώποις λέχος
Ἄλλως ἀτεράσταις, κἀλόγοις· ὅθ' οὕνεκα
Οὐρεῦς, ὄνος λέπαργος, ἀροτῆρές τε βοῦς
Φάτναις ἐν εὐχόρτοισι προσσιτούμενοι,
Αἰὲν πρὸς ἔργον εὐτρεπεῖς γεωπόνῳ
Πάρεισιν ἀνδρὶ γηπονοῦντι, καὶ χρέη
Πάντη μετεκφέροντι. τετράφαται δὲ πρὸς
Ὄρνεις ἔποικοι παμμεγέθεις τε καὶ παχεῖς,
Ἅς τις προστείποι προσφυῶς Μηγαρείδας,
Ἀντήνορος νῦν οὔνομα κλῄζει πόλις.
Δίσωχρα, καὶ γρόνθοισιν ἐξεικότα
Τίκτουσιν ᾠά· ῥᾶστα δὲ γνεφῶσιν γόναις
Μείζοσιν ἢ κατ' ἰσχύν. ἡ δ' ἰξὺς δέ τοι
Βάρει χαλασθεῖσ' ἠλιτόμηνον ἐκφέρει,
Ὠόν τ' ἀκέλυφον, ὀστρακωθέντ' οὐδαμῶς,
Ἄνευ τε λευκοῦ, ὦχρον ἄψ ἐῤῥιμμένον.
Νυκτὸς δὲ πρὶν λυγαῖον ἐκχεῖσθαι κνέφας,
Παλιντρόποις πόδεσσιν ἑσμὸς εὐβότων

Αὐτοῦ

Αὐτοῦ πρὸς οἶκον, σηκὸν ἔρχεται, σκοπῶν
Φωναῖσι πειθεὶς, ἔντε δικτύοις μέσοις
Ἐλαθεὶς, χερσί τ᾽ ἐκμαλαχθεὶς οὔθατα,
Πέλλην γάλακτος ἐμπίπλησι. κἄπειτα
Δώσει πρὸς εἷμα μαλλὸν, ἐς σοφὸν τόκον.
Πρόβαινε μικρὸν. χῶρον ἄθρει μοι πέδου
Οὐ πολλὸν ἐξέχοντα, κύκλῳ δ᾽ αὖ πέριξ
Τοίχοις ὅπως δεθέντα πολυστοίχοις φυτοῖς,
Κακὸς κίχλαισι, κοσσύφοις, σπίνοις δὲ καὶ
Ἄλλοισιν, ὥραις εὖτ᾽ ἂν ἀεξηθῇ, μόρος.
Καὶ ταῦτα μέντοι ἀμβολαὶ μικραὶ πόνων
Ἀρετῶσιν, ἔστ᾽ ἀμφὶ περιτετηκόσιν.
Τούτων δ᾽ ἔτ᾽ ἐστὶ μειζόνως ὑπαντάνειν,
Εἰ ταρσὸν ἐντμήσειας εἰς ἀνάκτορον.
Λευκὸν μὲν ἐστὶ τεῖχος, ἠδὲ πάνδοθεν,
Λεῖον, προσηνὲς, ἁπλότητα Δεσπότου,
Ἠθῶν ἐπαρκὲς, κόσμιον, κυδνὸν νόου.
Ὃς πολλὰ πολλοῖς, κεἰς ἀναστάσεις δόμων
Ἱερῶν, ἰδ᾽ ἔργα κοίν᾽ ἄπλετον χέας βίον,
Κρεάσσων κτεάνων, ὁ χρηστὸς, ἐλευθέριος γεγὼς,
Οἷς ὠφέλεια πᾶσι προσπορίζεται,
Ἐν τοῖς ἰδίοισιν ἰδ᾽ ὡς φιλόχρυσος πέλει,
Μικροῖς ἰαίνων θυμὸν, ἔστε θειοτέροις
Χώροις ὁπλίζει χρῆμα προσκυδέστερον:
Οὐδὲν δ᾽ ὑπερβὰς ἔνδον ἄθρει μοι τὸ πρὶν
Ἔξωθε τετράγωνον, ἔσω δ᾽ αὖ πάλιν
Πεφυκὸς ὀκτάγωνον. ἐπειδὴ γωνίας
Τοίχοις ἀποκλείσαντες εἰς αὐλὰς νέας
Δάσαντο δῶμ᾽, ὡς πλείονας ὑπουργίαις

Ἔτοι-

Ἑτοίμαν ἀρχῶν δεξιώτερον φανῇ.
Κ' ἄλλας μὲν ἄλλαις νεῖμε, τὴν δ' ἀριστερὰν
Κλίμαξ ἑλικτὴ εἰσιόντος ἀμπέχει
Εὐρὺς, διαυγὴς ἐκ θεμέθλων εἰς ἄκρον.
Αἳ δ' εἰν ἐδάφει ἔασι δεξιαὶ, αὐτώπιοι
Κεύθουσι πάντα δαισὶ προσφορήματα,
Ἅτ' ὀψοποιὸς, καὶ μάγειρος ἀρτύει
Κοσμοῦντες ἀβρῶς εἴδαθ', Ἡφαίστου κύνες.
Βάκχος δ' εὔχρους, καὶ μελισταγὲς μέθυ,
Τυρός τε πηκτὸς, ὃν φάτιζ' Ἀνθοσμίαν,
Πέμπει γὰρ αὐτὸν ληκύθοις ὤτων αἶα
Ἀτάλαντον ἄστυ γ' Ἀνθέων ἐπώνυμον,
Ἐν τοῖσιν ὑπονόμοισι κεύθεται πολύς.
Ἔδει δ' ἐν ἄλλῳ, καὶ γὰρ οἶκος δίστεγος,
Τὴν μὲν ὑπόδρομον, τῶν δὲ πηκτίδες σοφῶν,
Πανοψίων τε Μουσέων μαγεύματα,
Τὴν δ' ἱερὰ, καὶ τράπεζα μυστικωτάτη,
Ἐφ' ἧς Θεὸς πάρεστιν ἱερέων λόγοις
Θελχθεὶς, προσκληθεὶς, σωματωθεὶς ἀμβρότοις.
Ἔδει τ' ἐν αὐτῷ πλησίον κοιλῶν πάρα
Κύβοις ἀνίσοις εὐτρεπέστερος ῥέων,
Ἐν ᾧ λέχε' ὑπέστρωτο τοὐμοῦ Δεσπότου.
Ἄνω δ' ἐπ' αὐτὸν ἄλλος ἐστί τις ἐμφερὴς,
Ὃν βαιὸς ὑπὲρ ἐφιζάνει θόλος, φορῶν
Ῥάβδοις σιδηραῖς ἄκρῳ αἰωρημένην
Μέλισσαν ἀνέμων ἀκριβῆ σημάντορα.
Ἐμβὰς σὺ τῇδε παντεπόψιος, σκέπῃ,
Ἐπεὶ κέαται ὑπὸ τὰ ἄλλα πάντα, μυρίον,
Ὡς ἐν θεάτρῳ συγκυκλούμενον βάθος,

Πῇ μὲν νιφάεσι, πῇ δὲ δρυμοῖς, πῇ πέτροις,
Οὔρη ἀμοιβὰ παντόσ' ἐξεστεμμένα.
Σκόπει βαθεῖς αὐλῶνας, αἰπεινοὺς λόφους,
Κοίλας χαράδρας, καὶ βαθυρρώχμους πλάκας,
Πάγους, Πόλεις, Κώμας τε, ἄστρ' ὅπως πόλῳ,
Γύαις πλατυζώνοισιν ἐξεσπαρμένας.
Καμὼν δὲ βουνοῖς τρέψον εἰς ἁλὸς κύτος
Γλῆνας ἄπειρον, ἔνθα καὶ νῆας θοὰς
Λίνοις τανυπτέροισιν οὐριοδρομεῖν
Ὄψει τίς, εἰ μή που πολυρρόθοις ζάλαις
Πόντος κυκήσει κῦμα, λευκανθῇ τ' ἅπας,
Μέλη σπαράττων, αἰθέρος μαιμῶν χύσιν.
Ἴδ' ὡς ἐν εὐφόροισι Θύμβρεις περιστρέφει
Δίναισι καμπταῖς, καὶ βεβορβορωμέναις.
Σιγῶ Πόλιν ἀρχοῦσαν, ἠδ' ἱερὸν Πέτρου,
Καὶ σεμνά, τάτ' ἀθρεῖν, καὶ διαμετρεῖν εὐχερές.
Σὺ δ' αὖ ἀρούραις τῇδ' ἐσ' ὥσπερ ἐν βίβλοις
Ἅσσ' Αὐσόνων ἔρεξε χεὶρ σαφῶς μάθε,
Αὐτοὺς Λατίνους, Σιλβίους Αἰνειάδας,
Ῥῶμον, Σαβίνων ἁρπαγήν, διαλλαγάς,
Βασιλεῖς, Ὑπάτους, Μόναρχον ἰσχύν, Ἄρεως
Ὁρμάς, θριάμβους, ζεῦγλαν Ἡρώων, βίον.
Τίη δέ σοι φρονοῦντι ταῦτα φωνέω;
Δηρὸν κόπων ἄμπαυσαι. ἂψ πάλιν δέχου
Κράτους μερίμνας. λεῖα καὶ κατακλινὴς
Ἡ δ' ὁδός ἐστιν ἡ φέρουσα πρὸς πόλιν.
Οὐδὲν γὰρ ἐστι δυσχερὲς κεκτημένῳ
Ἀρετῆς ἑδραῖον κτῆμα. τοῦ φοβῇ τύχην;